

Nr. 10273/ 03.12.2024

APROBAT

Inspectoratul Școlar Județean Mureș

În ședința C.A. din 03.12.2024

**Inspector Școlar General,
prof. PAULA MARIA DĂRĂBAN**

AVIZAT

Comitetul Local pentru Dezvoltare a
Parteneriatului Social Mureș (CLDPS Mureș)

În ședința din 06.11.2024

**Președinte,
CRISTIAN VIOREL RĂDUȚ**

**PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE
PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PROFESIONAL ȘI TEHNIC
din JUDEȚUL MUREȘ (P.L.A.I. MUREȘ)
2016 – 2025**

Actualizat: 2024 - 2025

Inspectori școlari pentru Î.P.T.

prof. Turc Anca

prof. Puia Elena Cornelia

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Rezumat	6
1. CONTEXTUL NAȚIONAL ȘI REGIONAL	8
1.1. Contextul național	8
1.2. Contextul regional	10
1.2.1 Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027	10
1.2.2 Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru	12
2. Aspecte demografice	13
2.1. Situația actuală. Evoluții demografice	13
2.1.1. Statistica populației în anul 2024	13
2.1.2. Structura pe grupe de vârstă	14
2.1.3. Distribuția pe medii rezidențiale (urban/rural)	15
2.1.4. Distribuția pe sexe	15
2.1.5. Structura etnică	15
2.1.6. Mișcarea migratorie	16
2.1.7. Nivelul de trai la nivel regional	16
2.2. Proiecții demografice la orizontul anului 2060 – Proiectarea populației școlare	17
2.3. Principalele concluzii din analiza demografică. Implicații pentru ÎPT	18
3. PROFILUL ECONOMIC JUDEȚEAN	20
3.1. Evoluții și situația actuală. Principalii indicatori economici.	20
3.1.1. Principalele sectoare ale economiei regionale	20
3.1.2. Dinamica generală a firmelor din județ - unități locale active	21
3.1.3. Dinamica generală a firmelor din județ - investiții	21
3.2. Proiecția principalilor indicatori economici	24
3.3. Alte informații și informații parțiale	26
3.3.1. Cercetarea – dezvoltarea	26
3.3.2. Industria	28
3.3.3. Infrastructura de transport, tehnică, edilitară, de comunicații și de mediu	28
3.3.4. Agricultură	29
3.3.5. Silvicultura	29
3.3.6. Turismul	30
3.3.7. Dezvoltarea durabilă	31
3.3.8 Zona montană și dezvoltarea durabilă – aspecte specifice ruralului montan	32

3.4. Concluzii din analiza mediului economic județean. Implicații pentru ÎPT	34
4. PIAȚA MUNCII LA NIVEL JUDEȚEAN	37
4.1. Evoluții și situația curentă. Principalii indicatori ai pieței muncii conform Balanței Forței de Muncă (BMF)	37
4.1.1. Structura populației după participarea la activitatea economică	37
4.1.2. Structura populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale.....	38
4.2. Evoluții și situația curentă privind șomerii înregistrați.....	38
4.2.1. Structura șomajului înregistrat pe nivele de educație	40
4.3. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante	41
4.3.1. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante pe activități ale economiei naționale.....	41
4.3.2. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante pe grupe majore de ocupații	42
4.4. Evoluția și situația curentă – efectivul de salariaților la sfârșitul anului, pe activități (secțiuni și diviziuni) ale economiei naționale	43
4.5. Proiecția principalilor indicatori ai pieței muncii (Comisia Națională de prognoză)	44
4.5.1. Proiecția numărului mediu de salariați	44
4.5.3. Proiecția ratei șomajului înregistrat	44
4.5.4. Proiecția câștigului salarial mediu net lunar	44
4.6. Principalele concluzii din analiza pieței muncii	44
4.6.1. Proiecția cererii de locuri de muncă pe termen mediu (2014-2020).....	44
4.6.2. Principalele constatări desprinse din informațiile din AMIGO la nivel regional	52
4.6.3. IMPLICAȚIILE PENTRU ÎPT:	54
5. ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC din județul Mureș	56
5.1. Indicatori de context. Contextul de politici relevante pentru educație și formare profesională.	56
5.1.1. Contextul european.....	56
5.1.2. Contextul național.....	60
5.2. Indicatori de intrare în Î.P.T. din județul Mureș	61
5.2.1. Populația școlară pe nivele de educație, sexe, medii de rezidență.....	61
5.2.2. Rata netă de cuprindere în sistemul de educație și formare profesională.....	63
5.2.3 Oferta unităților școlare din ÎPT	63
5.2.3.1 Evoluția elevilor cuprinși în învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional	63
5.2.3.2 Cuprinderea elevilor în învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional în anul școlar 2024- 2025	64
5.2.4 Oferta unităților școlare pentru învățământul postliceal.....	69
5.2.5 Gradul de satisfacere a solicitărilor operatorilor economici pentru școlarizarea în învățământul profesional în anul școlar 2024-2025	70

5.2.6 Parteneriatul cu operatorii economici	71
5.2.7 Rețeaua unităților școlare Î.P.T. din județul Mureș	72
5.2.9 Resursele umane din ÎPT	74
5.2.10 Infrastructura unităților școlare din Î.P.T.....	75
5.2.11 Cheltuieli publice pentru educație	75
5.2.12 Egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen	77
5.3 Indicatori de proces.....	79
5.3.1. Mecanisme decizionale și descentralizarea funcțională în ÎPT	79
5.3.2. Asigurarea calității în ÎPT	80
5.3.3. Serviciile de orientare și consiliere	80
5.4. Indicatori de impact	81
5.4.1. Impactul sistemului de învățământ profesional și tehnic asupra șomajului.....	81
5.4.2 Inserția profesională a absolvenților Î.P.T. la 6/12 luni de la absolvire, pe niveluri de educație	81
5.4.3. Gradul de utilizare a competențelor dobândite de absolvenți la locul de muncă.	82
5.5. Indicatori de ieșire	82
5.5.1. Rata abandonului școlar, pe niveluri de educație ISCED ⁵⁷	82
5.5.2. Rata de absolvire, pe niveluri de educație ISCED.....	84
5.5.3. Rata de succes.....	85
5.5.4 Rata de tranziție la următorul nivel de educație	92
5.5.5 Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație.....	92
5.6. Concluzii din analiza ÎPT	93
6. Monitorizarea implementării PLAI	95
6.1. Procesul de monitorizare	95
6.2. Evaluarea progresului în implementarea PLAI	96
7. Analiza SWOT a corelării ofertei de formare profesională cu cererea.....	101
8. Rezumatul principalelor concluzii și recomandări pentru planul de măsuri	103
9. Acțiuni propuse – PLAN DE MĂSURI	106

Cuvânt înainte

Planificarea strategică a ofertei de formare profesională prin învățământ profesional și tehnic (Î.P.T.) are caracter național și este realizată în raport cu obiectivele asumate de România ca stat membru al Uniunii Europene.

Obiectivul major al planificării strategice a Î.P.T. constă în creșterea contribuției învățământului profesional, profesional dual și tehnic la tranziția rapidă și eficientă către o economie competitivă bazată pe inovare și cunoaștere, participativă și inclusivă.

Învățământul profesional, profesional dual și tehnic, prin obiectivele sale, este subsumat dublului rol al educației: economic și social. Prin urmare Î.P.T. nu poate răspunde, în sens restrâns, cerințelor imediate ale unui loc de muncă, el trebuie să asigure pregătirea pentru o carieră de succes care presupune integrare socio - profesională. În aceste condiții învățământul profesional și tehnic trebuie văzut ca o etapă în procesul învățării pe parcursul întregii vieți, care este imediat urmată de învățarea la locul de muncă în vederea adaptării la cerințele acestuia.

Iată de ce prognoza ofertei Î.P.T. realizată în corelare cu o cerere previzionată a forței de muncă și tranziția de la școală la viața activă devin elemente strategice pentru o planificare performantă.

Procesul de planificare strategică în sistemul de educație și formare profesională este structurat pe patru niveluri:

- (1) strategiile elaborate la nivel național de Ministerul Educației,
- (2) Planurile Regionale de Acțiune pentru Învățământul profesional și tehnic (PRAI),
- (3) Planurile locale (PLAI – la nivel județean) și
- (4) Planurile de acțiune ale școlilor (PAS).

Procesul de planificare PRAI-PLAI-PAS a debutat în 2003 și este supus unei revizuirii anuale.

Scopul Planului Local de Acțiune pentru Învățământ (PLAI) este de a îmbunătăți corelarea dintre oferta învățământului profesional, profesional dual și tehnic și nevoile de dezvoltare socio-economică la nivel județean și de a crește contribuția învățământului superior la dezvoltarea regională, în perspectiva anului 2025.

PLAI cuprinde:

- analiza contextului județean din punct de vedere al evoluțiilor și previziunilor demografice, de piață a muncii și economice;
- analiza capacității sistemului învățământului profesional și tehnic de a răspunde nevoilor identificate prin analiza contextului județean;
- prioritățile, țintele și acțiunile pentru dezvoltarea învățământului profesional și tehnic la nivel județean ca răspuns la nevoile identificate;
- contribuția învățământului superior la dezvoltarea județului.

Rolul PLAI este de a furniza cadrul de referință și de a facilita documentarea pentru elaborarea și armonizarea documentelor strategice de la nivel județean și local, PAS.

Anul școlar 2024 - 2025 se află sub sfera schimbărilor legislative la nivel național în domeniul educației, având în vedere operaționalizarea prin implementarea noilor legi ale educației, Legea Învățământului Preuniversitar și Legea Învățământului Superior, aprobate în luna iulie 2023.

Dar în baza prevederilor O.M.E. nr. 6072/2023 privind aprobarea unor măsuri tranzitorii aplicabile la nivelul sistemului național de învățământ preuniversitar și superior, până la elaborarea metodologiilor, regulamentelor și a altor acte normative necesare pentru punerea în aplicare a Legii nr. 198/2023 se aplică dispozițiile privind organizarea, funcționarea sistemului de învățământ preuniversitar și desfășurarea procesului de învățământ aflate sau intrate în vigoare la data de 1 septembrie 2023.

Rezumat

Analizele din prezentul document urmăresc evoluțiile și tendințele demografice, ale pieței muncii și economiei regionale (din perspectiva cererii actuale și viitoare de educație), precum și situația curentă a învățământului profesional și tehnic din Județul Mureș (oferta de educație și formare profesională).

Constatările - formulate din perspectiva implicațiilor pentru dezvoltarea viitoare a învățământului profesional, profesional dual și tehnic regional - sunt rezumate la sfârșitul fiecărui capitol de analiză, sub forma unor **concluzii și recomandări** în atenția factorilor de răspundere la diferite niveluri de decizie din sistemul de educație și formare profesională. Rezumatul principalelor concluzii și obiectivele dezvoltării Î.P.T. la orizontul anului 2025 sunt prezentate în **capitolul 9**.

Planul de măsuri - propus pentru transpunerea în acțiune a principalelor concluzii și recomandări, este prezentat în **capitolul 10** și reprezintă scopul final al demersului de analiză.

Analiza demografică indică un declin general al populației, în mod deosebit pentru grupele tinere de vârstă, însoțit de îmbătrânirea populației. Se mai rețin din analiza demografică la nivelul regiunii Centru, diversitatea etnică specifică, gradul ridicat de urbanizare dar și ponderea semnificativă a populației rurale din unele județe.

Constatările demografice recomandă măsuri la nivelul rețelei școlare pentru raționalizarea ofertei în raport cu nevoile de calificare și acoperirea teritorială (segmentarea ofertei prin diferențiere/eliminarea paralelismelor între școli teritorial apropiate), asigurarea accesului la educație și formare profesională (cu accent pe calitatea serviciilor și varietatea opțiunilor), optimizarea resurselor (concentrarea resurselor în școli viabile în paralel cu rezolvarea problemelor de acces / investiții în școlile din zone cu mobilitate redusă din motive obiective, infrastructura de transport deficitară/zone mai izolate/condiții sociale precare, etc.). De asemenea, invită școlile să colaboreze în rețea și să-și *diversifice oferta de servicii* (în special prin *formarea adulților*, pentru compensarea pierderilor de populație școlară).

Din **analiza mediului economic regional** se constată diversitatea activităților economice, specificul industrial al regiunii, creșterea ponderii serviciilor în economia regională (având cea mai mare contribuție în formarea PIB regional) precum și dinamica firmelor mici și mijlocii. Se desprind concluziile cu privire la creșterea încurajatoare a investițiilor (industrie prelucrătoare, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, transport și depozitare, comunicații, comerț cu ridicata sau cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor). Reducerea investițiilor firmelor cu capital străin; înființarea unor parcuri industriale în toate județele regiunii (orientări strategice spre ramuri cu valoare adăugată mare: *materiale de construcții, industrie alimentară, fabricarea de produse ecologice, electronică, IT, mecanică fină, servicii pentru întreprinderi*, etc.). În paralel cu restructurările din industrie care au afectat firmele mari, a scăzut numărul și personalul din unitățile locale active .

În condițiile în care zona montană acoperă aproape jumătate din suprafața regiunii, o secțiune distinctă este afectată analizării problematicei ruralului montan, din perspectiva socio-economică a localităților și gospodăriilor țărănești, a mediului și dezvoltării durabile - conducând la nevoia unui program coerent de măsuri specifice în educație și formare profesională în toate județele regiunii.

Principalele constatări din **analiza pieței muncii**, indică o ușoară creștere a populației active și mai ales a populației ocupate (mai redusă în mediul rural și în cazul femeilor). Rata șomajului în județul Mureș, în perioada 2015-2023, s-a situat ușor sub media națională, dar pentru anul 2023 rata

șomajului în județul Mureș a fost de 3,2%, în ușoară creștere comparativ cu media Regiunii Centru (3,1%) și cea la nivel național (3%).

Nivelul general de educație al populației ocupate din regiune este mai ridicat decât media pe țară, dar se constată decalaje semnificative pe medii rezidențiale (nivelul de instruire al populației ocupate din mediul rural fiind mult mai scăzut decât în mediul urban).

Structura pe principalele sectoare de activitate a populației ocupate civile evidențiază o dinamică vizibilă în ultimele două decenii. Astfel, în perioada 2000-2020, ponderea populației ocupate civile în agricultură, silvicultură și pescuit a scăzut de la 42,0% la 20,7%, în industrie a crescut nesemnificativ, de la 25,3% la 25,8%, în timp ce populația ocupată civilă în construcții a crescut de la 3,6% la 6,8%, iar cea în servicii a crescut de la 29,1% la 46,6% din total. Aceste evoluții apar mai pregnant dacă se analizează evoluțiile structurii forței de muncă salariate, ponderea salariaților din domeniul serviciilor fiind de 60,1% în anul 2020, în timp ce agricultura, silvicultura și pescuit dețin 2,0% din numărul salariaților. Amintim că în 2020 ponderea salariaților din domeniul industriei era de 30,2%, iar cea din domeniul construcțiilor era de 7,7%. Menționăm că ponderea salariaților în totalul populației ocupate în județul Mureș a crescut în ultimul deceniu de la 50,3% în 2010 la 57,5% în 2020.

Planurile de școlarizare trebuie să reflecte, prin structura ofertei - proporțional cu nevoile pieței muncii - ponderea crescută a serviciilor, diversitatea activităților industriale, importanța turismului și nevoile de dezvoltare.

Capitolul privind educația și formarea profesională analizează contextul european și național, precum și principalii indicatori care definesc contextul educațional, evoluția populației școlare, cheltuielile publice pentru educație, situația resurselor umane din învățământul profesional și tehnic, infrastructura unităților școlare ÎPT, implicațiile descentralizării funcționale și importanța implicării partenerilor sociali, importanța serviciilor de orientare și consiliere, ponderea elevilor cu nivel scăzut al competențelor (PISA), situația tinerilor NEETs, evoluția ratelor de cuprindere în educație și de abandon școlar, ratele de tranziție pe niveluri educaționale, etc.

O analiză detaliată este dedicată ofertei curente pentru formarea profesională inițială prin ÎPT, constatându-se progresul rezultat pe baza exercițiilor de planificare strategică (PRAI și PLAI) anterioare, dar și unele aspecte care trebuie îmbunătățite în continuare. Principalele constatări din analiza sistemului de educație și formare profesională din regiunea Centru sunt sintetizate la sfârșitul capitolului, din perspectiva măsurilor propuse pentru creșterea relevanței și calității în raport cu analizele destinate pieței muncii și economiei, cu constatățile din analiza cu nevoile beneficiarilor.

Corelarea ofertei curente a sistemului TVET, a condus la conturarea unor recomandări pentru planurile de școlarizare.

Prioritățile locale cu efecte asupra formării profesionale se referă la:

1. Corelarea ofertei ÎPT din județ cu nevoile de calificare.
2. Dezvoltarea serviciilor de orientare și consiliere.
3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și dotării școlilor din ÎPT.
4. Dezvoltarea competențelor profesionale ale resurselor umane din ÎPT.
5. Dezvoltarea și diversificarea parteneriatului social în ÎPT.
6. Asigurarea accesului la ÎPT și creșterea gradului de cuprindere în educație

Pentru **planul de măsuri** – ca scop final al demersului de analiză – v. **capitolul 9**.

1. CONTEXTUL NAȚIONAL ȘI REGIONAL

1.1. Contextul național

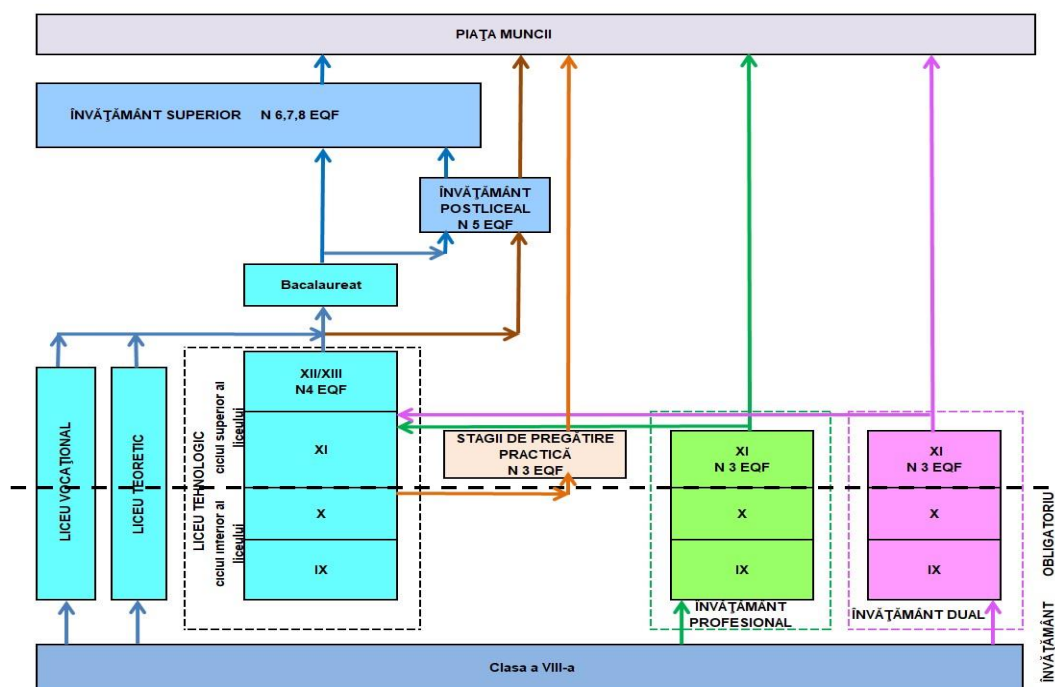
Obiectivele strategice naționale în educație și formare profesională fac referire la servicii de consiliere pentru toți elevii din sistemul de învățământ preuniversitar, la consolidarea competențele cheie, precum și la promovarea și recompensarea excelenței în educația și formarea profesională.

Pentru învățământul profesional și tehnic, pentru a deveni prima alegere, obiectivul este mărirea rolului partenerilor sociali în elaborarea politicilor și stabilirea mecanismelor de urmărire a carierelor absolvenților.

Educația și formarea profesională (VET) pentru tineri și adulți joacă un rol strategic în acest demers. Provocările și prioritățile naționale ale României pentru educația și formarea profesională inițială și continuă – îmbunătățirea relevanței și calității acestora – se află în strânsă legătură cu cele de la nivelul UE. Prin adaptarea constantă a sistemului său de educație și formare profesională diversificat cu parcursuri vocaționale, profesionale și tehnologice, țara are ca obiectiv reducerea părăsirii timpurii a educației și formării profesionale și stimularea participării la învățare în rândul adulților; acestea sunt două domenii cu un potențial considerabil de îmbunătățire

Pentru anii școlari 2024-2025, 2025-2026, contextul în care se urmărește dezvoltarea învățământului tehnic prin strategiile menționate mai sus este definit prin *Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare.-v. fig. 1.1.

Fig. 1.1. Structura învățământului profesional și tehnic este ilustrată în figura de mai jos.

Învățământul liceal asigură continuarea studiilor în învățământul obligatoriu, ciclu inferior (clasele a IX-a și a X-a) și în ciclul superior (clasele a XI-a și a XII-a), dezvoltând, aprofundând și particularizând competențe (cunoștințe, abilități și atitudini) formate în ciclurile anterioare ale învățării.

Învățământul liceal cuprinde următoarele filiere și profiluri:

- a) *filierea teoretică*, cu profilurile umanist și real;
- b) *filierea tehnologică*, cu profilurile tehnic, servicii, resurse naturale și protecția mediului;
- c) *filierea vocațională*, cu profilurile militar, teologic, sportiv, artistic și pedagogic.

Durata studiilor în învățământul liceal, forma de învățământ cu frecvență, este de 4 ani, în conformitate cu planurile-cadru aprobate de Ministerul Educației. Pentru unele forme de învățământ cu frecvență seral și cu frecvență redusă, durata studiilor se prelungește cu un an.

Studiile învățământului liceal se finalizează cu examenul național de bacalaureat și cu examen de certificare, pentru absolvenții filierelor tehnologică și vocațională.

Absolvenții de liceu fără diplomă de bacalaureat pot continua studiile în **învățământul postliceal** și pot obține, ulterior, nivelul 5 de calificare. Absolvenții cu diplomă de bacalaureat pot continua studiile în învățământul postliceal pentru obținerea nivelului 5 sau în învățământul superior, în orice program de studii și pot obține nivelurile de calificare 6, 7 și 8.

Absolvenții învățământului liceal, filierele tehnologică și vocațională, care promovează examenul de certificare, dobândesc certificat de calificare de nivel 4 în conformitate cu Cadrul național al calificărilor (tehnician) și suplimentul descriptiv al certificatului, conform Europass.

Învățământul profesional se organizează pentru calificări stabilite în funcție de nevoile pieței muncii, identificate prin documente strategice de planificare a ofertei de formare regionale, județene și locale, pe baza unui contract de pregătire practică, încheiat între unitatea de învățământ, operatorul economic și elev.

Învățământul profesional are următoarele forme de organizare:

- *învățământ profesional*, cu durata de 3 ani, organizat după finalizarea clasei a VIII-a, ca parte a învățământului secundar superior, începând cu anul școlar 2014/ 2015, pe baza unui contract-cadru, încheiat între unitatea de învățământ și operatorii economici implicați în formarea profesională a elevilor;
- *învățământul dual* cu durata de 3 ani, organizat după finalizarea clasei a VIII-a, ca parte a învățământului secundar superior, începând cu anul școlar 2017/2018, pe baza unui contract de parteneriat încheiat între unul sau mai mulți operatori economici sau între o asociație/un consorțiu de operatori economici, unitatea de învățământ și unitatea administrativ-teritorială pe raza căreia se află unitatea școlară. unui contract de pregătire practică, încheiat între unitatea de învățământ – agentul economic și elev;
- *stagii de pregătire practică* cu durata de 720 de ore, organizate după finalizarea clasei a X-a de liceu, formă de organizare specifică în prezent programelor de tip „A doua șansă”. În învățământul profesional se parcurg disciplinele pentru învățământul obligatoriu și modulele de pregătire de specialitate pentru obținerea calificării profesionale. Studiile se finalizează cu examen de certificare. Absolvenții care promovează examenul de certificare a calificării profesionale dobândesc certificat de calificare de nivel 3 al Cadrului național al calificărilor (muncitor calificat) și suplimentul descriptiv al certificatului, conform Europass.

1.2. Contextul regional

În regiunea Centru, educația și formarea profesională se dezvoltă în contextul larg al dezvoltării regionale și locale, ale cărei direcții sunt date de documentele strategice pentru perioada actuală de programare.

1.2.1 Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027

Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru)¹ reprezintă principalul document de planificare și programare elaborat la nivel regional și asumat de către factorii de decizie din regiune. PDR oferă un document-cadru la nivel regional prin care se stabilește viziunea de dezvoltare, obiectivul global și obiectivele specifice pentru perioada de programare, propunând direcțiile de acțiune și măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor.

Din analiza evoluțiilor demografice, **principalele provocări relevante și pentru planificarea strategică în educație și formare profesională** sunt:

- densitatea scăzută a populației, sub cea înregistrată la nivel național - scăderea demografică, cauzată de migrația externă și sporul natural negativ,
- proces accentuat de îmbătrânire demografică,
- diversitate etnică, lingvistică și religioasă.

În ceea ce privește contextul economic, în prezent, **piloni ai industriei Regiunii Centru** sunt *industria alimentară, industria confecțiilor textile, prelucrarea lemnului, materialele de construcții și industria pieselor și subansamblelor auto.*

Sectorul serviciilor are o contribuție importantă la formarea produsului intern brut regional, având o dezvoltare semnificativă în ultimii ani. **Domeniile care au înregistrat cele mai mari creșteri** sunt **transporturile** (în special transporturile rutiere și cele aeriene), telecomunicațiile, **sectorul financiar-bancar și de asigurări**. Turismul, cu toate că a înregistrat o serie de progrese pe anumite segmente, cum ar fi agroturismul, nu reușește să valorifice încă importantul potențial turistic al regiunii.

Regiunea Centru dispune de un **potențial turistic important** și diversificat, cu câteva subdomenii în care se bucură de un cert avantaj: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și agroturismul.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru prezentată în cadrul PDR 2021-2027 are ca **viziune**: "Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean".

Obiectivul global al Strategiei de Dezvoltare este ca Regiunea Centru să atingă în anul 2027 un nivel convergență economică de 70% față de media Uniunii Europene.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește **6 domenii strategice de dezvoltare**, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

1. Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
3. Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
4. Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
5. Turism și patrimoniu cultural
6. Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

¹ <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/versiunea-finala-a-planului-de-dezvoltare-regionala-centru-2021-2027/>

La nivelul domeniului strategic 3 „Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate”, prioritățile specifice referitoare la **îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile** au în vedere:

- dotarea și pregătirea școlilor și a elevilor pentru a se adapta educației online și la distanță, esențiale pentru creșterea adaptabilității sistemului de educație la provocări precum cea generată de pandemia SARS-COV 2, prin dezvoltare de laboratoare tehnice, softuri educaționale, cloud educațional;

- îmbunătățirea calității și relevanței mediilor de învățare prin asigurarea și dezvoltarea unor medii de învățare de calitate care să sprijine procesul de învățare și stimularea dezvoltării competențelor solicitate pe piața forței de muncă sau a celor fundamentale pentru succesul în viață și în societate: asigurarea spațiilor necesare și dotărilor pentru biblioteci școlare, laboratoare ateliere-școală.

- implementarea unei palete de măsuri ce vizează îmbunătățirea conținutului, metodelor și instrumentelor de predare-învățare, prin:

o Dezvoltarea/ revizuirea/ diversificarea curriculum la decizia școlii și a curriculumului bazat pe competențe, cu implicarea activă a elevilor /părinților/ reprezentanților legali/ operatorilor economici;

o Dezvoltarea parteneriatelor între unități de învățământ și agenți economici/ organizații publice și private relevante,

o Elaborarea de ghiduri metodologice, în contextul predării – învățării – evaluării centrate pe competențe, care să integreze învățarea față în față cu învățarea online/la distanță;

o Dezvoltarea de competențe adaptate nevoilor comunităților din Regiunea Centru, inclusiv îmbunătățirea competențelor lingvistice în școlile din comunitățile cu populație aparținând minorităților etnice prin introducerea de instrumente și metode de predare care să faciliteze învățarea și îmbunătățirea performanțelor de comunicare în limba română.

În perioada 2021-2027, una din prioritățile regionale din domeniul educației o va constitui **întărirea sistemelor de formare profesională în colaborare cu partenerii economici și sociali** pentru o mai bună adaptare la nevoile pieței muncii prin dezvoltarea de parteneriate între organizații de drept public și privat din sistemul de educație, din mediul economic și din rândul organizațiilor neguvernamentale relevante (patronate, sindicate, asociații profesionale etc.)²

Pentru **întărirea rolului parteneriatelor** se impune dezvoltarea și extinderea serviciilor de consiliere în vederea îmbunătățirii accesului informat la programe de educație și formare, în acord atât cu interesele elevilor și studenților, cât și cu nevoile pieței muncii, prin implicarea angajatorilor sau a organizațiilor neguvernamentale în furnizarea serviciilor de consiliere și orientare profesională. Această măsură presupune reunirea, **standardizarea și modernizarea serviciilor de consiliere și orientare** oferite, posibil prin crearea de platforme de orientare și consiliere profesională și asigurarea funcționalității acestora (inclusiv prin achiziționarea de baterii de teste și softuri necesare platformelor digitale).

Adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și cadrelor didactice, pentru fiecare nivel educațional (profesional, liceal, postliceal etc.), în corelare cu dinamica pieței muncii (schimbări tehnologice și structurale, digitalizare etc.) se poate realiza prin:

- implementarea de noi standarde (sau revizuire) de pregătire profesională;
- creșterea duratei și a calității stagiilor de practică;
- adaptarea programelor școlare la cerințele și nevoile actuale ale pieței;

² <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/versiunea-finala-a-planului-de-dezvoltare-regionala-centru-2021-2027/>

- programe de formare a cadrelor didactice;
- pilotarea și implementarea unor metode și tehnici de predare-evaluare inovatoare;
- derularea de servicii de consiliere și orientare școlară și profesională;
- servicii de mentorat.

Pentru adaptarea învățământului la noile tehnologii va fi nevoie de construcția și dotarea unor centre de educație și formare profesională inițială precum și de crearea cel puțin a unui **campus școlar pentru VET** în fiecare județ al Regiunii Centru.

Sistemul de educație din Regiunea Centru trebuie modernizat pentru a se asigura atât **infrastructura digitală** specifică cât și **achiziția softurilor** necesare și **pregătirea cadrelor didactice** pentru a le utiliza în procesul educativ.

O altă prioritate la nivelul Regiunii Centru rezidă din **ritmul rapid al modernizărilor tehnologice și schimbările radicale în metodele de lucru**, care impun ca adulții activi pe piața muncii să fie permanent în pas cu evoluțiile tehnologice.

Revoluțiile tehnologice pot produce schimbări economice de structură, unele ocupații sau ramuri economice putând să dispară. De aceea, economiile dinamice sunt acelea care reușesc să își adapteze mai repede pregătirea forței de muncă, iar educația pe parcursul întregii vieți active, este văzută drept una din cheile menținerii competitivității economice.

Implementarea priorității specifice privind îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile se va putea realiza printr-un pachet complex de intervenții și măsuri care vor viza:

- investiții în infrastructura de educație și formare profesională la toate nivelurile, inclusiv digitalizare,
- adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și cadrelor didactice pentru fiecare nivel educațional (în special profesional, liceal, TVET, postliceal) la dinamica pieței muncii,
- creșterea competențelor profesionale, cheie, inclusiv digitale ale elevilor și cadrelor didactice prin adaptarea programei și metodelor de învățare și dezvoltarea infrastructurii și dotărilor specifice,
- creșterea accesului la serviciile de educație și formare profesională pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile,
- creșterea participării și îmbunătățirea ofertei pentru formarea profesională continuă, inclusiv prin crearea unor centre pentru învățare permanentă.³

1.2.2 Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru⁴

Specializarea inteligentă regională este un concept promovat de Comisia Europeană odată cu adoptarea Strategiei Europa 2020, pentru a răspunde nevoii de a fundamenta mai bine investițiile prin politica de coeziune a UE în cercetare, dezvoltare și inovare.

Specializarea inteligentă presupune identificarea caracteristicilor și atuurilor unice ale regiunii, evidențierea avantajelor competitive, precum și cooptarea părților interesate și a resurselor de la nivel regional în jurul unei viziuni axate pe criteriul excelenței.

³ <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/versiunea-finala-a-planului-de-dezvoltare-regionala-centru-2021-2027/>

⁴ <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/>

Domeniile regionale de excelență⁵

Domeniile de excelență ale Regiunii Centru identificate prin Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru și prezentate în PDR 2021-2027 sunt următoarele:

- a. Industria auto și mecatronică – domeniu economic în dezvoltare rapidă la nivelul regiunii Centru,
- b. Industria aeronautică,
- c. Sectorul agroalimentar,
- d. Silvicultura, prelucrarea lemnului și industria mobilei,
- e. Industria ușoară,
- f. Sectorul IT și industriile creative,
- g. Industria textilă și de confecții,
- h. Sănătate,
- i. Mediul construit sustenabil,
- j. Turismul balnear,
- k. Abordare transsectorială.

Viziunea Strategiei regionale de specializare inteligentă împărtășește principiile asumate de către partenerii regionali și este în același timp în deplină concordanță cu cele trei priorități statuate la nivel european prin Strategia Europa 2020:

„Regiunea Centru își consolidează și valorifică potențialul de inovare, adoptă modificările de paradigmă tehnologică și industrială și fructifică inteligent și sustenabil specificul regional.”.

Elemente de viziune care determină intervențiile publice vizate la nivel regional sunt:

- mai multă tehnologie;
- mai multă inovare determinată de o mai bună conexiune a CDI cu industria;
- comunități locale mai puternice, capabile să rezolve local problemele locale
- o mai bună poziționare în lanțurile valorice europene;
- mai multă digitalizare;
- resurse umane mai bine pregătite;
- o industrie modernă, mai conectată la parteneriatele internaționale;
- mai multe locuri de muncă înalte tehnologice;
- asigurarea cadrului de tranziție industrială (facilitare pentru sectoarele/ teritoriile afectate);
- creșterea eficienței utilizării resurselor.

2. Aspecte demografice

2.1. Situația actuală. Evoluții demografice

2.1.1. Statistica populației în anul 2024

Conform datelor statistice oferite de Institutul Național de Statistică în anul 2023, Regiunea Centru număra 2.273.361 locuitori (11,93% din populația rezidentă României).

La nivelul Regiunii Centru, **județul Mureș**, este **al II-lea județ** cu **cea mai mare populație stabilă (519,8 mii persoane)**, primul loc fiind ocupat de județul Brașov (557,5 mii persoane).

Datele statistice privind evoluția populației din 2017, indică la nivelul județului Mureș, un declin demografic constant până în 2023 (-3,95%), mai accentuat față de tendința de scădere la nivel de regiune (-2,23%), respectiv național (-3,01%). Pentru anul 2024 se preconizează o ușoară creștere a populației rezidente față de anul 2023 cu 0,09%. - v.tabel și grafic .2.1.1

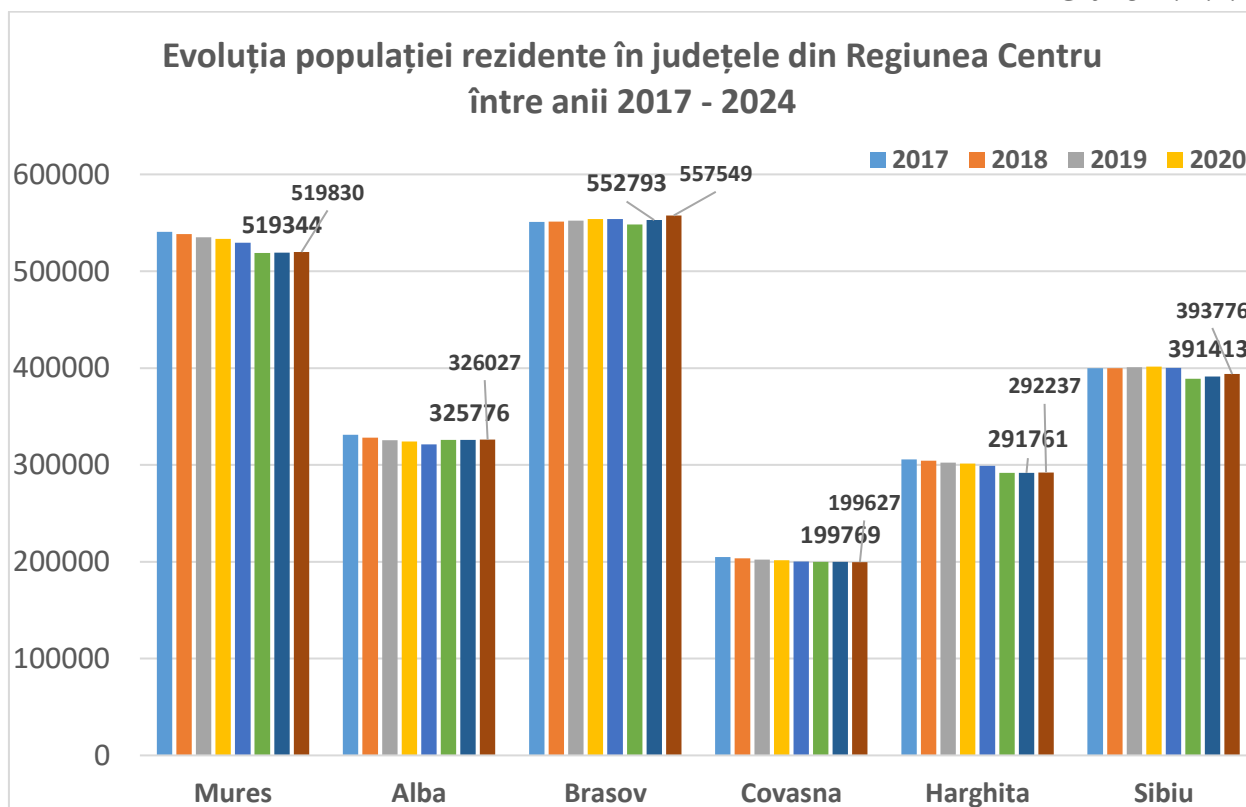
⁵ http://www.adrc centru.ro/wp-content/uploads/2021/01/RIS3Centru_2021-2027.pdf

Tabel nr. 2.1.1 Populația rezidentă la 1 ianuarie

Anul:	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
TOTAL	19643949	19533481	19425873	19354339	19229519	19042455	<u>19051562</u>	<u>19064409</u>
Regiunea CENTRU	2332791	2325371	2318459	2315816	2304136	2273401	<u>2280856</u>	<u>2289046</u>
Mureș	540719	538214	535202	533355	529593	518991	<u>519344</u>	<u>519830</u>
Alba	330954	328264	325475	324071	321199	325715	<u>325776</u>	<u>326027</u>
Brașov	550789	551185	552390	554014	553807	548254	<u>552793</u>	<u>557549</u>
Covasna	204929	203471	202113	201503	200083	199912	<u>199769</u>	<u>199627</u>
Harghita	305676	304219	302291	301521	299163	291633	<u>291761</u>	<u>292237</u>
Sibiu	399724	400018	400988	401352	400291	388896	<u>391413</u>	<u>393776</u>

Sursa: INSSE Tempo 2024, **Legenda:** 999,00 - subliniat - date provizorii

Grafic nr. 2.1.1.

2.1.2. Structura pe grupe de vârstă

Pentru județul Mureș, dacă în anul **2017**, populația tânără (**0-14 ani**) deținea o pondere de **16,63%** din totalul populației totale din **regiunea Centru**, în anul **2024**, ponderea populației de tineri (**0-14 ani**) este de **16,60%**, cu aproximativ 0,03%.

Populația aparținând grupei de vârstă 15-19 ani, pentru județul Mureș compartaiv cu Regiunea Centru a înregistrat o ușoară reducere a ponderii de la 24,29% în 2017 la 23,63% în anul 2024, de aproximativ 0,65%.

(v.Tab. nr.2.1.2)

Tabel nr.2.1.2. Numărul de persoane pe grupe de vârstă la 1 ianuarie

	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
	Numar persoane							
TOTAL	19643949	19533481	19425873	19354339	19229519	19042455	19051562	19064409
Regiunea CENTRU	2332791	2325371	2318459	2315816	2304136	2273344	2273361	2289046
Mures	540719	538214	535202	533355	529593	518978	516258	519830
TOTAL	2008395	2004794	1998400	1993627	1997250	1996272	1998112	1976709
Regiunea CENTRU	253142	252968	252165	250706	250979	250799	251226	249381
Mures	58941	58708	58160	57578	57795	56994	57102	56628
TOTAL	1050873	1054086	1057651	1065273	1059340	1093476	1086388	1070618
Regiunea CENTRU	128561	129924	131103	132338	131348	132486	131673	130870
Mures	30990	31000	31033	30944	30443	30541	30067	29692
TOTAL	1075158	1053286	1037076	1026742	1028616	1039534	1070111	1098247
Regiunea CENTRU	126287	124123	123413	123866	125241	125759	129166	133824
Mures	30669	30315	30179	30272	30282	30281	30749	31629
TOTAL	1047613	1026812	1016219	1002040	1005526	953510	946960	979201
Regiunea CENTRU	121269	118810	118327	117972	119287	116008	115269	119680
Mures	29105	28707	28489	28239	28760	28473	28237	29474

Sursa: INSSE Tempo 2024, Legenda: 999,00 - subliniat - date provizorii

2.1.3. Distribuția pe medii rezidențiale (urban/rural)

Conform datelor statistice, în județul Mureș, ponderea populației rurale este semnificativă, populația cu vârste cuprinse între 10-24 ani care trăiește în mediul rural fiind repartizată astfel: 57,04% în 2022 pentru grupa de vârstă 10-14 ani, 56,10% pentru grupa de vârstă 15-19 ani, 56,48 % pentru grupa de vârstă 20-24 ani.

2.1.4. Distribuția pe sexe

În anul 2022 structura pe sexe, pentru grupele de vârstă cuprinse în intervalul 10-14 ani, indică **la nivel județean o ușoară preponderență a persoanelor de sex masculin (15410 băieți, față de 14434 fete)**, apropiată de ponderea la nivel regional și național. Pentru grupa de vârstă 15-19 ani ponderea persoanelor de sex masculin la nivel regional (51,3%) o depășește pe cea la nivel național (51,2%).

2.1.5. Structura etnică

Județul Mureș se caracterizează printr-o mare **diversitate etnică, lingvistică și religioasă**. Datele parțiale de la recensământul populației și locuințelor din 2022 arată că în județul Mureș locuiesc cele mai multe persoane aparținând minorităților etnice și religioase, comparativ cu celelalte județe ale regiunii.

În județul Mureș, aproape jumătate (49,65%) din numărul total al locuitorilor sunt de altă etnie astfel: locuitori de etnie maghiară (36,46%), locuitori de etnie germană (0,27%) și de etnie romă (8,52%).

Românii sunt majoritari (50,35%) pe ansamblul județului, dar în scădere față de media de 61,22% la nivelul regiunii Centru.

Maghiarii (28,57% din populația Regiunii Centru) se concentrează în județele Harghita, Covasna și **Mureș** - în primele două dintre acestea constituind majoritatea populației.

Rromii (4,71% din populația Regiunii Centru) dețin ponderi însemnate în județele **Mureș (8,52%)** și Sibiu (4,52%). Etnia rromă este singura care a înregistrat creșteri față de recensământul anterior.

La nivelul județului Mureș ponderea românilor (14,7%) și germanilor (16%) care au absolvit învățământ superior este mai mare decât ponderea medie la nivel național (14,4%).

La nivel județean 13,5% dintre persoanele de etnie romă de 10 ani și peste sunt analfabete.

2.1.6. Mișcarea migratorie

Conform datelor furnizate de INS, numărul emigranților definitivi în perioada 2015-2021 a prezentat fluctuații, după cum se poate observa în tabelul 2.1.6

Tabel 2.1.6

Nr. de emigranti definitivi	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
TOTAL	15235	22807	23156	27229	26775	21031	34341
Regiunea CENTRU	1794	2590	2602	3043	2810	2087	3418
Mures	278	435	415	511	453	355	598

Sursa: INSSE Tempo 2022

Din datele furnizate de INSSE, numărul emigranților temporari în perioada 2015-2021 în județul Mureș este de 5.698 persoane reprezentând 2,81% din totalul persoanelor emigrate temporar la nivel național, în regiunea Centru este de 23.231 persoane reprezentând 11,93% din totalul persoanelor emigrate temporar la nivel național. Cea mai mare pondere de emigrări temporare se înregistrează pentru grupa de vârstă 25-64 ani (65,60%). Pentru această grupă de vârstă tendința fenomenului emigrației temporare este de creștere spre finalul perioadei analizate, în timp ce pentru grupele de vârstă din intervalul 0 -24 ani tendința este de scădere.

2.1.7. Nivelul de trai la nivel regional

Conform surselor INS, Baza de date TEMPO în perioada 2015-2020 *ratele deprivării materiale severe*⁶ sunt mai mici la nivel regional decât la nivel național. Analizând evoluția ratei deprivării la nivelul regiunii Centru se constată o scădere a acesteia în perioada 2015-2019 urmată de o creștere în anul 2020 (21,9% în 2015 – 9,2% în 2019 și 12,6% în anul 2020). Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE⁷) este mai mică la nivel regional decât la nivel național și are o evoluție asemănătoare ratei deprivării materiale severe (ajungând la 31,6% în anul 2015).

⁶ Rata deprivării materiale severe reprezintă ponderea în total populație a persoanelor în stare de deprivare materială severă, adică a persoanelor în vârstă de 18 ani și peste care, datorită lipsei resurselor financiare, nu își pot permite cel puțin patru dintre următoarele situații: - achitarea la timp, fără restanțe, a unor utilități și a altor obligații curente;

- plata unei vacanțe de o săptămână pe an, departe de casă;

- consumul de carne, pui, peste (sau alt echivalent de proteina) cel puțin o dată la două zile;

- posibilitatea de a face față, cu resursele proprii, unor cheltuieli neprevăzute (echivalente cu 1/12 din valoarea pragului național de sărăcie): - deținerea unui telefon fix sau mobil;

- deținerea unui televizor color;

- deținerea unei mașini de spălat;

- deținerea unui autoturism personal;

- asigurarea plății unei încălziri adecvate a locuinței.

⁷ AROPE este un indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Programului Europa 2020, de promovare a incluziunii sociale și reducere a sărăciei, reprezentând ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială. Persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații:

2.2. Proiecții demografice la orizontul anului 2060 – Proiectarea populației școlare

Datele extrase din prognoza demografică realizată de Institutul Național de Statistică, la nivelul întregii țări, pentru perioada 2011-2060 indică o **reducere a populației României** până în 2060 cu 7,2 milioane persoane (în variante cu migrație externă) și cu 6,9 milioane persoane (în varianta fără migrație externă). Scăderea va fi moderată până în 2030 și ușor mai accentuată spre sfârșitul perioadei de proiectare

Structura pe grupe mari de vârstă a populației va continua să se modifice, în sensul reducerii numărului și ponderii tinerilor și al creșterii numărului și ponderii populației adulte și vârstnice, continuând procesul de îmbătrânire a populației.

Proiecțiile demografice la orizontul anului 2060, la nivelul României, regiunii Centru și a județului Mureș, sunt reflectate în tabelul 2.2., astfel:

Tab.2.2.

Proiectarea populației școlare din România la orizontul anului 2060		2014/2015	2030	2060	Diferență în %	
					2030 față de 2014/2015	2060 față de 2014/2015
Populația rezidentă preșcolară în vârstă de 0-2 ani	România	36.954	30.978	21.384	-16.2%	-42.1%
	Regiunea Centru	5.653	4.909	3.719	-13.2%	-34.2%
	Mureș	1.391	1.226	969	-11.9%	-30.3%
Populația rezidentă preșcolară în vârstă de 3-5 ani	România	522.254	410.297	285.283	-21.4%	-45.4%
	Regiunea Centru	69.195	56.578	42.685	-18.2%	-38.3%
	Mureș	15.608	13.171	10.440	-15.6%	-33.1%
Populația rezidentă școlară în vârstă de 6-10 ani	România	969.936	777.991	541.804	-19.8%	-44.1%
	Regiunea Centru	121.373	101.361	76.862	-16.5%	-36.7%
	Mureș	29.048	24.189	19.085	-16.7%	-34.3%
Populația rezidentă școlară în vârstă de 11-14 ani	România	772.990	654.498	450.388	-15.3%	-41.7%
	Regiunea Centru	91.945	84.166	63.496	-8.5%	-30.9%
	Mureș	22.376	19.642	15.290	-12.2%	-31.7%
Populația rezidentă școlară în vârstă de 15-18 ani	România	692.949	597.153	416.123	-13.8%	-39.9%
	Regiunea Centru	78.185	73.627	56.519	-5.8%	-27.7%
	Mureș	18.321	16.660	13.256	-9.1%	-27.6%
Populația rezidentă școlară în vârstă de 19-23 ani	România	740.469	645.923	434.581	-12.8%	-41.3%
	Regiunea Centru	76.987	74.404	55.871	-3.4%	-27.4%
	Mureș	17.211	16.279	12.469	-5.4%	-27.6%
TOTAL Populația rezidentă școlară (0-23 ani)	România	3.735.552	3.116.840	2.149.563	-16.6%	-42.5%
	Regiunea Centru	443.338	395.045	299.152	-10.9%	-32.5%
	Mureș	103.955	91.167	71.509	-12.3%	-31.2%

Sursa: Proiectarea populației școlare din România la orizontul anului 2060, INS 2016

Analiza datelor la nivelul județului Mureș (v.tab.2.3.), scoate în evidență următoarele:

- Populația preșcolară în vârstă de 0-2 ani, va cunoaște o reducere semnificativă în perioada 2014-2030, de 11,9%, tendința de scădere menținându-se până în anul de analiză 2060, scăzând cu 30,3% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060 fiind de 18,4%).
- Aceeași tendință se observă și la populația rezidentă preșcolară în vârstă de 3-5 ani, cunoscând o reducere semnificativă, în perioada 2014-2030, de 15,6%, tendința de scădere menținându-se până în anul de analiză 2060, scăzând cu 33,1% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060, fiind de 17,5%).
- Populația rezidentă școlară în vârstă de 6-10 ani va cunoaște o reducere semnificativă în perioada 2014-2030, de 16,7%, tendința de scădere menținându-se până în anul de analiză 2060, scăzând cu 34,3% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060 fiind de 17,6%).
- Tendința de scădere se menține și la populația rezidentă școlară în vârstă de 11-14 ani, care în perioada 2014-2030, va înregistra o scădere de 12,2%, până în anul de analiză 2060, scăzând cu 31,7% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060 fiind de 19,5%).
- Populația rezidentă școlară în vârstă de 15-18 ani va scădea în perioada 2014-2030 cu 9,1%, tendința de scădere până în anul de analiză 2060, scăderea prognozată pentru anul 2060 fiind de 27,6% (scăderea estimate pentru perioada 2030-2060 fiind de 18,5%).
- Prognoza pentru populația rezidentă școlară în vârstă de 19-23 ani, scoate în evidență o reducere 5,4% în perioada 2014-2030 și de 27,6%%, până în anul de analiză 2060, scăzând astfel cu 22,2% pentru perioada 2030-2060.
- Astfel, pentru total populația rezidentă școlară în vârstă de 0-23 ani la nivelul județului Mureș, se prognozează o reducere semnificativă în perioada 2014-2030 , de 12,3%, tendința de scădere menținându-se până în anul de analiză 2060, scăzând cu 31,2% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060 fiind de 18,9%).

Analiza comparativă a datelor relevă faptul că tendința județului Mureș este identică cu tendința la nivelul României și a regiunii Centru și anume structura pe grupe mari de vârstă a populației va continua să se modifice, în sensul reducerii numărului și ponderii tinerilor și al creșterii numărului și ponderii populației adulte și vârstnice, continuând procesul de îmbătrânire a populației. Cele mai afectate categorii de vârstă privind reducerea prognozată la nivelul județului Mureș, fiind următoarele: - 6 – 10 ani cu 34,3%; - 3 – 5 ani cu 33,1%.

Astfel, toate nivelurile de învățământ vor fi afectate de scăderea populației.

2.3. Principalele concluzii din analiza demografică. Implicații pentru ÎPT

- a) **Declinul demografic general** va continua, în mod accentuat pentru populația tânără.
- b) **Nevoia unei gestiuni eficiente, previzionale, a dezvoltării resurselor umane**, sprijinită de investiții corespunzătoare în capitalul uman.
- c) Reducerea naturală prognozată a populației tinere va fi agravată de **migrația externă**. Apare pericolul unui deficit de forță de muncă tânără înalt calificată (IT, științe și tehnologie, medicină, etc.) precum și de tineri lucrători cu diverse calificări căutate pe piața europeană a muncii (construcții, asistență socială și medicală, etc.). Se desprinde nevoia de:
 - Creștere a nivelului de calificare și a motivării forței de muncă tinere de a participa la forța de muncă regională.
 - Racordare realistă la piața europeană a muncii a activităților de informare, orientare și consiliere.

- d) Se prognozează **reduceri semnificative ale populației preșcolare la nivelul județului Mureș (față de 2011)**, după cum urmează:
- 0 - 2 ani: reducere cu 11,9% până în 2030 și cu 30,3% până în 2060.
 - 3 – 5 ani: reducere cu 15,6% până în 2030 și cu 33,1% până în 2060.
- e) Aceeași tendință se anticipează și pentru populația școlară din grupele:
- **6-10 ani:** reducere cu 16,7 % până în 2030, respectiv cu 34,3% până în 2060.
 - **11 -14 ani:** reducere cu 12,2% până în 2030, respectiv cu 31,7% până în 2060

În cifre absolute, în intervalul de timp 2011-2030 **scăderea de efective** în grupa de vârstă **15-23 ani** ar fi de **cca. 32.939 persoane**, ceea ce, ar conduce la **dispariția la nivel național în învățământul liceal, profesional și universitar a unui număr însemnat de unități de învățământ liceal, profesional și universitar.**

Deși se prognozează o reducere numerică a populației adulte 15-64 ani, trebuie avute în vedere nevoile acestora de formare continuă - *oportunitate în atenția școlilor interesate de compensarea pierderilor de populație școlară !*

Față de aceste constatări, se recomandă:

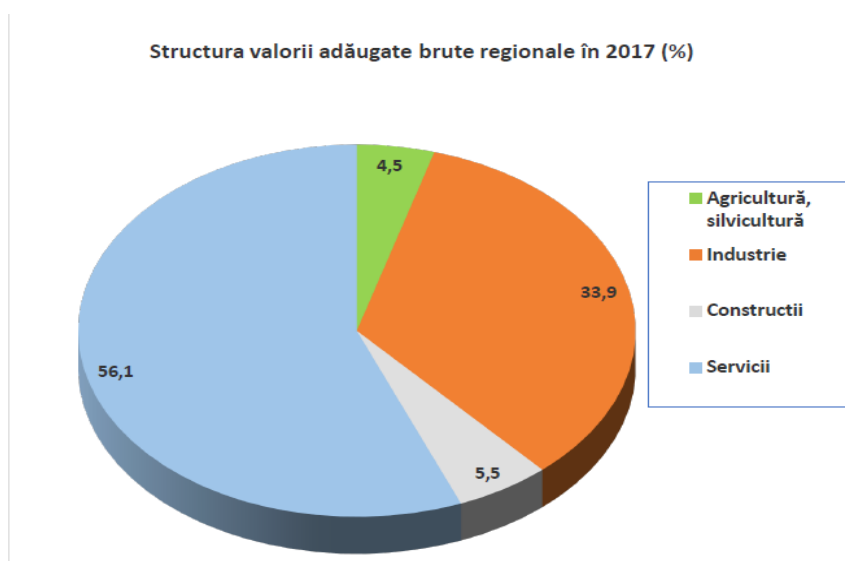
- **Măsuri la nivelul rețelei școlare:**
 - o **Optimizarea alocării resurselor**, prin:
 - concentrarea pregătirii în școli viabile, în paralel cu rezolvarea problemelor de acces
 - o **Colaborarea școlilor în rețea** sau chiar formarea unor consorții de școli, care împreună să realizeze:
 - o ofertă cuprinzătoare și diversificată;
 - eliminarea paralelismelor nejustificate;
 - colaborare pentru acoperire teritorială optimă;
 - diversificarea grupurilor țintă (programe pentru adulți).
 - **Implicarea activă a școlilor ca furnizori de programe de formare pentru adulți**
- f) Fenomenul de **îmbătrânire demografică** (creșterea populației în vârstă de peste 65 de ani față de 2011 cu 13,1 % până în 2020 și cu 6,5% până în 2060 conduce la:
 - Nevoi sporite de personal calificat - asistență socială și medicală
 - Nevoi educaționale specifice (educație non-formală)
- g) **Populația rurală.** Deși gradul de urbanizare al regiunii este mai ridicat decât media națională, ponderea populației rurale este semnificativă în Harghita ,Covasna ,Mureș.
Structura pe grupe de vârstă indică **tendința tinerilor de a părăsi ruralul**. Față de aceste constatări, sistemul de educație și formare profesională este chemat să contribuie prin măsuri specifice vizând:
 - Asigurarea accesului la educație în condiții de calitate și varietate de opțiuni;
 - Ofertă de pregătire adecvată, în sprijinul diversificării și creșterii competitivității economiei rurale;
 - Educație în sprijinul conservării și valorizării patrimoniului cultural specific și resurselor naturale din mediul rural;
 - Îmbunătățirea condițiilor de studiu în mediul rural;
- h) **Diversitatea etnică** caracteristică regiunii, implică:
 - Educație multiculturală;
 - Soluții pentru asigurarea accesului egal la educație și a varietății opțiunilor (având în vedere dificultățile de constituire a claselor pentru minoritățile cu număr mic de elevi dintr-o zonă)
 - Programe de sprijin pentru grupurile etnice dezavantajate (conform recensământului din 2011, 17,9% din populația rromă a țării se înregistrează în regiunea Centru).

3. PROFILUL ECONOMIC JUDEȚEAN

3.1. Evoluții și situația actuală. Principalii indicatori economici.

3.1.1. Principalele sectoare ale economiei regionale

Structura economică a Regiunii Centru a suferit modificări substanțiale în ultimii 10-15 ani. Ponderile unor sectoare economice de bază, precum agricultura, industria extractivă, industria prelucrătoare grea s-au redus mult, crescând în schimb ponderea altor ramuri economice și a celor din sectorul terțiar, în particular. Procesul nu este încheiat, fiind de așteptat ca această evoluție să continue și în următorii ani.

Activitate tradițională în Regiunea Centru, **agricultura** constituie până în zilele noastre principala ocupație și sursă de venit a locuitorilor din mediul rural. Orientată spre satisfacerea cererii interne, agricultura beneficiază de un potențial natural important și diversificat. Cu toate acestea, sectorul agricol se află în cursul unui lung și dificil proces de modernizare și restructurare, menit să conducă la eficientizare și la valorificarea mai bună a importantului potențial agricol al regiunii. Deși ponderea populației ocupate în agricultură rămâne ridicată (16,9%), contribuția acestei ramuri la valoarea adăugată brută a fost în anul 2017 de numai 4,5%.

Economia Regiunii Centru păstrează încă un **profil industrial** vizibil ce poate fi evidențiat atât prin contribuția relativ ridicată a industriei la formarea produsului intern brut cât și prin ponderea semnificativă a populației ocupate în sectorul secundar al economiei.

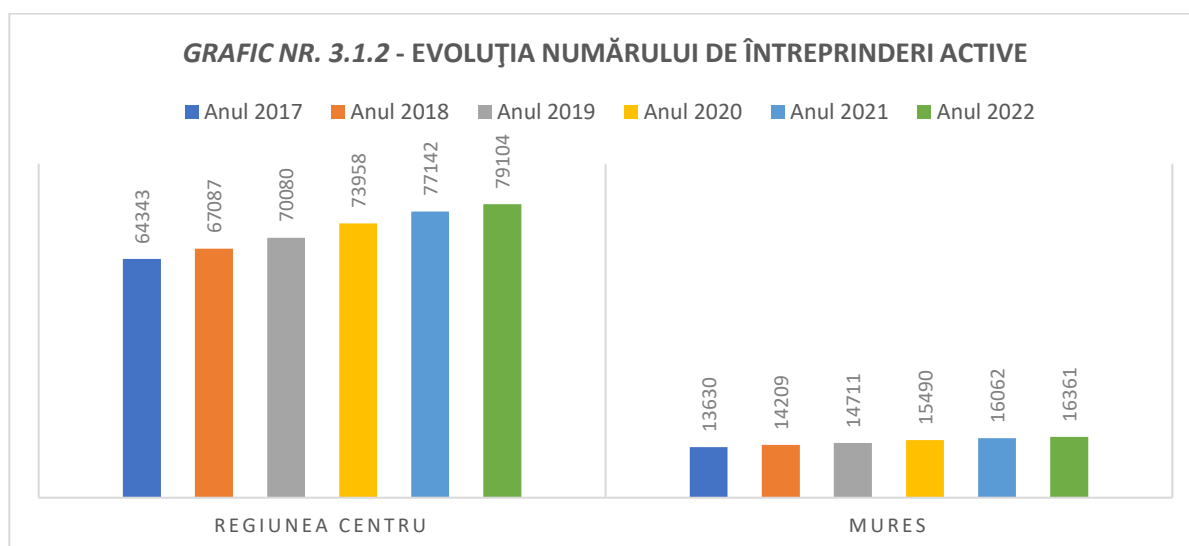
Profilul industrial al regiunii este dat de *industria de componente și subansamble auto*, de *industria ușoară, a lemnului și mobilei* și de *industria alimentară și a băuturilor*. Unitățile industriale sunt amplasate în general, în localitățile urbane, iar în cazul orașelor mici dau acestor localități un caracter monospecializat.

Sectorul serviciilor are o contribuție importantă la formarea produsului intern brut regional, având o dezvoltare semnificativă în ultimii ani. Domeniile care au înregistrat cele mai mari creșteri sunt transporturile (în special transporturile rutiere și cele aeriene), telecomunicațiile, sectorul financiar-bancar și de asigurări. Turismul a înregistrat o serie de progrese pe anumite segmente, cum ar fi agroturismul, contribuind la valorificarea importantului potențial turistic al regiunii.

Regiunea Centru dispune de un **potențial turistic important** și diversificat, cu câteva subdomenii în care se bucură de un cert avantaj: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și agroturismul. În ultimii ani, Regiunea Centru a împărțit cu Regiunea Sud-Est unul din primele 2 locuri în ce privește capacitatea de cazare, numărul de turiști atrași și numărul de înnopțări. Prin faptul că este un domeniu economic în care firmele mici și persoanele fizice joacă cel mai important rol și se asigură un număr semnificativ de locuri de muncă, turismul este vital pentru economia multor localități mici din Regiunea Centru. Pe de altă parte, dezvoltarea sectorului turistic este importantă și prin prisma efectului multiplicator pe care aceasta îl poate genera în ansamblul economiei.

3.1.2. Dinamica generală a firmelor din județ - unități locale active

În Regiunea Centru, la începutul anului 2022 erau înregistrate un număr de 79.104 firme ca unități locale active în agricultură, vânătoare și servicii anexe, industrie, comerț și alte servicii, din care **firmele înregistrate în județul Mureș fiind în număr de 16.361**. În Regiunea Centru, la sfârșitul anului 2022, s-au înregistrat un număr total de 663.288 angajați (în creștere cu 25.539 de persoane față de 2017), iar în **județul Mureș s-au înregistrat un număr de 135.109 angajați, creșterea înregistrată în județul Mureș, față de anul 2017 fiind de 6.010 de angajați**.

La nivelul județului Mureș, se înregistrează o ușoară tendință de creștere a numărului de întreprinderi active, comparativ cu numărul de la nivelul Regiunii Centru.

3.1.3. Dinamica generală a firmelor din județ - investiții

Investițiile brute din bunuri corporale din unitățile locale active din industrie, construcții, și servicii Investițiile brute realizate în Regiunea Centru în anul 2020 au reprezentat 11,05 % din totalul la nivel național, ocupând poziția a 2 a după regiunea București – Ilfov, depășind investițiile din Regiunea Centru Sud – Muntenia (10,23%) și Sud - Vest Oltenia (5,14%), care înainte de 2015 ocupau locurile doi și trei.

La nivelul județului Mureș, în intervalul de analiză 2015-2020, situația investițiilor brute în bunuri corporale din unitățile locale pe activități ale economiei naționale, este reflectată în tabelul de mai jos.

La nivelul județului Mureș, în perioada 2015-2020, cele mai mari investiții brute precum și cea mai mare dinamică s-au înregistrat în *industria prelucrătoare și producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat*, urmată de construcții; în anul *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* a înregistrat investițiile cele mai importante. Investițiile în *învățământ* au fost cele mai scăzute – v.tab. 3.1.3.a

Tab.3.1.3.a -Milioane lei –

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR BRUTE ÎN BUNURI CORPORALE DIN UNITĂȚILE LOCALE PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE LA NIVELUL JUDEȚULUI MUREȘ						
Anul:	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B Industria extractivă	341	193	311	10	272	175
C Industria prelucrătoare	1054	842	830	822	959	965
D Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	441	499	1097	1127	903	954
E Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	222	76	35	37	40	42
F Construcții	209	158	115	162	243	416
G Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	236	264	325	368	457	410
H Transport și depozitare	128	118	151	178	145	140
I Hoteluri și restaurante	38	48	36	87	83	98
J Informații și comunicații	18	19	21	54	58	47
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	248	209	131	159	176	211
P Învățământ	1	1	2	1	3	3
Q Sănătate și asistență socială	22	21	35	43	47	49
S Alte activități de servicii	11	13	16	23	34	26
T O T A L INDUSTRIE, CONSTRUCȚII, COMERȚ ȘI ALTE SERVICII	2969	2461	3105	3070	3420	3535

Sursa: INSSE, Baza de date TEMPO Online

Investițiile nete din unitățile locative din industrie, construcții și servicii

Investițiile nete realizate în Regiunea Centru în anul 2020 au reprezentat 11,46% din totalul la nivel național, ocupând poziția a doua a după regiunea București – Ilfov (40,89).-v. **Tab.3.1.3.b**

Tab. 3.1.3.b -Milioane lei-

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	% pentru 2020
TOTAL	76566	75351	76708	86601	101120	95646	
Regiunea NORD-VEST	8994	8692	7860	10206	10840	9802	10,24
Regiunea CENTRU	10038	9216	9561	10872	10874	10566	11,04
Regiunea NORD-EST	4470	4385	4859	6298	7550	7129	7,45
Regiunea SUD-EST	6745	4490	4826	6068	7593	7688	8,03
Regiunea SUD-MUNTENIA	8038	8048	9139	9797	10228	9786	10,23
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	28195	31798	29996	30455	40190	39116	40,89
Regiunea SUD-VEST OLȚENIA	3976	3251	4294	5243	6026	4920	5,14
Regiunea VEST	6109	5469	6174	7661	7819	6639	6,94

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

La nivelul județului Mureș, cele mai mari investiții nete în perioada 2015–2017, s-au înregistrat în *industria prelucrătoare*, iar în perioada 2008-2020 investițiile nete din *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* au crescut considerabil – v.tab. 3.1.3.c

Tab.3.1.3.c -Milioane lei -

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR NETE ÎN BUNURI CORPORALE DIN UNITĂȚILE LOCALE PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE LA NIVELUL JUDEȚULUI MUREȘ						
Anul:	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B Industria extractivă	304	174	282	3	254	158
C Industria prelucrătoare	780	677	579	486	508	482
D Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	307	330	486	1097	862	909
E Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	204	72	28	31	34	25
F Construcții	159	111	76	85	144	301
G Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	147	165	178	218	212	227
H Transport și depozitare	105	90	124	152	116	90
I Hoteluri și restaurante	24	29	21	52	32	74
J Informații și comunicații	15	15	17	47	53	38
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	194	120	82	95	112	135
P Învățământ	1	1	2	1	3	3
Q Sănătate și asistență socială	20	17	23	31	40	37
S Alte activități de servicii	7	9	11	18	22	15
T O T A L INDUSTRIE, CONSTRUCȚII, COMERȚ ȘI ALTE SERVICII	2267	1810	1908	2317	2391	2493

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Situația întreprinderilor nou create la un an de la înființare

Conform datelor furnizate de INS, la un an de la înființare, ponderea întreprinderilor nou create active a înregistrat o evoluție crescătoare, de la 71,2% în 2015 la 75,2% în 2020.

În paralel se înregistrează o evoluție descrescătoare în perioada analizată pentru întreprinderile inactive (de la 17,2% în 2015 la 13,6% în 2020) și pentru cele desființate (de la 11,6% în 2015 la 11,2% în 2020) – v. tab.3.1.3.d.

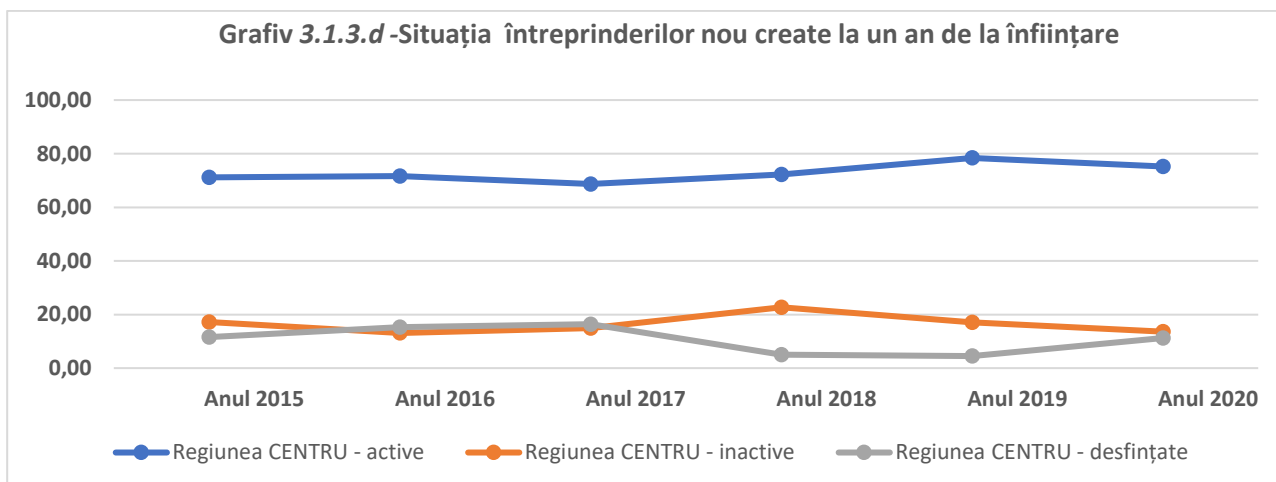
Tab.3.1.3.d - Demografia întreprinderilor

Situația întreprinderilor nou create la un an de la înființare, pe regiunea de dezvoltare Centru și național - UM: Procente (%) -

Starea întreprinderilor	Regiuni de dezvoltare	Ani					
		Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Active	TOTAL	77,8	68,9	60,8	64,7	66,2	68,8
	Regiunea CENTRU	71,2	71,6	68,7	72,3	78,4	75,2
Inactive	TOTAL	16	16,8	17,5	28,1	29	21,6
	Regiunea CENTRU	17,2	13,1	14,9	22,7	17,1	13,6
Desfiintate	TOTAL	6,2	14,3	21,7	7,2	4,8	9,6
	Regiunea CENTRU	11,6	15,3	16,4	5	4,5	11,2

Sursa: INS. Baza de date TEMPO On line -

Reprezentând grafic, situația întreprinderilor nou create la un an de la înființare, pe regiunea de dezvoltare Centru și național va avea următoarea formă:

3.2. Proiecția principalilor indicatori economici

Datele prognozate privind evoluția PIB indică la nivelul regiunii Centru o creștere în 2020 cu 34.130 milioane lei față de 2015 (43,6%), mai mare decât creșterea medie la nivel național (42,5%). **La nivelul județului Mureș prognoza pentru evoluția PIB scoate în evidență o creștere cu 42.5% în anul 2020 față de anul 2015, mai mică decât creșterea la nivelul regiunii Centru și similar cu creșterea la nivel național – v. tab.3.2.1**

Tab.3.2.1

Valoarea produsului intern brut, pe județul Mureș, regiunea Centru și național - milioane lei, preturi curente -						
INDICATORI	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total economie	711.103	761.474	816.544	879.462	946.740	1.014.013
Centru	78.263	83.958	89.858	96.966	104.634	112.393
Mureș	15.570	16.586	17.760	19.142	20.665	22.198
PRODUS INTERN BRUT – modificări procentuale față de anul anterior						
Total economie	3.9	4.8	5.2	5.5	5.7	5.7
CENTRU	4.4	5.0	5.0	5.7	5.9	6.0
din care valoarea adăugată brută din:						
Industrie						
Total economie	5.4	1.8	6.0	5.7	5.4	4.6
CENTRU	7.3	3.8	5.7	5.7	5.3	4.6
Agricultură, silvicultură, piscicultură						
Total economie	-11.8	0.0	1.9	1.9	1.9	0.9
CENTRU	-10.9	-0.4	1.9	1.9	1.9	0.8
Construcții						
Total economie	6.8	1.8	5.0	7.0	7.2	7.7
CENTRU	6.6	2.0	4.9	6.8	7.0	7.7
Servicii						
Total economie	3.7	7.0	5.3	5.7	6.1	6.4
CENTRU	3.4	6.8	5.0	6.2	6.8	7.2

Sursa: INS - Comisia națională de prognoză – 2017

Creșterea VAB în perioada 2015 – 2020 se va înregistra toate sectoarele de activitate, cu excepția industriei, agriculturii, silviculturii și pisciculturii. Cea mai mare creștere a VAB se profilează în servicii (3,8% în 2020 față de 2015) urmată de construcții (1,1% în 2020 față de 2015).

Indicii de disparitate calculați conform metodologiei Institutului Național de Statistică, prin raportarea nivelului regional la nivelul național, au pentru PIB valori apropiate în perioada 2015-2020, în ușoară scădere spre finalul intervalului (de la 93% în 2015 la 92,8% în 2020) – v. tab.3.2.2

Tab.3.2.2.

Produsul intern brut pe locuitor - Indici de disparitate* - % -						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CENTRU	93	92.9	92.5	92.5	92.6	92.8

Sursa: INS- Comisia națională de prognoză – 2017, calculați conform metodologiei INS, prin raportarea nivelului regional la nivelul național.

Numărul mediu de salariați 2015-2020

Se prognozează că numărul mediu de salariați va crește în regiunea Centru cu 127,9 mii persoane (21,6%) în 2020 față de 2015, depășind creșterea medie la nivel național (21,43%). **În județul Mureș creșterea prognozată este de 21,2 mii persoane, respectiv 17,36%, ceea ce situează județul Mureș sub creșterea medie atât națională cât și la nivelul Regiunii Centru** – v. tab. 3.2.3.

Tab.3.2.3

Indicatori	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Numărul mediu de salariați - mii persoane						
Total economie	4.611.4	4.750	4.954	5.160	5.380	5.600
CENTRU	590.1	612	637	663	690	718
Mureș	122.0	126.0	129.9	133.8	138.4	143.2
Indicatori	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Numărul mediu de salariați - %						
Total economie	2.3	3.0	4.3	4.2	4.3	4.1
CENTRU	1.8	3.6	4.1	4.0	4.2	4.0

Sursa: Anul 2015 - Institutul Național de Statistică

Câștigul salarial mediu brut lunar

La nivelul regiunii Centru, s-a realizat o creștere a salariului brut lunar cu 3.338 lei/salariat (59,31%) în 2022 față de 2015 pondere apropiată de media națională (58,29%) - v. tab. 3.2.4. **Județul Mureș are o creștere de 59,64%, ceea ce plasează județul cu puțin peste creșterea la nivelul regiunii Centru.**

Tab.3.2.4

Câștigul salarial mediu brut lunar - lei/salariat -								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total economie	2.555	2.809	3.223	4.853	3.702	5.213	5.535	6.126
CENTRU	2.290	2.573	2.967	4.481	3.327	4.792	5.117	5.628
Mureș	2.250	2.554	2.926	4.446	3.287	4.834	5.006	5.575
Câștigul salarial mediu net lunar - lei/salariat -								

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total economie	1.859	2.046	2.338	2.642	2.986	3.217	3.416	3.801
CENTRU	1.661	1.869	2.149	2.453	2.757	2.953	3.153	3.489
Mureș	1.630	1.853	2.112	2.459	2.739	2.957	3.117	3.456

Sursa: - Institutul Național de Statistică

Câștigul salarial mediu net lunar

Pentru județul Mureș s-a realizat o creștere a salariului net lunar cu 52,83% (1.826 lei/ salariat) în 2022 față de 2015 pondere ușor mai mare decât media regională (55,7%) și națională (54,06%) – v. tab. 3.2.4.

Somerii înregistrați la sfârșitul anului

Comparativ 2015- 2022, datele prognozate privind evoluția numărului șomerilor înregistrați la sfârșitul anului indică la nivelul regiunii Centru o reducere ca pondere în 2022 cu 37,45% (18,8 mii persoane), apropiată de ponderea medie la nivel național (45%). – v. tab.3.2.5

Tab.3.2.5

Indicatori	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Șomeri înregistrați, la sfârșitul anului - mii persoane								
Total economie	436.2	418	351	288.9	257.8	296	234.7	239
CENTRU	50.2	47.7	37	30	28.2	35.4	26.9	31.4
Rata șomajului înregistrat - %								
Total economie	5.0	4.8	4.3	3,3	2.9	3.4	3	3
CENTRU	4.7	4.4	3.5	2.9	2.6	3.3	2.7	3.1
Mureș	4.8	4.7	4	3	2.7	2.7	2.5	3.2

Sursa: INS

Rata șomajului înregistrat în regiunea Centru, a înregistrat o scădere cu 1,6 puncte procentuale în 2022 față de 2015, iar la nivel național scăderea de 2 puncte procentuale.

În județul Mureș, rata șomajului a fost cu 1,6 puncte procentuale mai mică în 2022 față de 2015, însă ca și pondere a șomajului înregistrat, județul se află peste nivelul înregistrat atât la nivel regional, cât și național. v. tab 3.2.5.

3.3. Alte informații și informații parțiale

3.3.1. Cercetarea – dezvoltarea

Unul dintre factorii ce potențează competitivitatea este dezvoltarea sectorului de cercetare-dezvoltare. Din păcate, legăturile sectorului de cercetare-dezvoltare cu mediul economic sunt insuficient dezvoltate comparativ cu potențialul și nevoile de dezvoltare economică a județului. În viitor, odată cu dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a clusterelor bazate pe cercetare, este necesară accelerarea procesului de transfer tehnologic.

Tab.3.3.1.a

Numărul salariaților din activitățile de cercetare-dezvoltare						
	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Regiunea CENTRU	3728	4072	4000	4140	4352	4314
Alba	243	248	254	229	235	232
Brasov	1400	1563	1462	1501	1691	1524
Covasna	73	54	63	66	69	149
Harghita	38	24	34	23	25	32
Mures	393	439	426	415	365	376
Sibiu	1581	1744	1761	1906	1967	2001

Sursa: Institutul Național de Statistică

În județul Mureș, numărul salariaților care lucrează în activitatea de cercetare a scăzut cu 17 de persoane (4,32%), în perioada 2015 – 2020. La nivelul Regiunii Centru în anul 2020 față de acum 5 ani (2015), ponderea salariaților din activitatea de cercetare a crescut aproape cu 15,71%, la nivel de județ cele mai mari creșteri fiind în județele Covasna, Sibiu și Brașov, la polul opus, cu scăderi se află județul Mureș, Alba și Harghita. - v. tab. 3.3.1.b

Tab. 3.3.1.b

.Numărul de cercetători						
	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Regiunea Centru	1672	1783	1565	1545	1572	1551
Alba	226	216	210	201	206	200
Brașov	816	953	853	890	957	889
Covasna	35	21	21	31	28	39
Harghita	22	5	14	13	10	21
Mureș	287	273	263	189	138	168
Sibiu	286	315	204	221	233	234

Sursa: Institutul Național de Statistică

Și în ceea ce privește numărul de cercetători, județul Mureș se află în a doua jumătate a clasamentului din Regiunea Centru, în perioada 2015 – 2020, înregistrându-se o scădere cu 41,46%. - v.tab. 3.3.1.c

Tab.3.3.1.c

Totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare - Mii lei (RON) -						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Centru	257622	272635	256017	333439	363016	416804
Alba	5274	5493	5308	4195	4392	4239
Brașov	22092	40168	26071	29444	51593	31685
Covasna	3541	3030	4302	5805	9282	39754
Harghita	3288	730	3177	1423	1449	1394
Mureș	19835	14604	13753	19931	22428	50615
Sibiu	203592	208610	203406	272641	273872	289117

Sursa: Institutul Național de Statistică

În **județul Mureș**, indicatorii pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au înregistrat niveluri aleatorii - v. tab. 4.13. Astfel, în intervalul 2015 – 2017, nivelul cheltuielilor de cercetare – dezvoltare au scăzut ușor, ca să crească brusc în anul 2018. Din anul 2019 au început să crească,

din nou, atingând cel mai înalt nivel în anul 2020 (50615 mii lei). *Astfel că, pe întreg intervalul de analiză, cheltuielile de cercetare – dezvoltare au crescut cu peste 150%.*

Cercetarea din România este extrem de centralizată. La nivel regional, cheltuielile de cercetare-dezvoltare sunt concentrate în județele Brașov, Sibiu, **Mureș** și Covasna, care însumează cca. 92% din numărul de cercetători, respectiv cca. 96% din totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare la nivel regional – situație care trimite la cerințele de asumare a unui rol sporit din perspectiva nevoilor de dezvoltare regională. **Sursa:** INS, *Anuarul statistic*.

3.3.2. Industria

Județul Mureș se înscrie cu o importantă pondere în producția industrială națională (în ansamblu locul 8 pe țară (din 41 de județe).

În prezent **pilonii principali ai industriei județului Mureș** sunt industria energetică, industria chimică și farmaceutică, industria alimentară, industria mobilei.

În ultimii ani, o serie de firme multinaționale și-au deschis filiale locale și au realizat un volum semnificativ de investiții, contribuind astfel la revigorarea industriei județului. Domeniile spre care s-a îndreptat majoritatea investițiilor străine sunt industria auto și a componentelor auto, componente electrice și electrotehnice, industria ușoară.

Industria se caracterizează printr-o varietate mare a ramurilor producătoare, cu specializări de importanță națională. **Principalele ramuri industriale sunt:**

- industria extractivă a gazului metan,
- industria de exploatare și prelucrare a lemnului,
- producția de mobilier și instrumente muzicale,
- industria chimică și producția de medicamente,
- prelucrarea cauciucului și maselor plastice,
- industria alimentară,
- industria textilă și a încălțăminte, confecții din textile, piele și blană,
- industria altor produse din minerale nemetalice (geamuri, sticlărie, cărămizi, țigle, var, prefabricate pentru construcții, alte materiale de construcții, sticlă decorativă, porțelan, faianță),
- metalurgie,
- industria de mașini, echipamente, aparate electrice.

Județul Mureș este renumit prin unitățile **producătoare de mobilă (mobilier sculptat la Târgu Mureș), unitățile producătoare de geamuri, sticlă și ceramică fină (la Târnăveni, Târgu Mureș și Sighișoara), textile și confecții (la Târgu Mureș și Sighișoara), de pielărie (la Târgu Mureș și Reghin).**

De asemenea, este singurul producător de carbid și instrumente muzicale din țară (la Târnăveni și respectiv la Reghin).

Sectorul construcțiilor este caracterizat printr-un înalt grad de privatizare și crește constant în importanță. În afară de construcțiile de clădiri civile și industriale acest sector este specializat în construcții și modernizări de drumuri și șosele, construcții de poduri, diguri, amenajări hidrotehnice, lucrări de construcții în domeniul transportului și distribuției energiei electrice.

3.3.3. Infrastructura de transport, tehnică, edilitară, de comunicații și de mediu

Din totalul **drumurilor publice** de 1.845 km, 357 km reprezintă drumurile de interes național și 1488 km drumurile de importanță județeană și comună. Județul Mureș este traversat de drumul european E 60 (București - Ploiești - Brașov - Sighișoara - Târgu Mureș - Cluj Napoca - Oradea - Budapesta - Viena).

Județul Mureș dispune de o rețea de **căi ferate** totalizând 328 km, din care 87 km linii electrificate. Magistrala de importanță europeană București - Sighișoara - Războieni - Cluj Napoca - Oradea -

Episcopia Bihorului leagă județul de marile capitale ale Europei. Densitatea este de 70 km / 1000 kmp de teritoriu, ocupând locul 5 pe țară.

Municipiul Târgu-Mureș dispune de un **aeroport internațional** situat la Recea, la 12 km de reședința județului pe drumul european E60 ce leagă Târgu-Mureș de Cluj-Napoca. Amplasat într-o poziție strategică în centrul țării aeroportul este poarta de acces spre inima Transilvaniei. În prezent deservește un areal geografic de 24.000 kmp, cu o populație aproximativă de 1,5 milioane de locuitori, cuprinzând 4 județe: Mureș, Bistrița, Harghita, Covasna.

Situarea geografică într-o zonă a țării care face ca județul Mureș să fie **accesibil pe căi ferate, rutiere și aeriene din toate direcțiile**. Târgu Mureș este legat de traseele internaționale continentale prin șoseaua E15 care facilitează tranzitul spre litoralul Mării Negre, Delta Dunării și Peninsula Balcanică.

Dinamica investițiilor în **infrastructura tehnică** (alimentare cu energie electrică, apă, gaz, etc.), **edilitară și pentru afaceri**, în creștere în ultimii ani, se va accentua în perioada următoare din perspectiva nevoilor de dezvoltare economică și socială și a integrării europene.

În **telecomunicații** se remarcă un proces alert de modernizare care se va accentua în viitor, datorită creșterii gradului de acoperire și expansiunii noilor tehnologii atât în telefonie cu fir cât și în telefonie mobilă. **Schimbările tehnologice** în domeniu, vor antrena **modificări în profilul unor calificări** (ex. competențele IT pentru sistemele de transfer integrat de date, voce și imagini). Adaptarea la standardele UE pentru **protecția mediului** conduce la o nevoie în creștere de personal specializat dar și de dezvoltare a unor competențe de mediu ca parte din pregătirea tehnică generală, indiferent de specialitate

3.3.4. Agricultură

Agricultura este a doua ramură în economia județului și are o tradiție îndelungată. Suprafața agricolă a județului Mureș este de 410.250 ha și reprezintă 61% din suprafața totală a județului. Producția agricolă se repartizează relativ echilibrat pe cele două componente, cultura vegetală și creșterea animalelor. Principalele culturi sunt: plante tehnice (sfecla de zahăr, in și cânepă, tutun, hamei), cereale (orz, orzoaică, grâu, porumb, secară, etc.), legume, fructe, viță de vie, zootehnia fiind prezentă prin crescătoriile de porcine, bovine, ovine și păsări.

Județul Mureș are cea mai mare pondere în valoarea producției agricole regionale (21,63% în 2014).

Suprafața agricolă a Județului Mureș este de 410 250 ha reprezentând 61 % din suprafața totală a județului și 2,8 % din suprafața agricolă a României. După modul de folosință structura suprafeței agricole se prezintă astfel: arabil 54 %, pășuni 26,7 %, fânețe 17,6 %, vii și pepiniere viticole 0,5 %, livezi și pepiniere pomicele 1,2 %.

Creșterea animalelor este relativ bine dezvoltată în județul Mureș, în zona montană constituind principala activitate agricolă. De asemenea județul Mureș este renumit pentru calitatea efectivelor de bovine, având și un puternic sector de creștere a porcinelor și pasărilor.

3.3.5. Silvicultură

Având 31 % din suprafața acoperită cu păduri, județul Mureș, posedă un mare potențial silvic, constituind o zonă foarte importantă de aprovizionare cu lemn din țară.

Pădurile reprezintă sisteme biologice productive care furnizează materia primă necesară industriei lemnului, constituind totodată o importantă sursă de energie. În plus pădurile constituie un habitat pentru numeroasele specii de animale și plante.

Județul Mureș deține 3% din suprafața totală a pădurilor din România și 16,2% din fondul forestier al Regiunii Centru.

Vegetația silvică a favorizat și dezvoltarea unei variate și bogate faune de animale sălbatice pentru vânat.

O uriașă sursă de venituri, foarte puțin exploatată în prezent, o constituie fructele de pădure, ciupercile și flora specifică (plantele medicinale) – resurse valoroase pentru industria cosmetică și farmaceutică, alimentară etc.

IMM-urile care activează în **industria lemnului și a produselor din lemn** își fac remarcată prezența în acele regiuni cu potențial forestier ridicat și cu tradiție locală. Astfel, se evidențiază regiunea Nord-Est, cu 20,7% și regiunea de dezvoltare Centru, cu 19,8% din numărul total al IMM - urilor localizate în ariile geografice respective.

3.3.6. Turismul

Diversitatea potențialului turistic natural și antropic permite desfășurarea unor forme variate de turism în județul Mureș:

- turismul staționar (de sejur) - este concentrat în ariile subcarpatice sau premontane, în zonele din culoarul Mureșului și în stațiunile balneoclimaterice, între care cea mai importantă este Sovata; **Stațiunea balneoclimaterică Sovata** este situată la 60 de km de Târgu Mureș, la poalele Munților Gurghiu și oferă factori curativi de mare eficiență într-un număr mare de afecțiuni. Punctul de atracție al stațiunii este lacul helioteermic Ursu cu apă sărată, unul dintre puținele de acest fel din Europa.
- turismul balneoclimateric - este prezent în stațiunea Sovata (de importanță internațională) la care se adaugă stațiunile de importanță națională și locală Sângeorgiu de Mureș, Idecu de Jos și Jăbenața;
- turismul pentru sporturi de iarnă - posibilități de practicare a schiului există în stațiunea Sovata în perioada noiembrie-martie. În stațiune este amenajată o pârtie de schi cu o lungime de 1 km, aflată la o altitudine de 600-900 m;
- turismul itinerant - este favorizat de diversitatea capacităților de cazare existente pe raza județului;
- turismul cinegetic - este favorizat de menținerea unei faune cinegetice valoroase de cervide, urside și suite, dintre care, fără a se afecta echilibrul ecologic la nivelul speciilor, se pot recolta, într-un cadru perfect controlat și organizat, exemplare de excepție. Un interes deosebit chiar și pentru turismul internațional, prezintă Munții Călimani și Gurghiu;
- turismul piscicol - este concentrat nu numai în ariile montane, dar și în zona iazurilor din Câmpia Transilvaniei;
- turismul cultural - are ca motivație existența unui valoros patrimoniu cultural-istoric și etnografic-folcloric cu un caracter original, chiar de unicat (complexe arhitectonice urbane între care Târgu Mureș și Sighișoara sau arii cuprinse în zonele de podiș și subcarpatice cu un fond cultural-istoric cu dispersie mare);

Municipiul Târgu Mureș cu Cetatea Medievală, Palatul Culturii, Biblioteca Teleki, Complexul de agrement și sport "Week-End" de pe malul râului Mureș (pe o suprafață de 25 hectare, din care 5 hectare oglinda de apă, cu amenajări moderne, ștranduri, terenuri de sport și case de agrement) grădina zoologică (a doua ca mărime din țară).

Cetatea medievală Sighișoara a fost construită în secolul XIV de coloniștii germani. Este singura cetate medievală locuită în întregime din Europa și este vizitată de numeroși turiști din întreaga lume. Numeroasele monumente de o mare valoare istorică și artistică, zidurile și turnurile de apărare ale cetății, cele peste 100 de case vechi, Biserica din Deal, scara acoperită, Biserica Mănăstirii Dominicane, Casa Venețiană, Casa cu cerbi, Casa Vlad Dracul, Turnul cu ceas fac din centrul istoric al Sighișoarei una dintre cele mai mari valori culturale și istorice din estul Europei.

- turismul de sfârșit de săptămână - cele mai tipice areale de concentrare a amenajărilor turistice pentru această formă de turism sunt cele de pe valea Gurghiului, Defileul Deda-Toplița și Sovata;
- turismul de afaceri - se dezvoltă pe măsura implementării în România a standardelor internaționale și a introducerii aquis-ului comunitar european. Locații pentru desfășurarea acestui gen de turism există în orașele Târgu Mureș, Sighișoara și Sovata;
- turismul rural/agroturismul – în anul 2002 existau 40 de pensiuni cu un număr de 639 locuri. Potențialul turistic natural se concentrează în partea nord-estică a județului, în comunele montane și subcarpatice.

Sectorul montan al Văii Mureșului - defileul Mureșului pe teritoriul județului Mureș, între localitățile Ciobotani și Deda, pe o lungime de 38 de km, este cea mai mare vale de străpungere din lanțul munților vulcanici din România. Potențialul acestei zone poate fi valorificat prin dezvoltarea agroturismului.

Un rol important în turismul mureșan revine stațiunilor locale Sângeorgiu de Mureș, Ideciu de Jos, Jabeșița, Solovăstru cu ape sărate, nămoluri, ape iodurate și clorurate.

Activitatea turistică este susținută de existența unei infrastructuri dezvoltate cu unități de cazare corespunzătoare în special în centrele urbane. Zona montană, respectiv Defileul Mureșului Deda - Răstolița, Lunca Bradului, Stânceni, Munții Călimani și Gurghiu, Lăpușna se confruntă cu lipsa infrastructurii necesare - în acest domeniu existând un mare potențial pentru dezvoltarea turismului montan și a agroturismului.

Din punctul de vedere al efectelor pe care le are asupra gospodăriilor țărănești, agroturismul apare ca o variantă a dezvoltării mediului rural, mai ales în zonele cu condiții grele de viață cum sunt cele din zona montană.

3.3.7. Dezvoltarea durabilă

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul "Viitorul nostru comun", cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland⁸: *"dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoile prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi"*. Definiția și conceptul de dezvoltare durabilă amintit anterior va fi accentuat și integrat mai bine pe parcursul perioadei de programare 2014-2020.

Este necesară dezvoltarea și implementarea de acțiuni specifice în vederea completării abordării integratoare, prin direcționarea obiectivelor și a resurselor către domeniile în care se manifestă inegalitatea și excluziunea. În același timp, este necesar ca pe parcursul elaborării, dezvoltării și implementării potențialelor proiecte să se țină cont de **accesibilitate**.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

Ca orientare generală, documentul vizează realizarea următoarelor obiective strategice **pe termen scurt, mediu și lung**:

Orizont 2020: Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile;

Orizont 2030: Apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor UE. Îndeplinirea acestor obiective strategice a avut în vedere pe termen mediu și lung, o creștere

⁸ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, <http://www.eytv4scf.net/wced-ocf.htm>

economică ridicată și, în consecință, o reducere substanțială a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale UE.

În acest moment pot fi analizate rezultatele deja înregistrate, în raport cu obiectivele stabilite pentru orizontul 2013, și pot fi reconsiderate obiectivele rămase relevante pentru Orizontul 2020 și 2030; astfel, indicatorul sintetic prin care se măsoară procesul de convergență reală, **produsul intern brut pe cap de locuitor al României**, *era estimat să depășească în anul 2013 media UE din acel moment, să se apropie de media UE în anul 2020 și să fie ușor superior nivelului mediu european în anul 2030.*

Direcțiile principale de acțiune, printre care se regăsește și educația și formarea profesională, detaliate pe sectoare și orizonturi de timp sunt:

- Corelarea rațională a obiectivelor de dezvoltare, inclusiv a programelor investiționale în profil inter-sectorial și regional, cu potențialul și capacitatea de susținere a capitalului natural;
- *Modernizarea accelerată a sistemelor de educație și formare profesională*, sănătate publică și servicii sociale, ținând seama de evoluțiile demografice și de impactul acestora pe piața muncii;
- Folosirea generalizată a celor mai bune tehnologii existente, din punct de vedere economic și ecologic, în deciziile investiționale;
- Anticiparea efectelor schimbărilor climatice și elaborarea atât a unor soluții de adaptare pe termen lung, cât și a unor planuri de măsuri pentru situații de criză generate de fenomene naturale sau antropice;
- Asigurarea securității și siguranței alimentare;
- Identificarea unor surse suplimentare de finanțare pentru realizarea unor proiecte și programe de anvergură, în special în domeniile infrastructurii, energiei, protecției mediului, siguranței alimentare, *educației*, *sănătății* și *serviciilor sociale*;
- Protecția și punerea în valoare a patrimoniului cultural și natural național; racordarea la normele și standardele europene privind calitatea vieții să fie însoțită de revitalizarea, în modernitate, a unor moduri de viață tradiționale, în special în zonele montane și cele umede.

3.3.8 Zona montană și dezvoltarea durabilă – aspecte specifice ruralului montan

Specificul montan oferă județului Mureș un potențial de excepție pentru zootehnie și în particular pentru dezvoltarea agriculturii ecologice și a agroturismului, condiționat de valorificarea superioară a următoarelor **atuuri**:

- Suprafețele întinse de pășuni și fânețe (totalizând 61% din suprafața agricolă a județului) favorabile creșterii animalelor – activitate tradițională a locuitorilor din județ.
- Calitatea bună a mediului, conservarea unor practici agricole “blânde” – fără chimizare sau cu chimizare redusă permit obținerea unor produse ecologice cu valoare biologică ridicată
- Biodiversitate (flora furajeră naturală, flora spontană, speciile de animale sălbatice)
- Peisaje naturale valoroase, patrimoniul istoric și cultural bogat
- Facilitățile și interesul în creștere pentru agroturism
- Capitalul uman (bătrânii păstrători de tradiție; tinerii - moștenitori ai zestrei tradiționale și deschiși spre nou)
- Experiența și inițiativele unor organizații active la nivelul județului: ex. AGROM-RO Mureș (în domeniul instruirii și consultanței agricole), ANTREC (în promovarea serviciilor agroturistice),

Pe de altă parte, se constată o serie de **probleme**⁹ specifice ruralului montan cu consecințe grave pe termen mediu, dintre care:

- Declinul efectivelor de animale (ovine și bovine, în mod deosebit scăderea efectivelor de oi) conduce la scăderea majoră a volumului îngrășămintelor organice (indispensabile pentru

⁹ Informațiile prezentate în această secțiune privind problematica ruralului montan au fost puse la dispoziție de Forumul Montan Român, afiliat la Euromontana

aportul de alcalinitate, azot biologic, etc.), cu impact grav asupra regenerării naturale a pajiștilor, conducând la degradarea florei naturale furajere – fenomenul de “resălbăticire” prin acidifierea solului fragil al muntelui care favorizează dezvoltarea plantelor nedorite .

- Tendința abandonării unora dintre bunele practici din experiența tradițională, în paralel cu conservarea unora învechite și/sau adoptarea unor practici neadaptate specificului montan
- Aplicarea pe scară redusă a înșămânțării artificiale; zestrea genetică a animalelor din multe gospodării rurale din zonele de munte este modestă.
- Adăposturi pentru animale învechite, necorespunzătoare igienico-sanitar, lipsite de facilitățile necesare.
- Lipsa echipamentelor agricole moderne (v. mulsul manual) și a mecanizării necesare lucrărilor în specific montan;
- Greșeli în depozitarea și utilizarea îngrășămintelor naturale (lipsa sau starea necorespunzătoare a platformelor de bălegar, absența bazinelor pentru colectarea purinului – pierderi mari de azot biologic, bălegar diseminat iarna, nefermentat, acid) – afectând calitatea pajiștilor, la care se adaugă poluarea cu rumeguș (pericol - acidifierea fânețelor), practici ineficiente de colectare și depozitare a fânului (stocat în clăi cu pericol de mucegăire), etc.
- Infrastructura deficitară (drumuri, utilități, comunicații).
- Investiții reduse pentru crearea de locuri de muncă / alternative de ocupare în spațiul rural montan • Îmbătrânirea populației, exodul tinerilor (spre orașe / UE).
- Inițiative reduse, lipsa suportului și a cunoștințelor necesare fermierilor pentru promovarea de “branduri” specifice (produse cu marcă locală/regională), promovarea produselor de nișă, etc.
- Consultanță agricolă calificată în zona montană, neacoperitoare cantitativ și calitativ.

Consecințele sunt grave:

- Degradarea terenurilor agricole montane, sălbăticirea pajiștilor și a fânețelor – riscă să devină ireversibile: *“fragilitatea muntelui”*
- Condiții socio-economice precare; șomaj, combinat cu calitate redusă a ocupării (agricultură de subzistență) cu tendință de agravare
- Depopularea munților prin exodul tinerilor spre orașe sau în afara țării
- Imens potențial economic nevalorificat / insuficient în raport cu potențialul pieței (în creștere) pentru produse ecologice și biologice, agroturism, etc.

Dezvoltarea economică în spațiul rural montan, iar în zonele izolate chiar supraviețuirea civilizației rurale, depind decisiv de dezvoltarea și valorificarea superioară a resurselor oferite de **agricultura montană**¹⁰ și a altor resurse specifice zonei, într-un concept de **pluriactivitate**¹¹. Conceptul de **dezvoltare durabilă** aplicat ruralului montan include modernizarea activităților agricole în paralel cu conservarea bunelor practici în raport cu mediul, relansarea creșterii animalelor și a îndeletnicirilor tradiționale, promovarea agriculturii și a produselor ecologice, diversificarea activităților economice în spațiul rural fără afectarea patrimoniului natural, istoric și cultural.

În raport cu problematica analizată, **principalele neajunsuri constatate**²⁸ **în cadrul sistemului de educație și formare profesională sunt:**

- Interesul general scăzut al tinerilor pentru formare profesională și carieră în agricultură
- Gradul redus de acoperire teritorială a ofertei de educație și formare profesională (inițială și continuă) în ruralul montan

¹⁰ **Agricultura montană** include totalitatea practicilor agricole adaptate zonelor montane – plante furajere, cultivate sau pajiști naturale, horticultură, creșterea animalelor, etc.

¹¹ Conceptul de **pluriactivitate** include diversitatea activităților care valorifică resursele locale, acoperă nevoi specifice gospodăriilor rurale, oferă alternative de ocupare totală sau parțială: procesarea primară și mica industrializare a produselor agro-alimentare, meșteșuguri și artizanat (lemn, metal, confecții, ceramică, etc.), mica industrie locală, turism și agroturism, activități de întreținere și mecanizare și alte servicii auxiliare agriculturii, etc.

²⁸ Concluziile grupului de lucru pentru un *program național de educație și formare profesională în ruralul montan*

- Conținutul pregătirii insuficient adaptat specificului local, în mod deosebit în ceea ce privește componenta practică a programelor de formare în agricultură (în particular în domeniul agromontan/agroturism) furnizate de școlile din sistemul ÎPT
- Absența unei pregătiri generale privind economia ruralului montan – considerată a fi necesară încă din gimnaziu (în cadrul orelor de educație tehnologică / componenta de curriculum la decizia școlii- CDS), atât ca bază de pregătire pre-vocațională, cât și din perspectiva celor care nu continuă studiile și rămân în gospodărie
- Baza materială deficitară a școlilor din domeniu (fermă didactică, echipamente, etc.)
- Formarea profesională a cadrelor didactice - marcată preponderent de cunoștințe pentru agricultura de câmp - deficitară în privința competențelor specifice agriculturii montane și dezvoltării durabile în zona montană

Un răspuns adecvat la problematica dezvoltării ruralului montan, din perspectiva educației și formării profesionale – văzută ca **“Pilon al dezvoltării agro-montane durabile”**, implică nevoia unui program coerent de măsuri pe următoarele direcții prioritare:

- Consolidarea parteneriatului social prin antrenarea în procesul decizional și de planificare strategică în ÎPT a reprezentanților instituțiilor și organizațiilor relevante pentru ruralul montan
- Introducerea în documentele de planificare strategică în ÎPT a unei secțiuni distincte pentru problematica ruralului montan, având în vedere:
 - Planurile locale de acțiune (PLAI)
 - Planurile de acțiune (PAS) la nivelul școlilor din ÎPT cu ofertă de formare în agricultură cu specific montan
- Inițierea / dezvoltarea unor școli pilot cu profil agromontan, cu arie de acțiune acoperitoare pentru principalii masivi muntoși, având în vedere:
 - Dezvoltarea bazei materiale: ferma didactică, ateliere școală și laboratoare – organizate și dotate corespunzător, din perspectiva agriculturii montane și pluriactivității, cu o componentă de agroturism inclusă
 - Facilități de tip „campus” (internat, cantină, centre de documentare și informare, etc.)
- Programe de formare continuă a cadrelor didactice de specialitate pentru adecvarea competențelor specifice agriculturii montane
- Adaptarea conținutului pregătirii prin curriculum în dezvoltare locală (CDL) în funcție de specificul local, la toate calificările din cadrul relevante pentru agricultura montană
- Completarea/adaptarea pregătirii la nivel gimnazial din zonele montane având în vedere noțiunile generale privind economia ruralului montan - în cadrul orelor de educație tehnologică / componenta de CDS
- Programe de orientare și consiliere profesională adaptate grupurilor țintă din ruralul montan (elevi și părinți, tineri agricultori), în parteneriat între instituțiile de învățământ, Centrele Județene de Asistență Psihopedagogică (CJAPP), Direcțiile Județene pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, Oficiile județene de Consultanță Agricolă, autorități locale, asociații profesionale ale agricultorilor de munte (acolo unde există), organizații neguvernamentale (ONG) cu activități de consultanță și instruire în agricultură, etc.

3.4. Concluzii din analiza mediului economic județean. Implicații pentru ÎPT

- ❖ La nivel regional activitatea de *cercetare-dezvoltare* sunt concentrate în județele Brașov, Sibiu și Mureș care însumează cca. 92% din numărul de cercetători, respectiv cca. 96% din totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare la nivel regional – situație care trimite la cerințele de asumare a unui rol sporit din perspectiva nevoilor de dezvoltare regională.
 - Nevoia relansării activității de cercetare-dezvoltare și de creștere a legăturii cu mediul economic și nevoile acestuia.

❖ Tendința de **creștere a ponderii serviciilor și a construcțiilor**, în paralel cu **scăderea ponderii industriei** în formarea PIB și a VAB județene. ➤ **Dinamica și potențialul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) la nivel județean:**

- În paralel cu procesul de restructurare care a condus la reducerea severă a numărului de angajați în firmele mari, a crescut numărul de firme și personalul IMM .
- Creșterea din ultimii ani la nivel județean a ratei antreprenoriale, exprimată prin numărul de IMM la 1000 locuitori și a numărului mediu de angajați în sectorul IMM-urilor raportat la 100 de locuitori.

❖ **Diversitatea activităților economice:**

➤ **Serviciile:**

- Ocupă cea mai mare pondere în economia județeană, în creștere constantă în ultimii ani și devansând industria în formarea PIB și a VBA. În cadrul serviciilor se detașează:
- **Comerțul**– ambele cu potențial mare de creștere în viitor. Se constată preponderența întreprinderilor mici care lucrează în comerț, alături de o prezență în creștere a marilor lanțuri de magazine;
- **Tranzacțiile imobiliare și activitățile de servicii pentru firme** (începând cu 2002, cea mai mare pondere a VAB în cadrul serviciilor la nivel județean, în creștere constantă în perioada 2001-2008);
- Activitățile de **transport, depozitare și comunicații**: (locul 3 în cadrul serviciilor ca pondere în VAB, în 2006) și locul 3 după industrie și comerț în totalul investițiilor brute la nivel județean în 2006. Dezvoltarea industriei și comerțului implică și nevoi în creștere de calificări pentru transporturi și *logistică* în cadrul altor sectoare economice;
- Importanța în creștere a **telecomunicațiilor**: accentul pe noile tehnologii în telefonie fixă și mobilă care antrenează schimbări în conținutul unora dintre calificările necesare în domeniu (ex. competențele IT pentru transferul integrat de date, voce și imagine).

➤ **Industria:**

- Deși marcat în trecut de *restructurări masive*, județul Mureș își păstrează un *profil industrial semnificativ*;
- În prezent **pilonii principali ai industriei județului Mureș** sunt industria energetică, industria chimică și farmaceutică, industria alimentară, industria mobilei;
- În ultimii ani, o serie de firme multinaționale și-au deschis filiale locale și au realizat un volum semnificativ de investiții, contribuind astfel la revigorarea industriei județului. Domeniile spre care s-a îndreptat majoritatea investițiilor străine sunt industria auto și a componentelor auto, componente electrice și electrotehnice, industria ușoară;
- **Principalele ramuri industriale sunt:** industria extractivă a gazului metan, industria de exploatare și prelucrare a lemnului, producția de mobilier și instrumente muzicale, industria chimică și producția de medicamente, prelucrarea cauciucului și maselor plastice, industria alimentară, industria textilă și a încălțăminte, confecții din textile, piele și blană, industria altor produse din minerale nemetalice (geamuri, sticlărie, cărămizi, țigle, var, prefabricate pentru construcții, alte materiale de construcții, sticlă decorativă, porțelan, faianță), metalurgie, industria de mașini, echipamente, aparate electrice.

➤ **Construcțiile**

- Sector în creștere ca pondere în formarea PIB, susținut de dinamica investițiilor în infrastructura pentru transporturi, infrastructura tehnică (alimentare cu energie electrică, apă, gaz, etc.), edilitară și pentru afaceri și dezvoltarea sectorului imobiliar

➤ **Agricultura:**

- Pondere în PIB județean peste media la nivel regional și național;
- Județul Mureșul are cea mai mare pondere în valoarea producției agricole regionale (25% în 2010);

- Agricultură variată, condiții favorabile creșterii animalelor, potențial ridicat de dezvoltare pentru agricultura ecologică și agroturism;
 - Nevoile de modernizare și eficientizare a agriculturii din perspectiva aderării la UE; • Problematika complexă și stringentă a ruralului montan din perspectiva socioeconomică și de mediu pentru o dezvoltare durabilă a localităților și gospodăriilor țărănești.
- **Silvicultura:**
- 31% din suprafața județului este acoperită de păduri;
 - Județul Mureș deține 16,2 % din suprafața împădurită a regiunii;
 - Beneficiază de importante resurse naturale
- **Mediul:**
- Nevoile de adaptare la standardele UE pentru **protecția mediului**

IMPLICATIILE PENTRU Î.P.T.:

- **Planurile de școlarizare** trebuie să reflecte, prin structura ofertei - proporțional cu nevoile pieței muncii - ponderea crescută a serviciilor, diversitatea activităților industriale, importanța construcțiilor și nevoile de dezvoltare a agriculturii.
- **Calificări și curriculum.** Adaptările structurale din economie presupun competențe adecvate și o mobilitate ocupațională sporită (inclusiv intersectorială) a forței de muncă. Se desprind două direcții de acțiune la nivel local:
- Aplicarea riguroasă a standardelor de pregătire profesională;
 - Adaptări prin curriculum în dezvoltare locală (CDL).
- Ponderea crescândă a IMM reclamă din partea ÎPT un **răspuns adecvat la nevoile specifice IMM, de adaptabilitate crescută a forței de muncă** la sarcini de lucru diverse, prin
- Asigurarea unei pregătiri de bază largi, competențe tehnice generale solide;
 - Consolidarea pregătirii profesionale, indiferent de calificare, cu competențe specifice economiei de piață (competențe antreprenoriale, tehnici de vânzări, marketing, etc.) ;
 - Promovarea învățării pe parcursul întregii vieți.
- Ca **răspuns la schimbările tehnologice și organizaționale induse de investițiile străine și cerințele de competitivitate**, trebuie avute în vedere:
- Creșterea nivelului de calificare;
 - Importanța competențelor cheie;
 - Limbile străine;
 - Formarea unor competențe adecvate pentru: noile tehnologii, calitate, design, marketing, tehnici de vânzare;
 - Colaborarea între școli pentru calificările care presupun competențe combinate, de exemplu: tehnice și comerciale/economice, tehnice - artistice – IT (design, grafică, publicitate, pagini web) etc.
 - Formarea continuă a profesorilor în parteneriat cu întreprinderile
- Ca răspuns la **cerințele de mediu** pe baza standardelor UE:
- Calitate în pregătirea pentru calificările specializate pentru ecologie și protecție mediului pe baza standardelor de mediu ale UE;
 - Dezvoltarea unor competențe de mediu ca parte din pregătirea tehnică generală, indiferent de specialitate.
- ❖ **Parteneriatul școală-agenți economici** - indiferent de domeniul de pregătire, trebuie să reflecte:
- diversitatea categoriilor de agenți economici (pe clase de mărime, tipuri de capital, etc.) și de activități producătoare de bunuri și servicii.

❖ Ruralul montan:

Problematica complexă și stringentă a ruralului montan din perspectiva socio-economică și de mediu pentru o dezvoltare durabilă a localităților și gospodăriilor țărănești, în condițiile în care zona montană acoperă aproape jumătate din suprafața județului, conduce la nevoia unui program coerent de măsuri în educație și formare profesională, pe următoarele direcții prioritare:

- Consolidarea parteneriatului social prin antrenarea în procesul decizional și de planificare strategică în ÎPT a reprezentanților instituțiilor și organizațiilor relevante pentru ruralul montan.
- Inițierea/dezvoltarea unor școli pilot cu profil agromontan, înzestrate cu o bază materială adecvată: ferma didactică, ateliere școală și laboratoare – organizate și dotate corespunzător, din perspectiva agriculturii montane și pluri-activității (cu o componentă de agroturism inclusă); facilități de tip campus.
- Adecvarea sporită a conținutului calificărilor la specificul agromontan local.
- Completarea/adaptarea pregătirii la nivel gimnazial din zonele montane prin introducerea unor noțiuni generale privind economia ruralului montan, și aspecte practice de gospodărie și alimentație (la orele educație tehnologică / componenta de CDS).
- Programe de formare continuă a cadrelor didactice de specialitate, cu privire la competențele specifice agriculturii montane.
- Programe de orientare și consiliere adaptate grupurilor țintă din ruralul montan (elevi și părinți, tineri agricultori).

De asemenea, se recomandă programe adecvate de informare și instruire a producătorilor agricoli cu privire la:

- ameliorarea competitivității sectorului agricol, alimentar și forestier din zona montană
- ameliorarea calității producției și a produselor, adaptarea la normele UE .
- promovarea produselor lor prin utilizarea logo-urilor acceptate de către UE (ex.: Produsul BIO, Produsul tradițional, Denumirea de origine a produsului–AOP, Identificarea geografică a produsului-IGP)

4. PIAȚA MUNCII LA NIVEL JUDEȚEAN

4.1. Evoluții și situația curentă. Principalii indicatori ai pieței muncii conform Balanței Forței de Muncă (BMF)

4.1.1. Structura populației după participarea la activitatea economică

În momentul de față, pentru caracterizarea fenomenelor de pe piața forței de muncă din România se utilizează două serii de date statistice diferite: Balanța forței de muncă (BFM) și Ancheta asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO). Indicatorii statistici din cele două serii de date nu sunt comparabili deoarece metodele de colectare, unele definiții și metode de calcul sunt diferite. Pe de altă parte, doar analiza datelor din ambele serii poate oferi o imagine completă și reală asupra pieței muncii din România.

BFM permite comparabilitatea teritorială, la nivel național, pe regiuni și pe județe. AMIGO asigură comparabilitatea la nivel național între regiunile de dezvoltare și compatibilitatea cu statistica europeană (EUROSTAT).

Evoluția principalilor indicatori ai pieței muncii conform datelor din balanța forței de muncă (BFM) este prezentată în tabelul de mai jos.

Tab.4.1.1

Indicatori pentru județul Mureș	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022
Populația activă (Mii persoane)	234,8	235,3	235,7	235,4	207,7	213,4
Populația ocupată civilă (Mii persoane)	225,5	228,2	229,3	229,0	202,5	206,6
Resurse de muncă (Mii persoane)	341,3	336	335	334,1	335,1	317,2
Someri înregistrați (Mii persoane)	9314	7126	6372	6423	5188	6819
Rata de ocupare a resurselor de muncă (%)	66,1	67,9	68,4	68,5	60,4	65,1
Rata de activitate a resurselor de muncă (%)	68,8	70	70,4	70,5	62,0	67,3
Rata șomajului (%)	4	3	2,7	2,7	2,5	3,2

Sursa: INS Baze de date TEMPO-Online

Din informațiile oferite de BFM la nivelul județului Mureș se observă următoarele:

❖ Populația activă, populația ocupată:

În anul 2022 se observă o ușoară creștere a populației active, dar se menține încă sub nivelul populației active din anul 2017, cu o diferență de 21,4 mii de persoane.

Același fenomen se observă dacă analizăm evoluția populației ocupate, diferența între anul 2017 și anul 2022 fiind de 18,9 mii persoane.

❖ Rata de activitate, rata de ocupare:

Rata de activitate în 2022 față de 2021 a crescut cu 5,3%, dar se menține sub procentul din 2017 cu 1,5%.

Rata de ocupare a crescut în perioada 2017-2020, scăzând brusc în 2021 cu 8,1% față de anul 2020, dar în anul 2022 a crescut cu 4,7% față de anul 2021.

4.1.2. Structura populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale

Pe ansamblul județului Mureș se observă o creștere a populației ocupate în perioada 2016-2019, cu o scădere continuă începând din anul 2020. Aceeași situație se înregistrează și în regiunea Centru. Procentul populației ocupate în construcții este cel mai mic. În agricultură deține o pondere redusă și se află în descreștere atât la nivel regional cât și la nivelul județului Mureș. În județul Mureș populația ocupată în agricultură este în pondere mai mare față de cea de la nivelul regiunii.

Din cadrul serviciilor, comerțul s-a dezvoltat la nivelul județului Mureș, datorită faptului că s-au deschis în județ importante centre comerciale.

La nivelul județului se observă o creștere în sectorul terțiar, comerț, transport și depozitare, hoteluri și restaurant dar și sănătate și asistență socială.

Structura populației ocupate are tendințe asemănătoare cu a întregii populații ocupate la nivel regional și național.

4.2. Evoluții și situația curentă privind șomerii înregistrați

La sfârșitul anului 2021 erau înregistrați 26,9 mii șomeri la nivelul Regiunii Centru, mai puțin cu 46,35% față de anul 2015, și în scădere cu 24,12 % față de anul anterior.

În perioada analizată (2016-2021), conform BFM, rata șomajului înregistrat a scăzut constant din 2016 până în 2019, și a crescut brusc în anul 2020 de la 5218 la 6350 persoane, iar în anul 2021 rata șomajului a scăzut din nou.

Ca efect al crizei epidemiologie, spre sfârșitul anului 2020 se înregistrează o creștere a șomajului la nivel regional și în toate județele –v. fig.4.2.

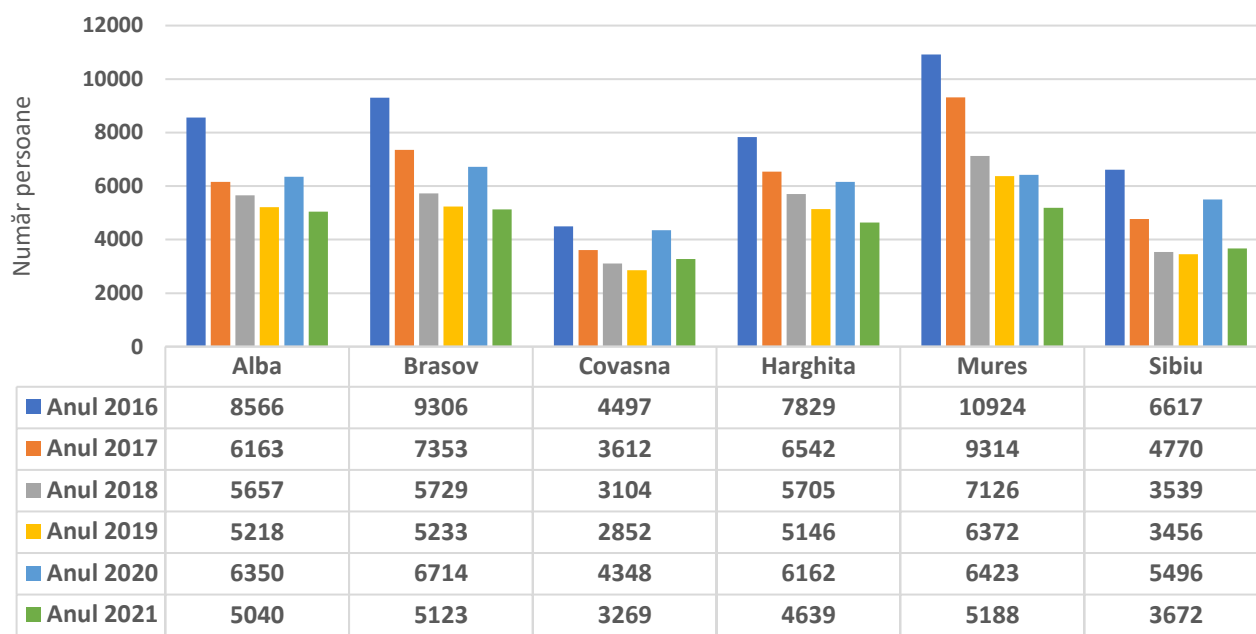
Tab. 4.2

Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2

CAEN Rev.2 (activitati ale economiei nationale)	Anul:	2016	2017	2018	2019	2020	2021
TOTAL (Mii persoane)	Regiunea CENTRU	1036,2	1045	1051,8	1055,9	1048,4	963,9
	Mures	222,8	225,5	228,2	229,3	229	202,5
		%	%	%	%	%	%
AGRICULTURA, SILVICULTURA SI PESCUIT	Regiunea CENTRU	16,8	16,8	16,9	16,7	16,2	9,1
	Mures	21,8	21,8	21,7	21,5	20,7	11,7
INDUSTRIE	Regiunea CENTRU	30,4	30,8	30,6	29,5	29,4	31,4
	Mures	26,3	26,5	26,5	25,6	25,8	28,3
Industria extractiva	Regiunea CENTRU	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
	Mures	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Industria prelucratoare	Regiunea CENTRU	27,6	28,1	27,8	26,8	26,6	28,3
	Mures	23,2	23,4	23,3	22,4	22,6	24,7
Productia si furnizarea de energie electrica si termica, gaze, apa calda si aer conditionat	Regiunea CENTRU	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
	Mures	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9
Distributia apei; salubritate, gestionarea deseurilor, activitati de decontaminare	Regiunea CENTRU	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,7
	Mures	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,6
CONSTRUCTII	Regiunea CENTRU	7,3	7,4	7,3	7,5	7,8	8,4
	Mures	6,4	6,6	6,6	6,8	6,8	7,6
SERVICII	Regiunea CENTRU	45,5	45,0	45,2	46,2	46,7	51,1
	Mures	45,4	45,1	45,3	46,1	46,6	52,4
Comert cu ridicata si cu amanuntul; repararea autovehiculelor si motocicletelor	Regiunea CENTRU	14,8	14,5	14,3	14,9	14,8	15,6
	Mures	15,4	15,1	14,9	15,2	15,2	16,6
Transport si depozitare	Regiunea CENTRU	5,5	5,6	5,8	5,9	6,1	6,5
	Mures	5,5	5,4	5,6	5,7	5,9	6,6
Hoteluri si restaurante	Regiunea CENTRU	2,9	3,0	3,2	3,3	3,1	3,5
	Mures	2,4	2,4	2,5	2,6	2,5	2,8
Informatii si comunicatii	Regiunea CENTRU	1,8	1,7	1,6	1,7	1,8	2,1
	Mures	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,8
Intermedieri financiare si asigurari	Regiunea CENTRU	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
	Mures	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7
Tranzactii imobiliare	Regiunea CENTRU	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
	Mures	0,4	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6
Activitati profesionale, stiintifice si tehnice	Regiunea CENTRU	1,7	1,7	1,8	1,9	2,0	2,2
	Mures	1,2	1,2	1,4	1,4	1,4	1,6
Activitati de servicii administrative si activitati de servicii suport	Regiunea CENTRU	3,2	3,2	3,3	3,2	3,2	3,6
	Mures	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9	3,4
Administratie publica si aparare; asigurari sociale din sistemul public	Regiunea CENTRU	2,1	2,2	2,1	2,1	2,1	2,3
	Mures	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	2,2
INVATAMANT	Regiunea CENTRU	4,7	4,6	4,6	4,6	4,8	5,2
	Mures	5,0	5,0	5,0	5,0	5,1	5,6
Sanatate si asistenta sociala	Regiunea CENTRU	4,9	5,0	5,1	5,2	5,4	6,4

	Mures	5,7	6,0	6,1	6,2	6,5	7,8
Activitati de spectacole, culturale si recreative	Regiunea CENTRU	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,9
	Mures	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9
Alte activitati de servicii	Regiunea CENTRU	2,0	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
	Mures	2,1	1,9	1,8	1,6	1,7	1,8
TOTAL ECONOMIE		100%	100%	100%	100%	100%	100%

Fig. 4.2. Evoluția numărului de șomeri înregistrați în județele Regiunii Centru

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

4.2.1. Structura șomajului înregistrat pe nivele de educație

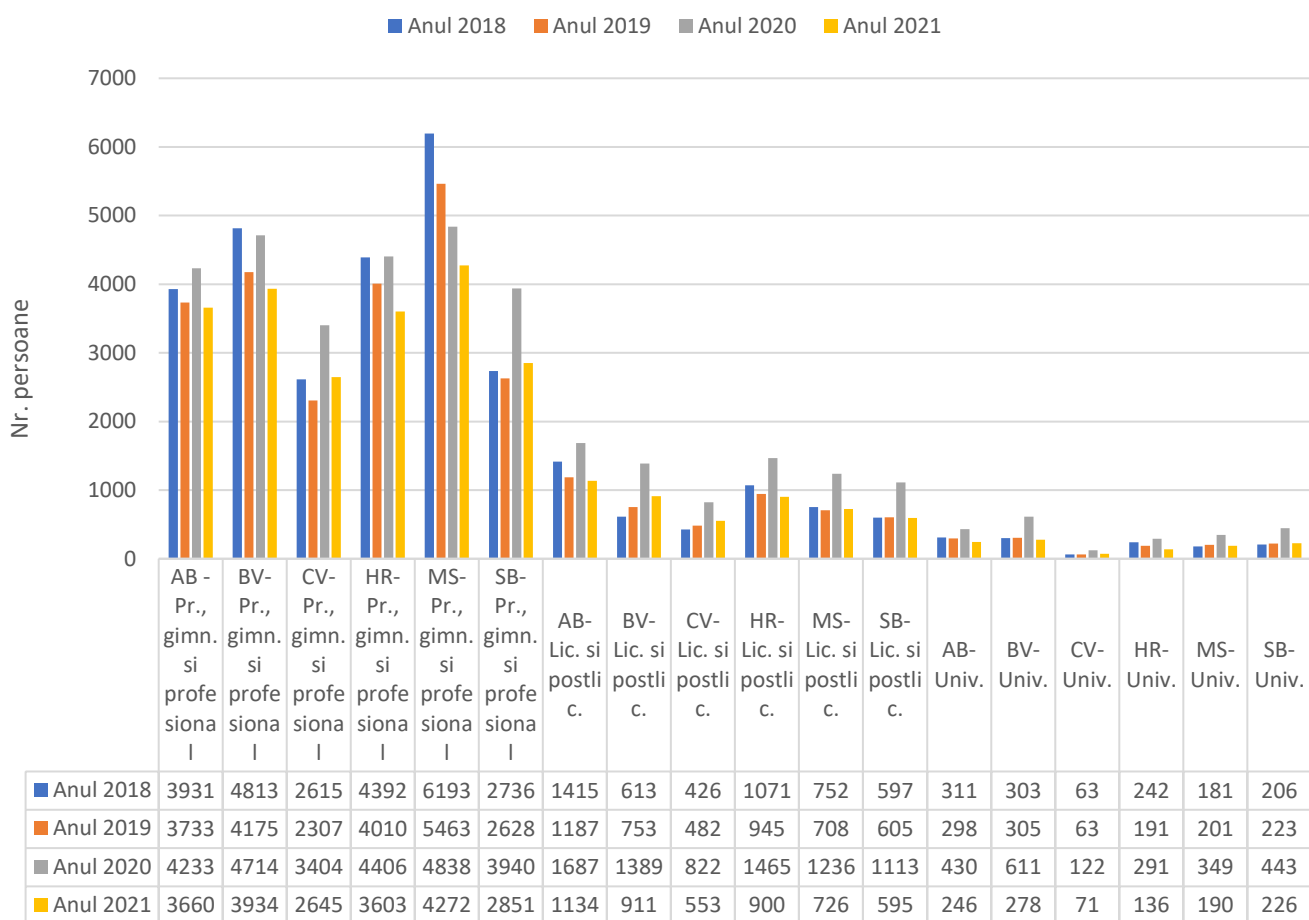
Regiunea Centru ocupă în 2021, a 5-a poziție la nivel național, după regiunile Nord-Est, Sud – Est, Sud-Muntenia și Sud-Vest Oltenia în ceea ce privește ponderile șomerilor cu nivel scăzut de educație (primar, gimnazial, profesional).

În interiorul regiunii în perioada 2019-2021 cele mai mari ponderi ale șomerilor înregistrați cu nivel scăzut de educație sunt în județul Mureș.

Evoluții similare înregistrează și ponderile șomerilor cu nivel de educație liceal și postliceal, se evidențiază însă o tendință descrescătoare în ultima perioada a intervalului analizat. În 2021, ponderi mai mari decât media regională și națională pentru șomerii înregistrați cu nivel de educație liceal și postliceal se înregistrează în județele Mureș și Brașov.

În ceea ce privește șomerii înregistrați cu nivel superior de educație, ponderile acestora au fost ridicate în anul 2020 și au scăzut în 2021 –v.fig. 4.2.1.

Fig. 4.2.1. Evoluția șomerilor înregistrați pe nivele de educație în județele din Regiunea Centru

4.3. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante

4.3.1. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante pe activități ale economiei naționale

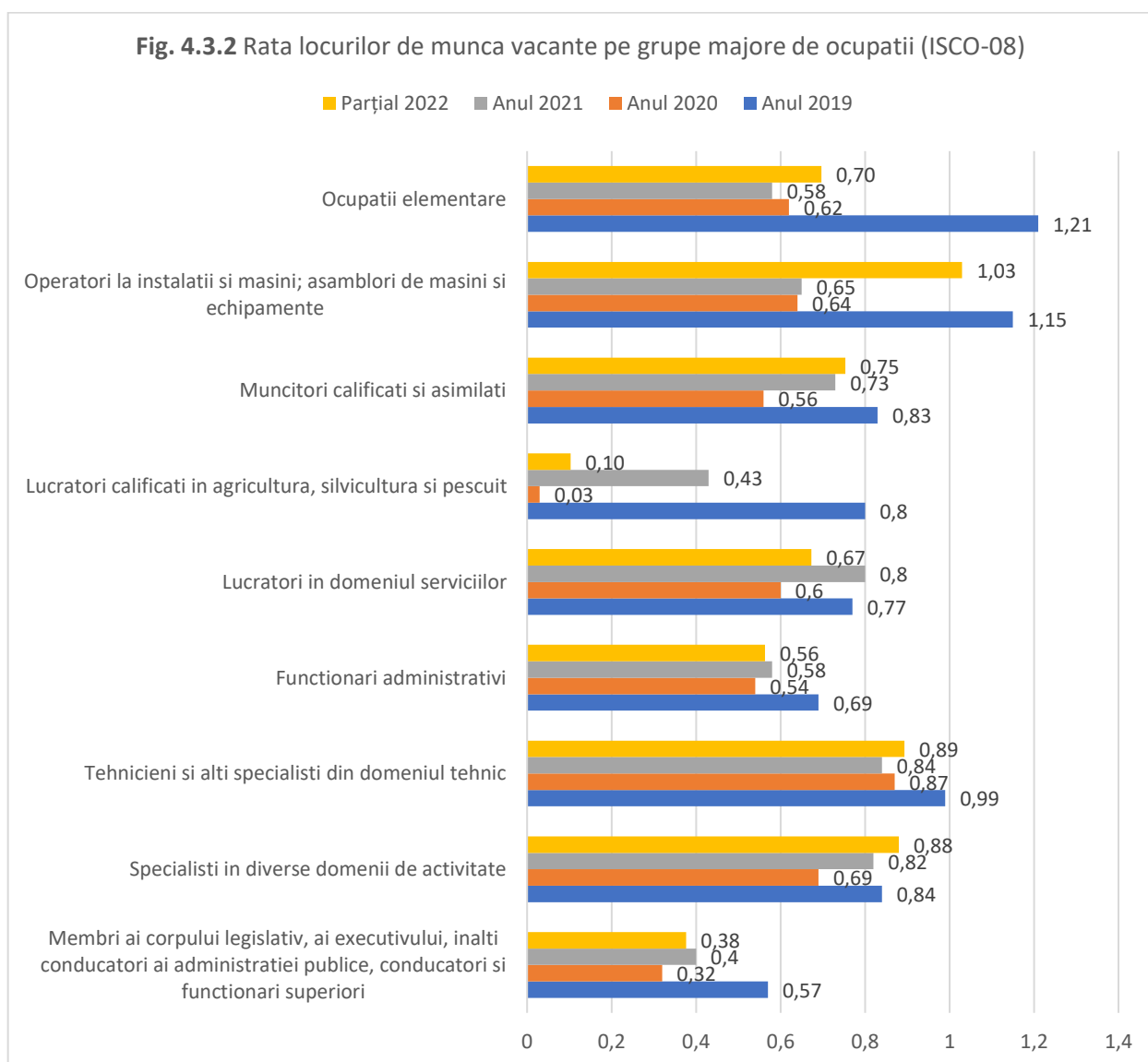
Conform datelor INS, Baza de date TEMPO – online, 10,4% din numărul locurilor de muncă vacante pe activități ale economiei naționale CAEN (Rev.2) la nivel național se află în Regiunea Centru. În perioada 2016-2021 se înregistrează o evoluție fluctuantă a numărului locurilor de muncă vacante pe activități ale economiei naționale CAEN remarcându-se în ultima parte a intervalului o tendință crescătoare pentru: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Repararea autovehiculelor și motocicletelor, Administrație publică și apărare; Asigurări sociale din sistemul public, sănătate și asistență socială, Industria prelucrătoare, Informații și comunicații.

La nivelul regiunii Centru, ponderi mai mari ale locurilor de muncă vacante în 2021 s-au înregistrat în Industria prelucrătoare – ponderea regională (40,3%) situându-se peste cea națională (27,4%), urmat de Sănătate și asistență socială – ponderea regională (11,8%) situându-se sub ponderea națională (12,9%), Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public: pondere regională (11,4%) sub ponderea la nivel național(16,3%), Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor: pondere regională (8,2%) sub ponderea națională (9,3%).

4.3.2. Evoluții și situația curentă privind locurile de muncă vacante pe grupe majore de ocupații

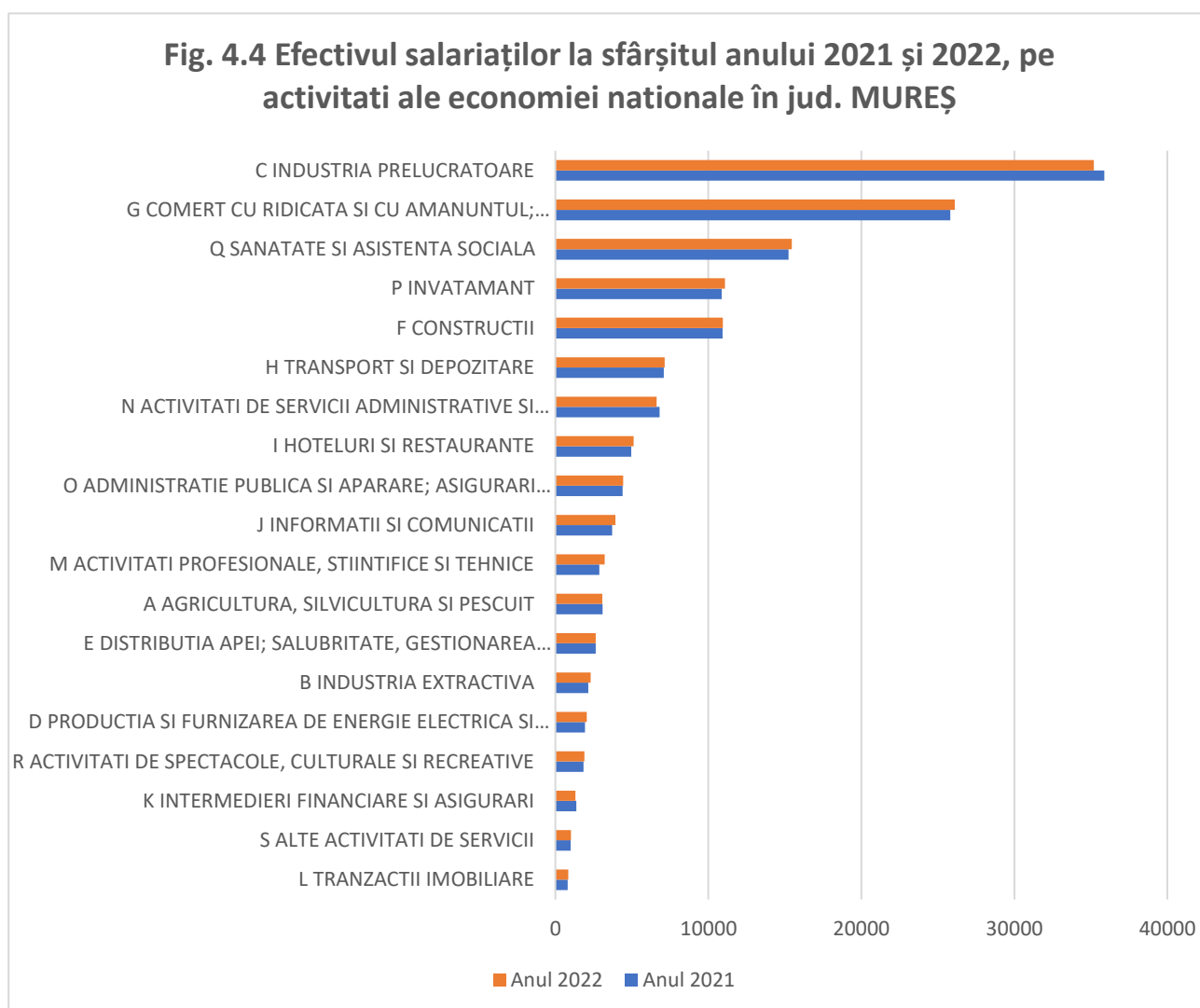
În perioada 2019-2022 se înregistrează o evoluție fluctuantă a numărului locurilor de muncă vacante pe grupe majore de ocupații, remarcându-se în ultima parte a intervalului o tendință crescătoare pentru: muncitorii necalificați, specialiști în diverse domenii de activitate, lucrători în domeniul serviciilor, tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic, funcționari administrativi. (Fig. 4.3.2)

În 2021, la nivelul regiunii Centru s-au înregistrat ponderi mai mari ale locurilor de muncă vacante pentru muncitorii necalificați – ponderea regională (20,3%) situându-se peste cea națională (15%), urmați de Specialiști în diverse domenii de activitate – ponderea regională (20%) situându-se sub ponderea națională (29,4%), Operatori la instalații și mașini; asamblori de mașini și echipamente: pondere regională (13,7%) peste ponderea la nivel național(11,3%), Muncitori calificați și asimilați: pondere regională (12,7%) peste ponderea națională (9,8%), Tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic: pondere regională (12,7%) peste ponderea la nivel național (9%), Lucrători în domeniul serviciilor: pondere regională (12,6%) sub media națională (14,5%).

4.4. Evoluția și situația curentă – efectivul de salariaților la sfârșitul anului, pe activități (secțiuni și diviziuni) ale economiei naționale

La nivelul Regiunii Centru se observă că cea mai mare pondere a efectivului de salariați în anul 2022 respectiv 89% o reprezintă industria prelucrătoare din care se disting ramurile Industria alimentară (10,5%), Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (7,8%), fabricarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei, fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (7,2%), Tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei, prepararea și vopsirea blănurilor (5,7%)

La nivelul județului Mureș se observă o evoluție negativă a efectivului de salariați în majoritatea ramurilor industriale, în perioada 2017-2022, excepție făcând: tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei, prepararea și vopsirea blănurilor, Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice, fabricarea echipamentelor electrice, fabricarea produselor textile, Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor, alte activități industriale n.c.a., Colectarea, tratarea, eliminarea deșeurilor.

4.5. Proiecția principalilor indicatori ai pieței muncii (Comisia Națională de prognoză)

4.5.1. Proiecția numărului mediu de salariați

Între anii 2016 -2021, din datele statistice se prognozează o constanță a numărului mediu de salariați de 12,8 % din nr. mediu de salariați la nivel național.

4.5.2. Proiecția șomerilor înregistrați, la sfârșitul anului

Se prognozează că în perioada 2016-2021 se va înregistra o evoluție descrescătoare a numărului șomerilor înregistrați la sfârșitul anului, de la 11,4% la 10,9% la nivel regional. Se prognozează că ponderea șomerilor înregistrați din regiunea Centru în 2021 va reprezenta 10,9% din totalul la nivel național, situându-se pe a 4-a poziție, după regiunile București – Ilfov, Vest și Nord – Vest.

4.5.3. Proiecția ratei șomajului înregistrat

Se prognozează că rata șomajului înregistrat la sfârșitul anului va înregistra o evoluție descrescătoare atât la nivel regional cât și la nivel național (de la 4,8% în 2016 la 3,5% în 2021 la nivel regional respectiv de la 4% în 2016 la 3,4% în 2021 la nivel național). La nivelul județului Mureș se observă o scădere a ratei șomajului de la 4,7% la 3,7% în perioada 2016-2021.

4.5.4. Proiecția câștigului salarial mediu net lunar

Salariul mediu net lunar al regiunii Centru a cunoscut o evoluție crescătoare preconizându-se că în anul 2021 va fi 3125 lei față de anul 2016 când a fost 1869. Județul Mureș se situează pe locul al treilea după Județele Sibiu și Brașov.

4.6. Principalele concluzii din analiza pieței muncii

Profilul dominant la nivel județean al cererii de forță de muncă: ***mecanică, comerț, sănătate și asistență socială, construcții, economic, industrie textilă și pielărie, fabricarea produselor din lemn, turism și alimentație, electric, electromecanic, electronică automatizări, industrie alimentară, materiale de construcții, silvicultură, estetică.***

Domenii cu dinamică pozitivă și potențial mare de absorbție pe piața muncii: construcții, comerț, economic, turism și alimentație, industrie alimentară – tendință generală de creștere a locurilor de muncă vacante, numărul șomerilor în scădere sau cu evoluție fluctuantă, balanță locuri de muncă-șomeri pozitivă sau relativ echilibrată.

Mecanica este domeniul care înregistrează la nivel județean *un număr semnificativ de locuri de muncă vacante dar și de șomeri. Raportul locuri de muncă-șomeri rămâne deficitar, cu tendință de ameliorare.*

Similar cu mecanica, domeniile **electric și electromecanic** s-a înregistrat - la nivel județean - o *tendență de creștere a locurilor de muncă vacante și de scădere a numărului de șomeri, raportul locuri de muncă-șomeri rămâne însă deficitar (cu tendință de ameliorare).*

Industria textilă pare să se confrunte cu *dificultăți concretizate la nivel județean printr-o cerere de forță de muncă neacoperită în cea mai mare parte a intervalului de timp analizat la nivel județean, pentru ca la sfârșitul perioadei în județ locurile de muncă vacante să scadă semnificativ, în paralel cu o creștere a numărului de șomeri.*

Fabricarea produselor din lemn cunoaște evoluții contradictorii la nivel județean, prin *creșterea locurilor de muncă în paralel cu creșterea șomajului.*

4.6.1. Proiecția cererii de locuri de muncă pe termen mediu (2014-2020)

Studiul previzional privind cererea de formare profesională la orizontul 2013 și în perspectiva 2020. Studiul a fost realizat de către Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii

și Protecției Sociale (INCSMPS) în calitate de partener în cadrul Proiectului strategic cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013 „Corelarea ofertei educaționale a învățământului profesional și tehnic cu cerințele pieței muncii”, proiect al cărui lider de parteneriat a fost Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic.

Proiecția cererii de forță de muncă și a cererii de formare profesională pe termen mediu și lung a fost realizată utilizând o metodologie similară cu cea utilizată de Cambridge Econometrics în modelul de prognoză utilizat de CEDEFOP, dar prezintă unele abordări inovative generate de gradul mult mai mare de detaliere a informațiilor dorite.

În cadrul metodologiei studiului, s-a realizat o proiecție a **cererii potențiale** de forță de muncă, reprezentând volumul de forță de muncă (număr persoane) estimat ca necesar pentru derularea activităților economice, în termeni de populație ocupată. Acest nivel va fi satisfăcut când numărul persoanelor efectiv ocupate este egal cu nivelul estimat ca necesar de populație ocupată; în celelalte cazuri vom avea un deficit sau un excedent față de necesarul de populație ocupată.

Cererea potențială estimează necesarul de populație ocupată, însă evoluția populației efectiv ocupate depinde nu numai de evoluțiile economiei ci și de o multitudine de alți factori (ex. factori demografici, migrație, potrivirea calitativă între cererea și oferta de forță de muncă etc.). În consecință, cererea potențială de forță de muncă nu trebuie confundată cu populația ocupată (deși are valori aparent identice sau apropiate față de aceasta) și nu trebuie considerată ca cerere efectivă în termeni de locuri de muncă vacante. În schimb, previziunile privind cererea potențială oferă repere de analiză pentru evoluția structurii cererii pe sectoare de activitate, ocupații, niveluri de calificare, domenii de pregătire profesională. Pentru estimarea cererii potențiale s-a utilizat o tehnică de modelare econometrică.

A fost estimată și **cererea înlocuită** (definită ca număr de locuri de muncă rezultate din retragerea participanților la activitatea economică ca urmare a pensionărilor și a altor pierderi naturale pentru orizontul de prognoză). Este de menționat că cererea înlocuită este o variabilă intermediară, astfel încât valorile ei nu descriu decât evoluții ale unor structuri economice trecute. Mai mult, lipsa unor informații detaliate cu privire la structura pe vârste a populației ocupate a făcut ca estimarea să fie făcută pe grupe de vârstă și în ipoteze care induc un anumit grad de eroare al estimării. Prin urmare, aceste estimări trebuie privite cu rezerve.

Utilizând cele două variabile (cererea potențială și cererea înlocuită) s-a estimat **cererea agregată** de forță de muncă pentru anul 2013 și s-a extins prognoza pentru orizontul 2020.

Analizând informațiile cu privire la dinamica cererii potențiale (măsura creării sau distrugerii de locuri de muncă în viitor) și a cererii înlocuite s-au estimat **locurile de muncă disponibile**, în ipotezele de calcul al celor două variabile. Acest indicator poate lua valori pozitive dacă există cerere potențială sau dacă aceasta indică distrugere de locuri de muncă dar nivelul cererii înlocuite este mai mare decât distrugerea de locuri de muncă.

Modelul econometric macroeconomic utilizat pentru estimarea cererii de forță de muncă la nivel național a utilizat serii de date de la Institutul Național de Statistică, pentru perioada 2000-2088 privind:

- populația ocupată în activități ale economiei naționale (diviziuni CAEN REV1)
- valoarea investițiilor brute în bunuri corporale în activități ale economiei naționale (diviziuni CAEN REV1)
- valoarea adăugată brută în activități ale economiei naționale (diviziuni CAEN REV1)
- valoarea costului mediu lunar al salariaților în activități ale economiei naționale (diviziuni CAEN REV1)

Proiecția cererii de forță de muncă și a cererii de formare profesională pe termen mediu și lung a fost realizată în trei tipuri de scenarii:

❖ **Scenariul MODERAT** a fost construit pe baza următoarelor ipoteze:

- evoluția valorii adăugate brute (VAB) conform prognozelor Comisiei Naționale de Prognoză (Prognoza de primăvară 2011) pentru perioada 2011-2013
- pentru perioada 2014 – 2020 s-a presupus următoarea evoluție a **valorii adăugate brute**: un ritm anual de creștere în industrie de 1,0325, un ritm de 1,0305 în construcții și respectiv un ritm anual de creștere în servicii de 1,0165 (valori calculate ca o medie aritmetică a ritmurilor anuale de creștere așteptate pentru perioada 2011 – 2012). S-a considerat că în cadrul fiecărei ramuri, diviziunile componente urmează evoluția ramurii. S-a optat pentru alegerea pentru perioada 2014-2020 a unor ritmuri de creștere a VAB inferioare anului 2013 deoarece s-a dorit luarea în considerare a prezumtivei crize economice pe care specialiștii o previzionează după anul 2013.
- pentru evoluția **Costului forței de muncă** pentru anii 2009 și 2010 s-a ținut cont de valorile reale publicate de Institutul Național de Statistică, în timp ce pentru anii 2011-2020 s-a considerat un ritm anual de creștere constant și egal cu 1,015.
- pentru evoluția **Investițiilor brute** s-a pornit de la ritmul de scădere anual pentru 2009 (0.76) pe total industrie calculat din datele de la INS - tempo online. În lipsa altor informații s-a considerat că această scădere a fost înregistrată identic la nivelul fiecărei diviziuni CAEN. Pentru perioada 2010 – 2020 s-a estimat trendul liniar al variabilei pe baza datelor observate pe întreaga perioadă de analiză.

❖ **Scenariul OPTIMIST** a presupus următoarele variații față de scenariul MODERAT:

- **VAB** în 2010 înregistrează un ritm de creștere de 1,1 față de 2009 în industrie, un ritm de scădere de 0,9 față de 2009 în construcții, în timp ce în servicii se menține constantă pe perioada 2010-2011. Pentru perioada 2012- 2013 se mențin evoluțiile prognozate de Comisia Națională de Prognoză, în timp ce pentru perioada 2014- 2020 s-a considerat un ritm anual de creștere în industrie de 1,036, un ritm de 1,044 în construcții și respectiv un ritm anual de creștere în servicii de 1.032 (valori calculate ca o medie aritmetică a ritmurilor anuale de creștere așteptate pentru perioada 2011 – 2013).
- **Investițiile brute** în 2010 înregistrează un ritm de creștere de 1,15 față de 2009. Pentru perioada 2011- 2020 s-a estimat apoi trendul liniar al variabilei.

❖ **Scenariul PESIMIST** a presupus următoarele variații față de scenariul MODERAT: - **VAB** în perioada 2014 - 2020 se menține la nivelul prognozat pentru anul 2011. De asemenea, s-a ținut cont și de rezultatele anchetei în firme, conform cărora peste jumătate dintre cei intervievați sunt de părere că România nu își va reveni din criza economică până în anul 2013. - **Costul forței de muncă** în 2010 își menține ritmul de creștere pe care l-a avut în 2009 comparativ cu 2008, în timp ce pentru anii 2011-2020 s-a considerat un ritm anual de creștere de 1,015 constant.

A fost prognozată separat și evoluția celor 18 diviziuni CAEN (Rev.1) ce au fost excluse din modelul econometric din cauza lipsei de date. Pentru acestea s-a emis ipoteza conform căreia evoluția populației ocupate din cadrul lor își menține trendul observabil pentru perioada 2000-2008.

În final, s-a corectat modelul cu eroarea obținută din predicția populației ocupate totale la nivel național pentru anii 2009 și 2010 (engl. *nowcast*) cu valorile reale (erorile au fost de aprox. 1-2%).

Rezultatele proiecțiilor:***Proiecția cererii de forță de muncă la nivel național***

La nivel național, proiecția **cererii potențiale** de muncă (determinată pe baza modelelor econometrice de tip panel) pentru scenariul moderat și cel optimist tendințele de evoluție pe orizontul de prognoză sunt staționare, astfel că la orizontul anului 2020 cererea potențială se previzionează a fi cu 1% mai mare decât în 2010 în ipoteza scenariului moderat și cu 0,2% în ipoteza scenariului optimist, în timp ce pentru scenariul pesimist cererea potențială se previzionează a fi cu 5% mai mică în 2020 față de 2010.

Pentru **cererea înlocuită** de forță de muncă tendințele la nivel național sunt de creștere în ipotezele scenariului optimisti staționare în ipotezele scenariului moderat și ale celui pesimist. Proiecțiile **locurilor de muncă disponibile** la nivel național (determinate prin însumarea valorilor care reprezintă modificarea cererii potențiale față de anul anterior cu volumul cererii înlocuite) estimează o evoluție staționară pe întreg intervalul de prognoză în scenariul moderat, iar în scenariul pesimist o tendință de scădere până la valori negative semnificând desființare de locuri de muncă. Nici în ipotezele scenariului optimist, la nivel național nu se previzionează locuri de muncă disponibile în creștere decât după anul 2014.

Proiecțiile privind cererea potențială de forță de muncă pe activități economice (la nivel de secțiune CAEN Rev1) se referă la cererea relevantă pentru Î.P.T.. La nivel național, dintre activitățile economice pentru care se previzionează scăderi semnificative ale cererii potențiale de forță de muncă, în ipotezele scenariului moderat, se evidențiază: *agricultura, silvicultura și piscicultura*, precum și *administrația publică și apărarea, în care se estimează scăderi pe întreg intervalul de prognoză până în 2020*. Creșteri pe tot parcursul intervalului de prognoză se estimează în *comerț*, precum și în *intermedieri financiare*. Scăderi în perioada 2009-2013, urmate de creșteri între 2014 și 2020 se previzionează în sectoarele *industrie extractivă, industrie prelucrătoare, construcții și în transport, depozitare și comunicații*.

Tab. 4.6.1

NAȚIONAL	2009	2011	2013	2015	2017	2020
Agricultura, silvicultura	2.596.683	2.456.539	2.296.622	2.156.965	2.104.751	2.056.431
Industria extractivă	106.640	105.596	103.212	111.650	113.248	115.568
Industria prelucrătoare	2.033.790	2.066.304	2.055.425	2.176.045	2.215.992	2.274.896
Energie electrică și	170.392	169.055	165.055	175.101	176.689	179.033
Construcții	646.708	629.588	639.096	663.272	676.872	696.756
Comert	1.084.111	1.132.885	1.174.337	1.181.751	1.224.847	1.289.364
Hoteluri și restaurante	140.694	136.915	135.347	144.352	145.428	146.841
Transport, depozitare și	511.056	505.038	502.483	525.423	529.654	535.465
Intermedieri financiare	100.425	105.948	110.707	110.817	115.384	122.234
Tranzacții imobiliare,	205.857	201.690	198.556	212.674	214.494	216.919
Administrație publică și	488.100	484.852	476.943	450.153	442.563	431.177

Invatamant	482.666	482.168	489.018	498.967	505.826	515.443
Sanatate si asistenta	430.980	428.301	433.069	442.795	448.607	456.721
Celelalte activitati ale	245.450	256.185	264.871	271.159	281.573	297.117
Total	9.243.551	9.161.064	9.044.743	9.121.124	9.195.928	9.333.965

Pe **grupe ocupaționale**, cererea potențială prognozată la nivel național, în ipotezele scenariilor moderat și optimist, descrie configurații ocupaționale orientate către *Agricultori și lucrători calificați în agricultură, Meseriași și muncitori calificați în metalurgie, construcții metalice și asimilați, Alte ocupații asimilate tehnicienilor și Operatori la mașini, utilaje și asamblori de mașini, echipamente și alte produse*. În schimb, în ipotezele scenariului pesimist, nu se previzionează locuri de muncă disponibile pentru nicio sub-grupă ocupațională.

Evoluția cererii de formare profesională pe domenii de pregătire ale învățământului profesional și tehnic este estimată prin raportarea la distribuția cererii de forță de muncă într-o structură matriceală, realizată ca intersecție dintre structura pe grupe ocupații și structura pe activități CAEN. Calcularea proiecției cererii potențiale la intersecția COR și CAEN – în lipsa unor date valide cu privire la probabilitatea angajării într-o ocupație după finalizarea studiilor dintr-un anumit domeniu – permite o evaluare prin metode analitice a distribuției pe domenii de pregătire profesională a cererii potențiale de forță de muncă. Studiul menționează că pentru ocupațiile din subgrupa agricultori și lucrători calificați în agricultură, s-a luat în considerare numai populația salariată nu și alte categorii ale populației ocupate în această activitate (ca de exemplu lucrători familiari neremunerați). Prin această corecție s-a dorit să se evite inducerea unor concluzii eronate bazate pe o falsă cerere de înlocuire. Pe de altă parte, nu trebuie neglijat potențialul acestui sector, care reclamă ca o parte din forța de muncă îmbătrânită care se va retrage din agricultura de subzistență să fie înlocuită de tineri fermieri pregătiți pentru o agricultură competitivă. Deoarece datele avute la dispoziție au permis realizarea proiecțiilor doar în intersecția subgrupe majore de ocupații și secțiuni CAEN Rev2, pentru a detalia industria prelucrătoare pe diviziuni s-a utilizat structura pe ocupații și activități economice din Recensământul din anul 2002. Presupunând că structura populației ocupate pe diviziuni în cadrul industriei prelucrătoare nu s-a modificat de la data ultimului recensământ, s-a aplicat această structură la rezultatele proiecției cererii de forță de muncă pe subgrupe majore de ocupații și secțiuni CAEN. Autorii studiului subliniază caracterul informativ al estimărilor deoarece acestea s-au bazat pe informații statistice incomplete și pe ipoteza că au avut loc alocări ale forței de muncă (și se va respecta înclinația și în viitor) strict în domeniul de activitate și în ocupația în care se face pregătirea.

Structura cererii potențiale de forță de muncă în ipotezele scenariului moderat, **la nivel național** în funcție de **domeniile de formare** ale Î.P.T. este prezentată în tabelul de mai jos, în evoluție prognozată la orizontul anilor 2017-2020. Domeniul *Mecanică* concentrează în jur de un sfert din cererea potențială de forță de muncă, iar importanța acestuia pare să crească la orizontul 2020, la fel ca și domeniile *Comerț* și *Economic* care totalizează peste 25% din cererea potențială relevantă pentru Î.P.T.. Și domeniile *Electric*, *Electromecanică* și *Electronică automatizări* cresc ca și pondere în cererea potențială relevantă pentru absolvenții de Î.P.T., însă ponderea lor se situează la nivele relativ reduse. Cererea potențială pentru absolvenții domeniilor *Fabricarea produselor din lemn* și *Industrie alimentară* este în scădere la orizontul 2020, la nivel național.

Proгноza structurii cererii potențiale, în ipotezele scenariului moderat, pe domenii de formare profesională din Î.P.T., la nivel național în perspectiva 2017-2020 (%)

Tab. 4.6.2

Domenii de formare	%
Agricultură	3,9
Chimie industrială	1,3
Construcții instalații și lucrări publice	8,2
Comerț	12,6
Economic	14,5
Electric	5,3
Electromecanică	3,6
Electronică automatizări	4,2
Fabricarea produselor din lemn	1,4
Industrie alimentară	0,8
Industrie textilă și pielărie	9,0
Materiale de construcții	1,3
Mecanică	24,1
Turism și alimentație	7,8
Resurse naturale și protecția mediului	1,9
Tehnici poligrafice	0,2

Proiecția cererii de forță de muncă la nivel regional

În cadrul regiunii Centru, cererea potențială se încadrează pe o tendință ascendentă de-a lungul perioadei 2011-2020, în toate cele trei scenarii de proiecție, astfel încât la finele perioadei de proiecție cererea potențială se previzionează a fi cu 5% față de valoarea din 2011.

Pe activități economice, în regiunea Centru în ipotezele scenariului moderat, la orizontul anului 2020, se estimează o creștere ușoară a cererii potențiale pentru forță de muncă per ansamblu. Creșteri importante se înregistrează în *industria prelucrătoare, comerț, transporturi, depozitare și comunicații*. La o scară mai mică, o tendință crescătoare pare să se profileze după 2013 în *hoteluri și restaurante, precum și în sectorul industriei extractive*. Scăderi semnificative se estimează în *agricultură*.

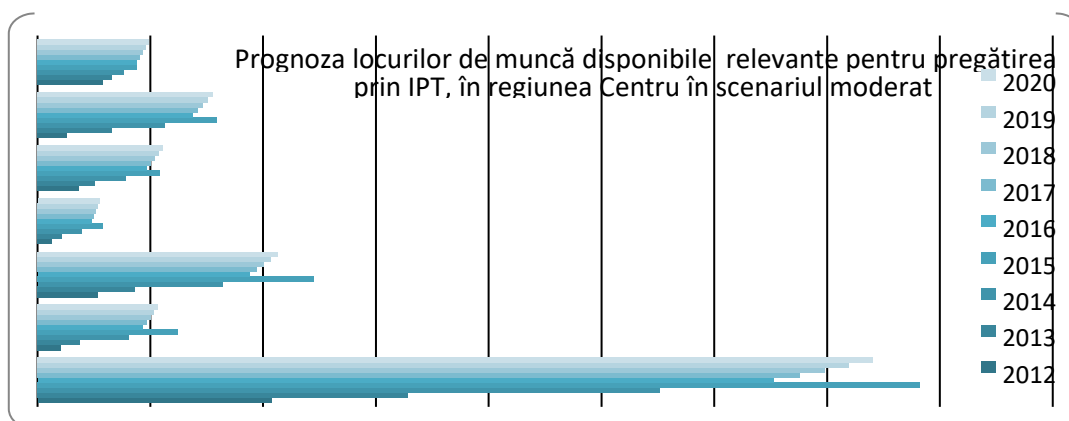
Tab.4.6.3 Proiecția cererii potențiale de forță de muncă pentru regiunea Centru, pe activități economice (nr. persoane):

REGIUNEA CENTRU	2009	2011	2013	2015	2017	2020
Agricultura, silvicultura și piscicultura	140.284	120.266	102.921	89.327	76.760	61.499
Industria extractivă	6.925	7.491	7.910	8.519	8.897	9.480
Industria prelucrătoare	343.986	350.312	348.617	366.635	374.241	385.424
Energie electrică și termică, gaze și apă caldă	21.179	21.018	20.526	21.732	21.937	22.239
Construcții	70.076	66.396	65.547	69.349	69.818	70.421
Comerț	139.454	152.155	164.620	172.368	181.166	193.800
Hoteluri și restaurante	18.145	17.905	17.944	19.454	19.910	20.582
Transport, depozitare și comunicații	55.632	55.228	55.322	59.590	61.184	63.813

Intermedieri financiare	11.155	11.479	11.727	11.564	12.080	12.932
Tranzactii imobiliare, inchirieri si activitati de servicii	13.608	12.818	12.101	12.935	12.806	12.655
Administratie publica si aparare	54.422	55.801	56.603	55.483	56.414	57.790
Invatamant	62.881	64.338	65.296	67.525	70.283	73.485
Sanatate si asistenta sociala	48.238	47.320	47.222	47.701	47.722	47.675
Celelalte activitati ale economiei nationale	28.038	29.234	30.500	31.605	33.137	35.486
	1.014.024	1.011.763	1.006.857	1.033.785	1.046.355	1.067.281

În **scenariul moderat** evoluția locurilor de muncă disponibile în regiunea Centru se încadrează de-a lungul perioadei 2012-2020 pe un trend general ascendent, în toate județele regiunii.

Fig. 4.6.4

În cazul **scenariul moderat**, studiul previzionează locuri de muncă disponibile în toate subgrupele ocupaționale. Cele mai multe locuri de muncă disponibile se profilează pentru *Agricultori și lucrători calificați în agricultură, Meseriași și muncitori calificați în metalurgie, construcții metalice și asimilați, Conducători de vehicule și operatori la instalații mobile*. Trebuie menționat faptul că în ocupațiile agricole se estimează o realocare structurală între persoane ocupate în agricultura de subzistență care vor ieși din piața muncii (fapt ce explică scăderea cererii potențiale previzionate pentru activitatea agricolă) și lucrătorii calificați din alte grupe de ocupații pentru care se previzionează că vor avea locuri de muncă disponibile.

Din analiza structurii pe grupe ocupaționale relevante pentru ÎPT pe baza datelor furnizate de studiul previzional cu privire la proiecția locurilor de muncă disponibile la nivelul regiunii Centru în perspectiva anului 2020, în scenariul moderat, rezultă o pondere previzionată de circa două treimi pentru ocupațiile relevante pentru nivel 2 de calificare oferit prin învățământul profesional și o treime pentru cele care pot fi puse în legătură cu nivelul de pregătire liceal tehnologic sau postliceal.

În **regiunea Centru**, în scenariul moderat, domeniile *Fabricarea produselor din lemn* și *Industria textilă și pielărie* ocupă în cadrul cererii potențiale de forță de muncă poziții mai importante decât la nivel național. După *Mecanică* în care se păstrează o pondere însemnată, domeniile care par să coaguleze din ce în ce mai mult sunt *Economic, Comerț* și *Turism și alimentație*, după cum se poate vedea în tabelul de mai jos.

Tab. 4.6.5 Structura cererii potențiale, pe domenii de formare profesională din Î.P.T., în ipoteza scenariului moderat, în regiunea Centru în perspectiva 2017-2020:

Domenii de formare	%
Agricultură	1,4
Chimie industrială	1,7
Construcții instalații și lucrări publice	8,1
Comerț	12,6
Economic	13,9
Electric	5,0
Electromecanică	3,8
Electronică automatizări	4,6
Fabricarea produselor din lemn	2,6
Industrie alimentară	0,9
Industrie textilă și pielărie	10,8
Materiale de construcții	0,9
Mecanică	22,9
Turism și alimentație	8,5
Resurse naturale și protecția mediului	1,9
Tehnici poligrafice	0,2
Total	100,0

Plecînd de la **Structura proiecției cererii potențiale pe domenii de pregătire în Regiunea Centru**, în baza analizei specificului economic și de piața muncii al județului Mureș, membrii CLDPS apreciază că **structura proiecției cererii potențiale următoarea pe domenii de pregătire este următoarea:**

Tab. 4.6.6. Structura cererii potențiale, pe domenii de formare profesională din Î.P.T., în ipoteza scenariului moderat, în județul Mureș, în perspectiva 2017-2020 (%)

Domeniul de educație și formare profesională	Ponderi previzionate ale cererii de formare profesională (%)
Agricultură	6
Chimie industrială	2
Construcții, instalații și lucrări publice	7
Comerț	8
Economic	13
Electric	7
Electromecanică	2
Electronică și automatizări	7
Fabricarea produselor din lemn	6
Industrie alimentară	4,5
Industrie textilă și pielărie	5
Materiale de construcții	1,5
Mecanică	20
Turism și alimentație	10
- Protecția mediului	2
- Silvicultură	4
Tehnici poligrafice	1

Ponderea estimată pe baza datelor furnizate de studiul previzional cu privire la proiecția locurilor de muncă disponibile la nivelul regiunii Centru în perspectiva anului 2020 (în scenariul moderat) de circa 2/3 pentru ocupațiile relevante pentru nivel 2 de calificare oferit prin

învățământul profesional este confirmată și de rezultatele anchetei în firme care evidențiază că 67,4% din locurile de muncă vacante existe la momentul anchetei la nivel regional, respectiv 61,2% la nivelul județului Mureș, necesită pregătire prin învățământ profesional.

Pe baza acestor informații utilizate ca repere pentru analizele efectuate în CLDPS în contextul specificului economic și de piața muncii ale regiunii și județului Mureș, se poate estima o **pondere recomandabilă a ÎPT din totalul ofertei educaționale de aproximativ 60%. În cadrul ofertei educaționale a ÎPT, aproximativ 40% se recomandă să fie pentru calificări de nivel 3 iar 60% pentru calificări de nivel 2.**

4.6.2. Principalele constatări desprinse din informațiile din AMIGO la nivel regional

■ **Populația activă, populația ocupată: în ușoară creștere în 2017 față de anul anterior**

■ **Rata de activitate și rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) în creștere în 2015 față de anul anterior. Persistă decalajul pe sexe și medii rezidențiale prin rate de activitate și rate de ocupare semnificativ mai reduse pentru populația feminină și din mediul rural.**

Se desprinde un fenomen îngrijorător al subocupării care afectează în mod deosebit populația feminină din rural, combinat cu o calitate redusă a ocupării în mediul rural (în condițiile unei ocupări paupere, de subzistență, în agricultură).

Decalajul semnificativ al ratei de ocupare față de ținta UE pentru 2020: rata de ocupare în Regiunea Centru în 2015 este cu 6 puncte procentuale peste media națională dar la 18,3 procente distanță față de obiectivul UE pt. 2020. Acest decalaj este și mai accentuat în cazul femeilor și mai ales în mediul rural. În ceea ce privește rata de activitate a tinerilor (15-24 ani), persistă decalajul pe sexe prin rate de activitate mai reduse pentru femei și în mediul urban.

Se menține un decalaj pe sexe și medii rezidențiale prin rate de ocupare mai reduse pentru femeile tinere și în mediul urban.

■ Șomajul ridicat al tinerilor (15-24 ani) la nivel regional: mai mare decât la nivel național (28,4%, față de 21,7%), mai ales în mediul rural (31% la nivel regional, față de 18,5% la nivel național) și pentru fete (34,4% la nivel regional față de 24,4% la nivel național).

■ Rata șomajului peste media la nivel național, șomajul ridicat al șomajului tinerilor și șomajul de lungă durată - obligă sistemul de ÎPT la:

- anticiparea nevoilor de calificare și adaptarea ofertei la nevoile pieței muncii
- acțiuni sistematice de informare, orientare și consiliere a elevilor
- abordarea integrată a formării profesionale inițiale și continue, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți
- implicarea în programele de măsuri active pentru ocuparea forței de muncă, în special în cele privind oferirea unei noi calificări tinerilor care nu și-au găsit un loc de muncă după absolvirea școlii.
- parteneriate active cu agenții economici, AJOFM, autorități și alte organizații care pot contribui la integrarea socio-profesională a absolvenților – prioritate permanentă a managementului școlar.

■ Ocuparea pe niveluri de educație, sexe și medii rezidențiale la nivel regional. Nivelul general de instruire al populației ocupate din regiune este mai ridicat decât media pe țară (conf. datelor pentru 2015):

- Regiunea Centru are o pondere ridicată a populației ocupate cu studii de nivel mediu de instruire (cumulând nivelurile liceal/postliceal/profesional).

- Pondere mică, respectiv a 3 a poziție pe țară după regiunile București-Ilfov și Vest, referitoare la populația cu nivel scăzut de educație (gimnazial/primar sau fără școală absolvită).
- Locul 2 pe țară (după București-Ilfov) privind ponderea persoanelor ocupate cu studii superioare. Tendința de creștere a ponderii în ocupare a populației cu studii superioare și a celor cu nivel de pregătire liceal și de scădere a ponderii cu nivel de scăzut de pregătire (cel mult gimnazial).

Decalajele privind nivelul de educație în mediul rural față de urban - obligă la:

- Măsuri sistemice pentru creșterea generală a calității învățământului rural
- Asigurarea accesului egal la educație în condiții de calitate
- Măsuri de sprijin pentru continuarea studiilor de către elevii din mediul rural și din categorii defavorizate economic și social

La nivelul anului 2015, structura pe sexe a ocupării indică un nivel general de pregătire mai ridicat în cazul femeilor. Se constată în schimb o mai bună reprezentare a bărbaților cu nivel de pregătire profesional, comparativ cu femeile. Această constatare poate semnifica, pe de o parte, faptul că șansele de angajare ale femeilor cresc odată cu creșterea nivelului de pregătire, iar pe de altă parte sugerează nevoia unor măsuri în sprijinul creșterii ocupării femeilor cu pregătire profesională. Structura pe medii rezidențiale a ocupării în 2015 indică disparități majore între rural și urban atât pentru populația ocupată cu studii superioare cât și pentru populația ocupată cu nivel scăzut de educație

- Șansele de ocupare se reduc cu cât nivelul de educație este mai scăzut. În județul Sibiu șansele de ocupare sunt mult mai reduse pentru persoanele cu nivel scăzut de pregătire (gimnazial, primar sau fără școală absolvită). Regiunea Centru are cea mai mare pondere a populației ocupate cu mediu de instruire și cu studii de nivel profesional.
- Disparitățile majore între rural și urban, privind nivelul de instruire al populației ocupate. În 2015 la nivel regional doar 9,5% din populația ocupată din mediul rural are studii superioare (față de 31,7% în urban), ponderea celor cu nivel mediu de pregătire (liceal/postliceal/profesional sau de ucenici) fiind de 63,2% în mediul rural (față de 61,1 % în urban), în timp ce 27,3% din populația ocupată din mediul rural are un nivel scăzut de educație (gimnazial/primar sau fără școală absolvită) - față de numai 7,3 % în urban.

Concluzii din analiza principalilor indicatori din Balanța Forței de Muncă (BFM):

■ Rata de ocupare a resurselor de muncă (conf. BFM) pentru perioada 2002-2015, rezultă evoluții similare cu cele din AMIGO, de scădere, la nivel regional și în toate județele, a ratelor de activitate și de ocupare a resurselor de muncă, cu tendință de creștere la sfârșitul intervalului. Ratele de activitate și de ocupare a populației civile mai ridicate la nivel regional decât cele agregate la nivel național, în toate județele regiunii, cu excepția județelor Brașov și Covasna.

■ Șomerii înregistrați în evidențele AJOFM: □ Rata șomajului (șomeri înregistrați) peste media națională în toate județele, cu excepția județelor Brașov și Sibiu □ Tendința generală crescătoare descrescătoare a șomajului din perioada 2002-2008 în toate județele regiunii a fost stopată de criza economică care a debutat spre sfârșitul anului 2008 (creștere semnificativă a numărului de șomeri cu cca 54% la nivel regional în perioada 2008- 2009). Finalul crizei economice este marcat de o nouă tendință de reducere a ratei șomajului (în 2015 numărul șomerilor fiind cu 42,9% mai mic decât în 2009).

■ Locuri de muncă vacante pe activități ale economiei naționale:

În perioada 2008-2015 se înregistrează o evoluție fluctuantă a numărului locurilor de muncă vacante pe activități ale economiei naționale CAEN remarcându-se în ultima parte a intervalului o tendință crescătoare pentru: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și

motocicletelor, Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, Sănătate și asistență socială, Industria prelucrătoare, Informații și comunicații.

■ Locuri de muncă pe grupe majore de ocupații (ISCO-08) În perioada 2008-2015 se înregistrează o evoluție fluctuantă a numărului locurilor de muncă vacante pe grupe majore de ocupații, remarcându-se în ultima parte a intervalului o tendință crescătoare pentru: muncitorii necalificați, specialiști în diverse domenii de activitate, lucrători în domeniul serviciilor, tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic, funcționari administrativi.

Concluzii din previziunile privind cererea de forță de muncă pe termen mediu (2013-2020):

Studiul previzional realizat de INCSMPS în 2011 a furnizat estimări privind evoluțiile prognozate pentru perioada 2013-2020 pe subgrupe majore de ocupații, activități economice (diviziuni CAEN). Structura cererii potențiale pe domenii de pregătire relevante pentru ÎPT este prezentată în capitolul 4.2.1.

Pe baza informațiilor oferite de studiul previzional și a analizelor efectuate în CLDPS în contextul specificului economic și de piața muncii ale regiunii și județelor, se poate estima un o pondere recomandabilă a Î.P.T. din totalul ofertei educaționale de aproximativ 60%, din care, cel puțin jumătate ar trebui să vizeze calificări oferite prin învățământul profesional.

■ Evoluțiile sectoriale în plan ocupațional, analizele și prognozele privind evoluția cererii și ofertei de forță de muncă - trebuie avute în vedere pentru:

- Planificarea strategică pe termen lung a ofertei de calificare, corelată la toate nivelurile decizionale: regional (PRAI), județean (PLAI), unitate școlară (PAS)
- Identificarea și eliminarea unor dezechilibre între planurile de școlarizare și nevoile de calificare
- Planurile de școlarizare trebuie să reflecte ponderea crescută a serviciilor, nevoile în creștere în domeniul tehnic, calificările necesare ramurilor industriale cu potențial competitiv (cu accent pe creșterea nivelului de calificare și noile tehnologii), prioritățile strategice sectoriale pentru agricultură și dezvoltarea rurală.

4.6.3. IMPLICAȚIILE PENTRU ÎPT:

- **Rata șomajului peste media la nivel județean, șomajul ridicat al șomajului tinerilor și șomajul de lungă durată** - obligă sistemul de ÎPT la:
 - anticiparea nevoilor de calificare și adaptarea ofertei la nevoile pieței muncii
 - acțiuni sistematice de informare, orientare și consiliere a elevilor
 - abordarea integrată a formării profesionale inițiale și continue, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți
 - implicarea în programele de măsuri active pentru ocuparea forței de muncă, în special în cele privind oferirea unei noi calificări tinerilor care nu și-au găsit un loc de muncă după absolvirea școlii.
 - parteneriate active cu agenții economici, AJOFM, autorități și alte organizații care pot contribui la integrarea socio-profesională a absolvenților – prioritate permanentă a managementului școlar.
- **Participarea scăzută a forței de muncă în programe de formare continuă** - în contrast cu nevoile de formare în creștere (pentru întreprinderi, salariați, șomeri), decurgând din mobilitatea ocupațională accentuată de procesele de restructurare a economiei, nevoile de actualizare și adecvare competențelor la cerințele în schimbare la locul de muncă, etc. - oferă

școlilor oportunitatea unei implicării active ca furnizori de formare pentru adulți, având în vedere:

- creșterea nivelului de calificare a capitalului uman și formarea de noi competențe pentru adaptarea la schimbările tehnologice și organizaționale din întreprinderi
- adecvarea calificării cu locul de muncă
- reconversia profesională în funcție de nevoile pieței muncii
- recunoașterea și valorificarea în experienței profesionale și a competențelor dobândite pe cale formală și informală
- diversificarea ofertei de formare și adaptarea la nevoile grupurilor țintă: ex. programe de formare la distanță, consultanță, etc.

➤ **Evoluțiile sectoriale în plan ocupațional, analizele și prognozele privind evoluția cererii și ofertei de forță de muncă** - trebuie avute în vedere pentru:

- Planificarea strategică pe termen lung a ofertei de calificare, corelată la toate nivelurile decizionale: regional (PRAI), județean (PLAI), unitate școlară (PAS)²⁹
- Identificarea și eliminarea unor dezechilibre între planurile de școlarizare și nevoile de calificare
- Planurile de școlarizare trebuie să reflecte ponderea crescută a serviciilor, nevoile în creștere în construcții, calificările necesare ramurilor industriale cu potențial competitiv (cu accent pe creșterea nivelului de calificare și noile tehnologii), prioritățile strategice sectoriale pentru agricultură și dezvoltarea rurală.

➤ **Prioritățile strategice sectoriale pentru agricultură și dezvoltarea rurală** vizează modernizarea a agriculturii și diversificarea activităților economice în mediul rural. Implică din partea școlilor din domeniu, în parteneriat toți cu factorii interesați:

- Pregătirea tinerilor pentru exploatarea eficientă a potențialului agricol – presupune creșterea nivelului de calificare (nivel 3, competențe integrate pentru exploatarea și managementul fermei, procesarea primară a produselor agro-alimentare)
- Diversificarea ofertei de calificare având în vedere: agricultura ecologică, promovarea agroturismului, a meșteșugurilor tradiționale, valorificarea resurselor locale prin mica industrie și dezvoltarea serviciilor
- Implicarea în programe de formare continuă pe două componente:
 - formarea competențelor necesare unei agriculturi competitive
 - reconversia excedentului de forță de muncă din agricultură spre alte activități

➤ **Decalajele privind nivelul de educație în mediul rural față de urban** - obligă la:

- Măsuri sistemice pentru creșterea generală a calității învățământului rural
- Asigurarea accesului egal la educație în condiții de calitate
- Măsuri de sprijin pentru continuarea studiilor de către elevii din mediul rural și din categorii defavorizate economic și social.

5. ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC din județul Mureș

5.1. Indicatori de context. Contextul de politici relevante pentru educație și formare profesională.

5.1.1. Contextul european.

Educația și formarea profesională, în strânsă legătură cu politicile de ocupare a forței de muncă, constituie una dintre componentele prioritare ale politicilor și programelor UE

Politici educaționale europene - Agenda europeană 2020-2030

Comisia Europeană a lansat câteva inițiative menite să creeze un spațiu european al educației prin noi politici și strategii în domeniul educațional, pentru perioada 2020-2030:

✚ **Agenda Europeană a Competențelor pentru competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență**- a fost lansată la 01.07.2020, de către **Comisia Europeană a noii. Comunicarea Comisiei Europene privind Agenda Europeană a Competențelor pentru competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență**, cuprinde următoarele obiective:

- consolidarea competitivității durabile;
- asigurarea echității sociale;
- creșterea rezilienței sociale;
- promovarea învățării pe tot parcursul vieții;
- formarea competențelor pentru un loc de muncă;
- reziliența economiei la nivelul UE.

Această inițiativă pune accentul pe abilități și educație profesională, propunând, un set de 12 acțiuni ale UE, care stabilește obiective cantitative ambițioase la nivelul UE și prezintă modul în care UE va sprijini investițiile pentru competențe.

Recomandarea Consiliului privind educația și formarea profesională (VET) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență, pune accentul pe formarea competențelor la tineri / adulți pentru realizarea tranzițiilor ecologice și digitale, asigurând totodată incluziunea. Documentul indică un set de indicatori pentru învățarea adulților până în 2025 astfel că 230 de milioane de adulți ar trebui să aibă cel puțin competențe digitale de bază, însemnând 70% din populația adultă a UE.

✚ **Planul de acțiune pentru educația digitală, denumit „Resetarea educației și formării pentru era digitală (2021-2027)”** – care are în vedere principalele probleme identificate în urma consultării publice în perioada iunie-septembrie 2020 și anume:

- aproximativ 60 % dintre respondenți nu au folosit instrumente de învățare la distanță și online înainte de criză;
- 95% dintre respondenți consideră că această criză de COVID-19 marchează un punct de la care nu se mai poate reveni la situația anterioară în ceea ce privește modalitățile de utilizare a tehnologiei în domeniul educației și formării;
- respondenții declară că resursele pedagogice și conținutul online trebuie să fie relevante, interactive și mai ușor de utilizat;
- peste 60% dintre respondenți sunt de părere că și-au îmbunătățit competențele digitale în timpul crizei, peste 50 % din aceștia dorind să le aprofundeze.

Prioritățile și obiectivelor stabilite de noua *Agendă Europeană a Competențelor pentru competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență* completează panorama acțiunilor subsecvente priorităților strategice din noul Plan de acțiune pentru educația digitală, întrucât

vizează direcții de acțiune (comune): **formarea competențelor de bază (inclusiv cele digitale) și transversale, incluziune și egalitate de gen, tranziții ecologice și digitale, formarea cadrelor didactice, învățământ superior, consolidarea cooperării internaționale în educație și formare, inclusiv prin deblocarea potențialului de cooperare din sectorul învățământului profesional și tehnic.**

✚ **Comunicarea privind Spațiul european al educației până în 2025¹²** – Documentul strategic lansat de către Comisia Europeană, vizează consolidarea sistemelor de educație și formare în urma crizei provocate de coronavirus, concomitent cu demersurile de redresare a UE, bazate pe tranziția către o Europă verde și digitală. Toate statele membre au interesul să folosească întregul potențial al educației și culturii pentru a crea locuri de muncă și pentru a favoriza **creșterea economică** și coeziunea socială, dar și pentru a-l transforma într-un mijloc prin care identitatea europeană să poată fi percepută în toată diversitatea sa. Această politică prevede ca, pe întreg teritoriul UE:

- tinerii să-și desfășoare o parte din studii în străinătate;
- diplomele de învățământ școlar și superior să fie recunoscute în toate țările UE;
- toți cetățenii să știe două limbi străine;
- toată lumea să aibă acces la o educație de înaltă calitate, indiferent de nivelul socio-economic;
- cetățenii să simtă cu adevărat că sunt europeni, să fie conștienți de diversitatea Europei și de patrimoniul său cultural.

Comisia a prezentat un **prim pachet de măsuri** care abordează:

- competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- competențele digitale;
- valorile comune și o educație favorabilă incluziunii.

✚ **Strategia EUROPA 2020¹³** propune o nouă viziune pentru economia socială de piață a Europei, care să ajute Uniunea, să iasă din criza economică și financiară și să edifice o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, cu niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și coeziune socială.

Europa 2020 propune **trei priorități** care se susțin reciproc:

- creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
- creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
- creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

✚ Strategia UE-2020 este însoțită de **șapte inițiative emblematice** (*“Flagship initiatives”*), menite să stimuleze sinergia politicilor și programelor în sprijinul realizării de progrese în cadrul fiecăreia din cele trei teme prioritare, după cum urmează: *„Agendă digitală pentru Europa”*, *“O Uniune a inovării”*, *“Tineretul în mișcare”*, *“O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”*, *“O politică industrială pentru era globalizării”*, *“Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă”*, *“Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale”*.

Dintre angajamentele și măsurile propuse în cadrul inițiativelor emblematice cele mai relevante pentru piața muncii, educație și formare profesională sunt: *“O Uniune a inovării”*, *“Tineretul în mișcare”*, *“Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă”*.

Inițiativa emblemată „O Uniune a inovării”

Punctul de pornire al inițiativei „O Uniune a inovării” este centrat pe crearea unui *sistem de educație și formare modern, care să promoveze excelența și dezvoltarea competențelor*. Comisia

¹² [EUR-Lex - 52018DC0268 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹³ Adoptată de Comisia Europeană în 3 martie 2010 și de Consiliul European în 17 iunie 2010.

va sprijini *colaborările între întreprinderi și instituțiile de învățământ*, prin crearea unor „*alianțe ale cunoașterii*” între sistemele de învățământ și întreprinderi pentru dezvoltarea unor *noi programe care să acopere lacunele în ceea ce privește competențele de inovare*.

Dintre **măsurile inițiativei „O Uniune a inovării” la nivelul statelor membre** se deprind:

- reformarea sistemelor de cercetare-dezvoltare și inovare pentru a promova excelența și specializarea inteligentă
- consolidarea cooperării între universități, mediul de cercetare și întreprinderi
- asigurarea unui număr suficient de absolvenți de universități de științe, matematică și inginerie
- promovarea creativității, inovării și spiritului antreprenorial;
- alocarea cu prioritate a cheltuielilor destinate cunoașterii, inclusiv prin folosirea stimulentei fiscale și a altor instrumente financiare pentru a promova investiții private mai semnificative în cercetare-dezvoltare.

Inițiativa emblematică “Tineretul în mișcare”

Linii de acțiune principale ale inițiativei emblematică “Tineretul în mișcare”:

➤ ***Dezvoltarea de sisteme educaționale și de formare profesională moderne care să asigure competențe-cheie și excelență:***

- Investiții mai mari, mai țintite și durabile în educație și formare; asigurarea celui mai bun randament al resurselor publice; diversificarea surselor de finanțare;
- Consolidarea acțiunilor pentru reducerea abandonului școlar timpuriu;
- Dezvoltarea serviciilor de orientare și consiliere profesională: informații de bază pentru planificarea carierei (informații ref. la cursurile educaționale și de formare, oportunități de angajare); acțiuni de îmbunătățire a imaginii sectoarelor și profesiilor cu potențial de angajare;
- Promovarea învățării și predării de calitate;
- Accentul pe competențele cheie pentru economia și societatea bazată pe cunoaștere, de ex. a învăța să înveți, comunicarea în limbi străine, competențele antreprenoriale, TIC, învățarea online, competențele în domeniul matematicii (inclusiv competențele numerice) și științelor.
- Creșterea atractivității, ofertei și calității EFP: conform proiecțiilor, cca. 50 % din totalul locurilor de muncă din 2020 vor fi pt. calificări de nivel mediu rezultate din programe de educație și formare profesională;
- Promovarea experienței timpurii la locul de muncă ca factor esențial pentru facilitarea intrării pe piața muncii și orientarea carierei: programe de tip ucenicie și stagii de practică de calitate;
- Propunerea unui cadru de calitate pentru stagii, inclusiv abordarea obstacolelor juridice și administrative ale stagiilor transnaționale. Sprijinirea unui acces mai bun și a unei participări mai bune la stagii de bună calitate, inclusiv prin încurajarea întreprinderilor să ofere locuri pentru stagii și să devină bune întreprinderi-gazdă (de exemplu, prin etichete de calitate sau premii), precum și prin acorduri între parteneri sociali și ca parte a politicii de responsabilitate socială a întreprinderilor (RSI).
- Facilitarea cursurilor și permeabilității dintre FP inițială, învățământul superior și FPC, inclusiv prin dezvoltarea unor cadre naționale de calificare și prin menținerea unor parteneriate strânse cu sectorul profesional.
- Extinderea oportunităților de învățare non formală și informală; recunoașterea și validarea acestor tipuri de învățare

➤ ***Promovarea atractivității învățământului superior pentru economia bazată pe cunoaștere:*** - Mărirea proporției tinerilor care urmează un program de studii superioare sau echivalent;

- Îmbunătățirea calității, atractivității și capacității de adaptare a învățământului superior; - Ameliorare cantitativă și calitativă a mobilității și a capacității de inserție profesională
- **Susținerea unei dezvoltări puternice a învățării transnaționale și a mobilității profesionale pentru tineri**
 - Promovarea mobilității tinerilor în scop educațional: obiectivul ca până în 2020 toți tinerii din Europa să poată avea posibilitatea de a și petrece în străinătate o parte din timpul alocat parcursului educațional, inclusiv prin formare la locul de muncă;
 - Promovarea mobilității profesionale a tinerilor
- **Măsuri de reducere a șomajului și de sprijinire a încadrării în muncă a tinerilor:**
 - Sprijin pentru obținerea primului loc de muncă și începerea unei cariere.
 - Comisia va stabili o *monitorizare sistematică a situației* tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare pe baza unor date comparabile la nivelul UE, ca sprijin pentru elaborarea politicilor și pentru învățarea reciprocă în acest domeniu.
 - Se recomandă Statelor membre asigurarea faptului că toți tinerii sunt încadrați în muncă, își continuă studiile sau fac parte dintr-un program de activare *în termen de patru luni de la absolvirea școlii*, ca parte a unei „garanții pentru tineret”.
- **Sprijinirea tinerilor cu risc**
- **Susținerea tinerilor antreprenori și a activităților independente**

Inițiativa emblematică “Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă”

Dintre măsurile inițiativei “Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă” la nivelul statelor membre se deprind:

- Promovarea și monitorizarea implementării efective a rezultatelor dialogului social;
- Dezvoltarea parteneriatelor între sectorul educației și lumea muncii, în special prin implicarea partenerilor sociali în planificarea ofertei de educație și formare profesională;
- Implementarea Cadrului European al Calificărilor (EQF); Cadrul Național al Calificărilor corelat cu EQF;
- Asigurarea dobândirii și recunoașterii, prin învățământul general, profesional și superior și prin formarea adulților, inclusiv pe cale non-formală sau informală, a competențelor cerute pentru angajare în formarea continuă și pe piața muncii.

Prioritățile Agendei pentru noi competențe și locuri de muncă:

1. Flexicuritate: reducerea segmentării și sprijinirea tranzițiilor

Cele patru componente ale flexicurității - acorduri contractuale flexibile și sigure, politici active pentru piața forței de muncă, învățare de-a lungul vieții și sisteme moderne de securitate socială - trebuie consolidate pentru a se asigura că, în contextul post-criză, țările se concentrează pe reformele cele mai eficiente din punct de vedere al costurilor, în paralel cu furnizarea unei mai bune flexibilități și securități.

1.1. Acorduri contractuale flexibile și sigure.

1.2. Învățare cuprinzătoare de-a lungul vieții:

- *Îmbunătățirea accesului la învățarea de-a lungul vieții*
- *Adoptarea de abordări orientate către lucrătorii mai vulnerabili*, mai ales către cei cu nivel scăzut de competențe, șomeri, lucrători tineri și în vârstă, persoane cu handicap, persoane cu tulburări psihice sau grupuri minoritare precum migranții și romii

- *Îmbunătățirea implicării părților interesate și a dialogului social* privind punerea în aplicare a învățării de-a lungul vieții
- *Aplicarea unor stimulente eficiente și măsuri de partajare a costurilor*, pentru extinderea investițiilor publice și private în formarea continuă a forței de muncă și pentru creșterea participării lucrătorilor la învățarea de-a lungul vieții.

1.3.Politici active în domeniul pieței forței de muncă (PADPFM): Măsurile propuse vizează îmbunătățirea PADPFM sub mai multe aspect cum ar fi: consultanță individuală privind locul de muncă, asistență în căutarea unui loc de muncă, măsuri de îmbunătățire a competențelor și a capacității de inserție profesională.

1.4.Sisteme moderne de securitate socială Dezvoltarea culegerii de informații de pe piața forței de muncă și a gestionării competențelor

1.5.Echiparea cetățenilor cu competențele corespunzătoare pentru ocuparea unui loc de muncă Asigurarea gamei corespunzătoare de competențe

Asigurarea concordanței între competențele potențialilor angajați și locurile de muncă disponibile și valorificarea locurilor de muncă potențiale din Europa

Ameliorarea mobilității geografice pe teritoriul UE

Valorificarea potențialului migrației

2. Ameliorarea calității muncii și a condițiilor de muncă

3. Sprijin pentru crearea de locuri de muncă

3.1. Consolidarea condițiilor cadru pentru crearea de locuri de muncă

3.2. Promovarea spiritului antreprenorial, a activităților independente și a inovării

5.1.2. Contextul național.

Conform datelor Eurostat și „Monitorului educației și formării”, România nu a atins importante ținte asumate pentru 2020 în domeniul educației, pentru indicatori, de exemplu: rata părăsirii timpurii a școlii și rata participării adulților la programe de învățare pe tot parcursul vieții, și nu a obținut rezultate mai bune la testările internaționale standardizate. Astfel, România este obligată să se angajeze într-o reformă profundă a educației, bazată pe o viziune coerentă și centrată atât pe rezolvarea problemelor existente, cât și pe anticiparea nevoilor unei societăți aflate în plin proces de transformare.

În consecință, luând în considerare atât necesitatea continuării și intensificării eforturilor de țară pentru dezvoltarea sistemului de educație din România, cât și Recomandările europene, s-a propus operaționalizarea și implementarea proiectului „România Educată” prin implementarea setului aferent de obiective și ținte strategice, având ca efect îmbunătățirea rezultatelor învățării la toate nivelurile.

Astfel, se are în vedere:

- ✓ Asigurarea calității educației timpurii prin: dezvoltarea unei rețele de creșe, grădinițe și alte servicii de educație timpurie antepreșcolară și preșcolară; dezvoltarea/actualizarea standardelor ocupaționale necesare formării inițiale și continue adecvate a personalului didactic și de îngrijire; revizuirea/adaptarea permanentă a curriculumului și utilizarea celor mai moderne abordări pedagogice folosite în educația timpurie la nivel global, în scopul asigurării condițiilor pentru generalizarea treptată a cuprinderii cât mai multor copii în învățământul antepreșcolar și preșcolar din România;
- ✓ Creșterea calității învățământului preuniversitar din România prin: îmbunătățirea infrastructurii școlare; adecvarea curriculumului centrat pe competențe la nevoile pieței

muncii; implementarea unor măsuri integrate pentru reducerea abandonului școlar și a ratei de părăsire timpurie a școlii; formarea cadrelor didactice pentru centrarea procesului de predare-evaluare pe nevoile elevului; îmbunătățirea rezultatelor la examene, concursuri, competiții naționale și internaționale și la testările internaționale standardizate, în condițiile digitalizării procesului de educație la toate nivelurile;

- ✓ Asigurarea calității educației universitare prin: creșterea autonomiei și responsabilității universitare în condiții de transparență, etică și integritate academică și prin sprijinirea accesului echitabil al tuturor studenților la programe de studiu de calitate, corelate cu nevoile pieței muncii.

5.2. Indicatori de intrare în Î.P.T. din județul Mureș

5.2.1. Populația școlară pe nivele de educație, sexe, medii de rezidență

La nivel regional în orizontul lui 2060, se prognozează reduceri însemnate ale populației școlare în paralel cu îmbătrânirea populației. Cele mai afectate vor fi **efectivele din grupele de vârstă 7-14 ani**: reducere cu 22,5 % până în 2030, respectiv cu 49,4% până în 2060 **și din grupa de vârstă 15 -24 ani**: reducere cu 19,1% până în 2030, respectiv cu 49,4% până în 2060.

Referitor la județul Mureș, din datele tabelul nr. 5.2.1. se evidențiază evoluția populației școlare, pe niveluri de educație, forma de învățământ de masă, din ultimul deceniu. Astfel:

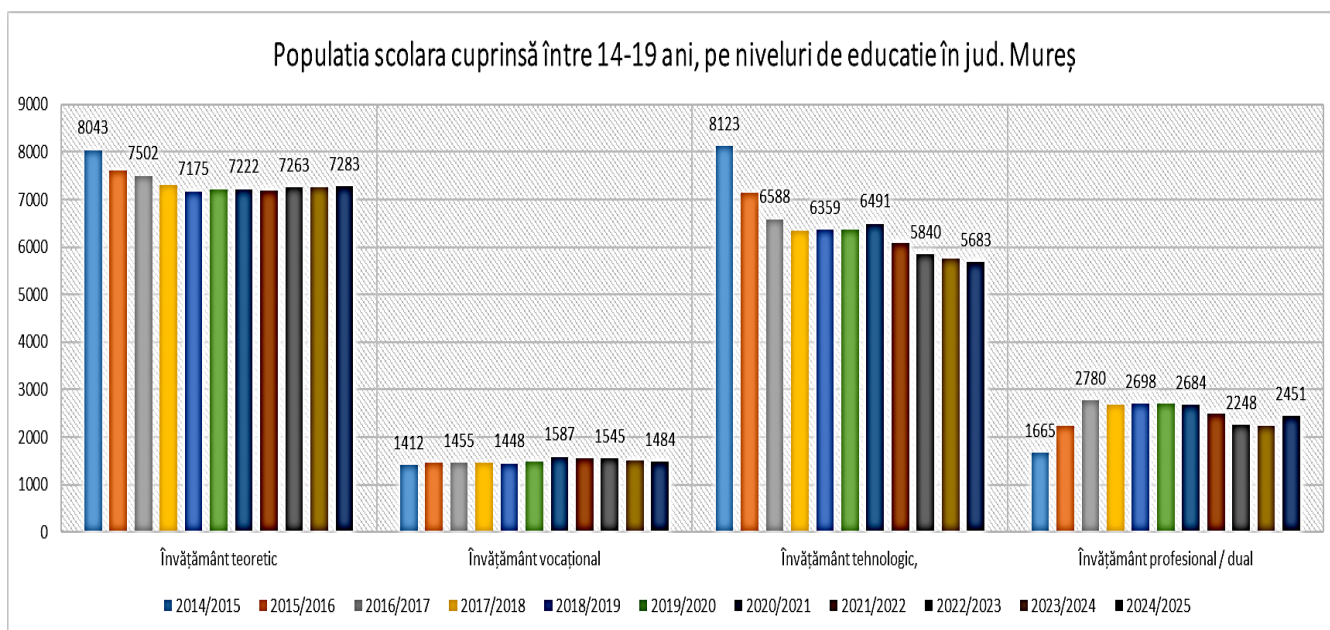
- Numărul de elevi înscriși în *învățământul primar* variază între 26.000 și 28.500, înregistrând o scădere ușoară în primii ani, cu o ușoară revenire spre 2024/2025.
- Numărul elevilor înscriși în *învățământul gimnazial* a avut o tendință descendentă, de la aproximativ 22.000 în 2014/2015 la aproape 20.000 în 2024/2025, indicând o posibilitate de declin al populației școlare în acest segment.
- Numărul total de elevi *liceeni* scade progresiv de la 17.633 la aproximativ 14.450, o reducere semnificativă (18,05%).
 - Pentru învățământul teoretic, numărul de elevi rămâne relativ stabil, în jurul a 7.200-7.300, arătând o preferință constantă pentru acest tip de învățământ.
 - Numărul de elvi din învățământ vocațional fluctuează ușor în jurul valorii de 1.400-1.500.
 - La învățământ tehnologic se poate observa o scădere semnificativă, de la 8.123 la aproximativ 5.683, fiind cel mai afectat segment, cu scăderi în toate subprofilurile (servicii, tehnic, resurse naturale) (o scădere generală cu aproximativ 30,04%).
- La învățământul *profesional/ dual*, numărul de elevi a crescut până în 2016/2017, după care a urmat o scădere în anii următori. În 2024/2025, numărul lor este aproximativ 2.451.
 - Introducerea învățământului profesional dual după 2018 a condus la o creștere modestă până la aproximativ 365 de elevi în 2024/2025.
- Numărul de elevi înscriși în *învățământul postliceal* a scăzut treptat, de la 2.572 la 1.667.
- Numărul elevilor de la *școala de maeștri* a crescut moderat, de la 176 la 225, ceea ce poate reflecta o cerere mai crescută pentru această formă.
- Referitor la *învățământul superior* se poate constata că după o scădere inițială, numărul de studenți a început să crească ușor din 2019/2020, ajungând la 13.259 în 2023/2024, sugerând o stabilizare a interesului pentru studiile universitare.

Tabel nr. 5.2.1- Populația școlară¹⁴

	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025 ¹⁵
ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR ȘI GIMNAZIAL											
Școli	122	123	119	124	123	124	124	124	123	123	123
Elevi înscriși- învățământ primar	28527	27584	27389	27899	27467	26996	26260	26283	26442	26946	27594
Elevi înscriși- învățământ gimnazial	22089	21773	21921	20989	20657	20320	20116	20474	20269	19878	20003
INVĂȚĂMÂNT LICEAL											
Licee	39	38	38	33	34	34	34	34	33	33	34
Total Elevi înscriși din care:	17633	16245	15551	15106	14982	15042	15300	14848	14648	14526	14450
Învățământ teoretic	8043	7602	7502	7298	7175	7202	7222	7191	7263	7262	7283
Învățământ vocațional	1412	1462	1455	1468	1448	1483	1587	1564	1545	1509	1484
Învățământ tehnologic, din care:	8123	7150	6588	6340	6359	6357	6491	6093	5840	5755	5683
-profil servicii	3106	3006	2990	2957	2986	2936	2961	2868	2778	2712	2744
-profil tehnic	3827	3121	2650	2504	2551	2576	2703	2471	2309	2277	2187
-profil resurse naturale și protecția mediului	1190	1023	948	879	822	845	827	754	753	766	752
INVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL ȘI DE UCENICI											
Elevi înscriși, din care la inv. dual	1665	2227	2780	268 6	2698	2701	2684	2487	2248	2235	2451
INVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL DUAL											
Elevi înscriși							78	107	162	233	365
INVĂȚĂMÂNT POSTLICEAL ȘI DE MAIȘTRI											
Școli	7	7	7	7	6	6	6	7	7	8	8
Elevi înscriși – învățământ postliceal	2572	2608	2487	243 0	2345	2144	1963	1986	1804	1855	1667
Elevi înscriși – învățământ de maiștri	176	175	142	185	210	208	220	230	279	266	225
INVĂȚĂMÂNT SUPERIOR (inclusiv învățământ superior privat)											
Institute	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3
Studenti si cursanti inscrisi in inv. universitar (licenta, master, cursuri postuniversitare, doctorat si programe postdoctorale de cercetare avansata)	12913	11563	11603	11771	11917	12087	12916	12964	13160	13259	

¹⁴ <http://statistici.insse.ro: Popolatie> școlară, nr. de elevi absolvenți¹⁵ SIIR Mureș la data de 5.11.2024

Grafic nr. 5.2.1.a- Populația școlară, cuprinsă între 14-19 ani

5.2.2. Rata netă de cuprindere în sistemul de educație și formare profesională¹⁶

Rata netă de cuprindere măsoară gradul de participare la educație a copiilor de vârstă oficială corespunzătoare nivelului respectiv de educație¹⁷.

Conform datelor statistice (INS), în anul școlar 2020-2021 **rata netă de cuprindere în educație în județul Mureș se situează sub cea calculată ca la nivel regional și național, la toate nivelurile de educație, cu excepția învățământului primar.**

Comparând ratele de cuprindere pe niveluri de educație se constată că cele mai mari pierderi se înregistrează în gimnaziu și mai ales după clasa a VIII-a.

Informațiile statistice disponibile cu privire la rata de cuprindere pe medii de rezidență se bazează pe locația școlii (nu pe mediul de proveniență al elevilor). Din acest punct de vedere indicatorul nu este relevant decât cel mult până la clasa a VIII-a. Totuși, decalajele mari cu privire la ratele de cuprindere în învățământul primar și gimnazial din cele două medii de rezidență corelate cu informațiile parțiale din sistem, evidențiază **un grad de cuprindere în educație sensibil mai mic în mediul rural și/sau începerea școlii mai târziu în mediul rural.**

5.2.3 Oferta unităților școlare din ÎPT

5.2.3.1 Evoluția elevilor cuprinși în învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional

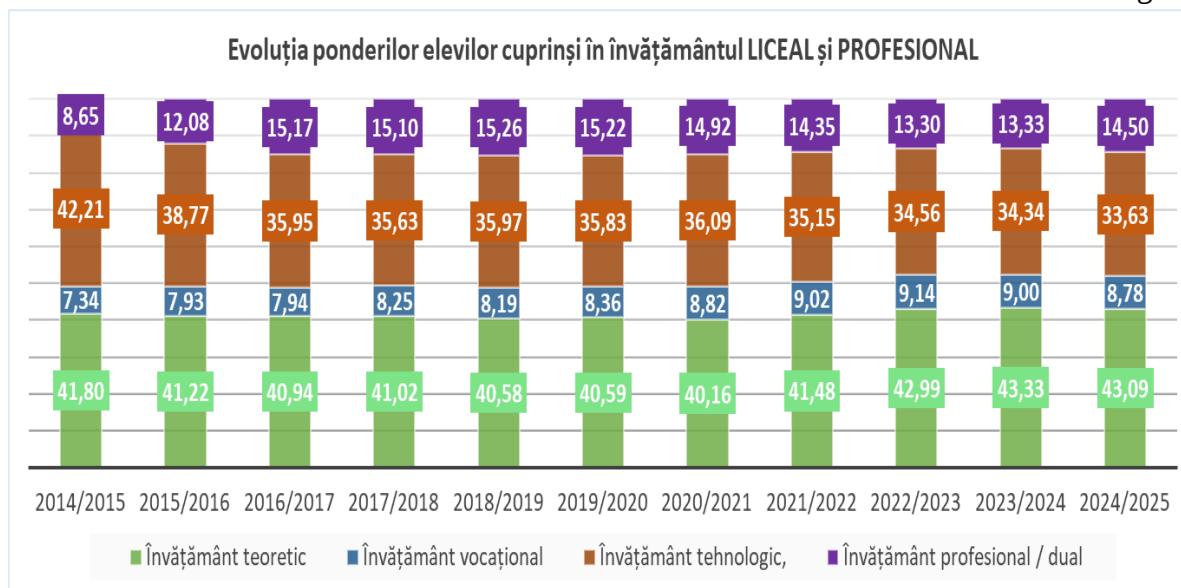
Din totalul elevilor înscriși în județul Mureș la început de an școlar 2023-2024 în învățământul secundar superior (învățământ liceal și profesional), învățământul profesional și tehnic are o pondere de 49,04% (22,16% în învățământul profesional / profesional dual + 26,88 % în liceul tehnologic).

¹⁶ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa „03 Rata neta de cuprindere (INS)”

¹⁷ Diferențele față de vârsta reglementată de începere a școlii, respectiv de încadrare față de vârstele “standard” din seria curentă influențează valoarea indicatorului

Comparativ cu situația la nivel regional, județul Mureș se situează pe locul 4 din punct de vedere al ponderii ÎPT din totalul elevilor înscriși la începutul anului școlar 2023-2024 în învățământul secundar superior, după județele Covasna, Sibiu și Brașov.

Fig. 5.2.3.1

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Din analiza evoluției ponderii elevilor înscriși la început de an școlar în ÎPT din sistemul public de învățământ din județul Mureș în perioada 2015/2016 - 2023/2024, **se constată o scădere îngrijorătoare, de la valori în jur de 50% la începutul perioadei analizate, la 48% în anul școlar 2023-2024.** În paralel cu evoluția descrescătoare a ponderilor ÎPT, a crescut ponderea învățământului liceal teoretic și vocațional.

5.2.3.2 Cuprinderea elevilor în învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional în anul școlar 2024- 2025¹⁸

La nivel județean, planul de școlarizare realizat în 2024-2025 la clasa a IX-a liceu tehnologic, înregistrează unele abateri față de țintele stabilite prin PLAI anterior – v. Tab.5.2.3.2 .

Ponderi mai mici decât limitele inferioare planificate s-au înregistrat în domeniile: *electronică și automatizări; industrie textilă și pielărie; materiale de construcții; construcții, instalații și lucrări publice; fabricarea produselor din lemn; producție media*. O explicație pentru aceste abateri este faptul că fundamentarea planului de școlarizare pentru învățământul profesional inclusiv dual are la bază pe lângă recomandările PRAI, PLAI, solicitările operatorilor economici pentru școlarizare în anumite calificări de nivel 3 CNC (nivel 2 cf. HG 866/2008).

S-au înregistrat în schimb *depășiri* în cazul domeniilor: *economic; turism și alimentație* .

Urmărind evoluția ponderilor domeniilor în cadrul unui ciclu de școlarizare, se constată o tendință de reducere a ponderii pentru domeniile: *industrie alimentară, industria textilă și protecția mediului* în paralel cu creșterea ponderilor domeniilor: *comerț, turism și alimentație, economic, electronică automatizări*.

¹⁸ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa „07 Oferta IPT inv. liceal zi 2024-2025” și în anexa „08 Oferta IPT inv. prof 2024-2025”

La nivel județean în cadrul unui ciclu complet de școlarizare ponderile cele mai ridicate în planurile de școlarizare se înregistrează pentru următoarele calificări: *tehnician în activități economice* (17,8%) , *tehnician în turism* (22,2%), *tehnician în administrație* (12,24%), *tehnician activități de comerț* (8,3%).

Tab.5.2.3.2 Cuprinderea elevilor în învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional în perioada anilor școlari: 2020-2021 și 2024-2025

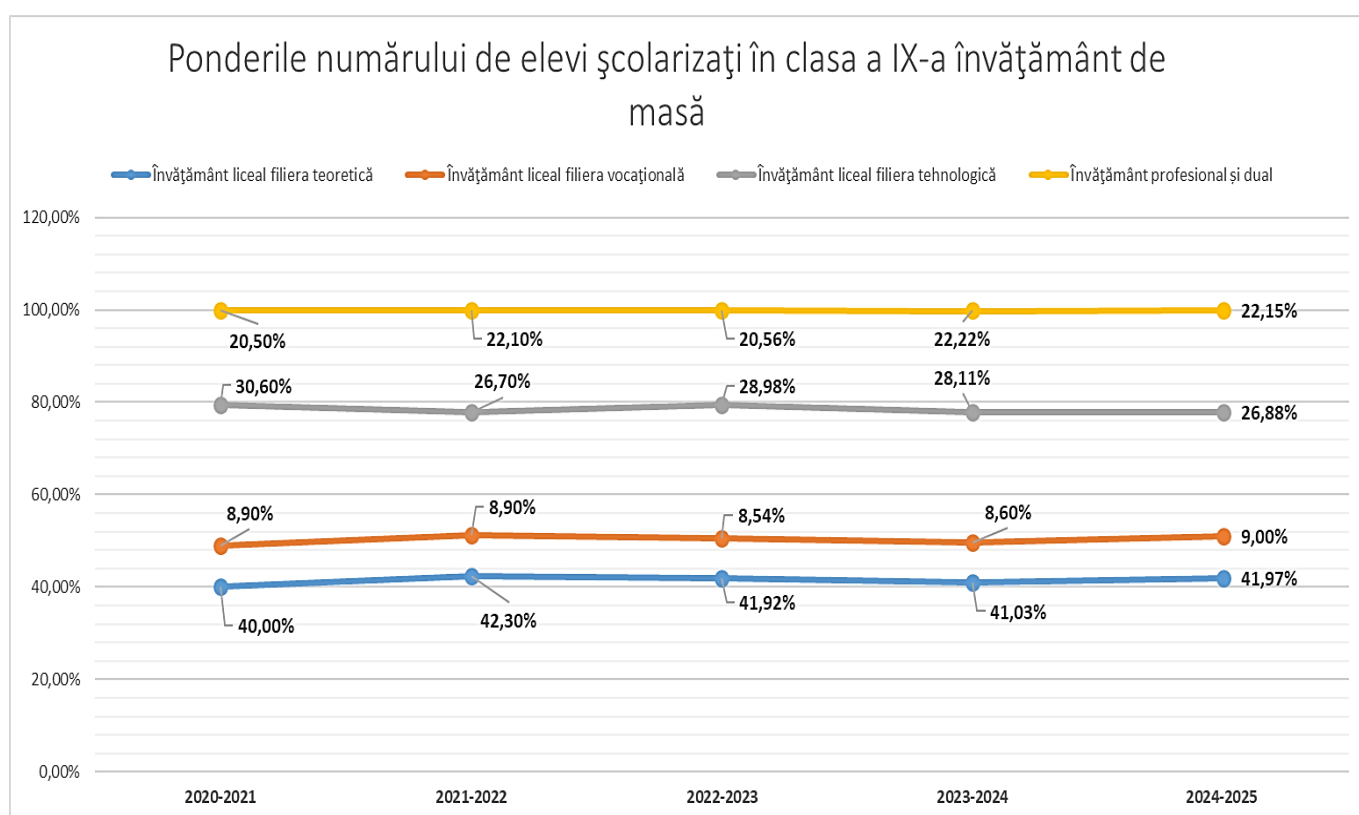
		2020 - 2021				2021 - 2022				2022 - 2023				2023-2024				2024-2025				Plan școlarizare realizat cl. a IX-a liceu tehnologic, înv.profesional și dual						
Profil	Domeniu de pregătire conf. HG 866/2008	cl. a IXa liceu TEHNOLOGIC		cl. a IX-a înv.profesional și dual		cl. a IXa liceu TEHNOLOGIC		cl. a IX-a înv.profesional și dual		cl. a IXa liceu TEHNOLOGIC		cl. a IX-a înv.profesional și dual		cl. a IXa liceu TEHNOLOGIC		cl. a IX-a înv.profesional și dual		cl. a IXa liceu TEHNOLOGIC		cl. a IX-a înv.profesional și dual							2020-2021	2021-2022
		Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	Nr. elevi	%	%	%	%	%	(%)
Tehnic	Mecanică	110	7,75	454	47,19	85	8,42	382	45,53	120	9,55	332	37,26	75	6,05	370	38,18	101	8,41	307	31,01	23,68	25,27	21,05 ↓	20,15 ↓	18,62 ↓	22-30	26
	Electric	184	12,96	10	1,04	77	7,63	46	5,48	125	9,95	37	4,15	148	11,95	23	2,37	113	9,41	34	3,43	8,14 ↑	6,66	7,55 ↑	7,74 ↑	6,71 ↑	3-7	5
	Electromecanică	0	0,00	48	4,99	0	0,00	30	3,58	0	0,00	34	3,82		0,00	43	4,44		0,00	68	6,87	2,02	1,62	1,58	1,95 ↑	3,10 ↑	0-3	1,5
	Electronică automatizări	111	7,82	0	0,00	73	7,23	0	0,00	102	8,12	0	0,00	103	8,31		0,00	92	7,66		0,00	4,66 ↓	3,95 ↓	4,75 ↓	4,66 ↓	4,20 ↓	7-10	8,5
	Industrie textilă și pielărie	0	0,00	62	6,44	0	0,00	0	0,00	0	0,00	59	6,62	20	1,61	92	9,49	20	1,67	86	8,69	2,6	0	2,75	5,07 ↑	4,84 ↑	1-3	2
	Materiale de construcții	0	0,00	24	2,49	0	0,00	0	0,00	0	0,00	30	3,37		0,00		0,00		0,00		0,00	1,01	0	1,4	0,00	0,00	0-3	1,5
	Construcții, instalații și lucrări publice	29	2,04	32	3,33	24	2,38	23	2,74	26	2,07	41	4,60	26	2,10	43	4,44	22	1,83	52	5,25	2,56 ↓	2,54 ↓	3,12	3,13	3,38	3-7	5
	Fabricarea produselor din lemn	42	2,96	68	7,07	0	0,00	67	7,99	16	1,27	41	4,60		0,00	53	5,47	28	2,33	78	7,88	4,62 ↓	3,63 ↓	2,65 ↓	2,4 ↓	4,84 ↓	6-12	9
	Chimie industrială	0	0,00	0	0,00	20	1,98	0	0,00	0	0,00	0	0,00		0,00		0,00	10	0,83		0,00	0	1,08	0	0,00	0,46	0-3	1,5
	Producție media	15	1,06	0	0,00	0	0,00	0	0,00	18	1,43		0,00	16	1,29		0,00		0,00		0,00	0,63	0	0,84 ↑	0,72 ↑	0,00	0-0,5	0,25
	Tehnici poligrafice	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	0	0	0	0,00	0,00	0-0,5	0,25
Servicii	Estetica și igiena corpului omenesc	68	4,79	10	1,04	56	5,55	0	0,00	49	3,90	12	1,35	51	4,12	28	2,89		0,00	43	4,34	3,27 ↑	3,03	2,84	3,58 ↑	1,96	1-3	2
	Turism și alimentație	285	20,07	128	13,31	216	21,41	133	15,85	270	21,50	128	14,37	291	23,49	158	16,31	284	23,65	131	13,23	17,34 ↑	18,89 ↑	18,54 ↑	20,34 ↑	18,94 ↑	6-14	10
	Comerț	97	6,83	66	6,86	84	8,33	94	11,20	110	8,76	93	10,44	99	7,99	67	6,91	82	6,83	82	8,28	6,84	9,63	9,46	7,52	7,49	5-10	7,5
	Economic	279	19,65	0	0,00	249	24,68	0	0,00	222	17,68		0,00	228	18,40		0,00	252	20,98		0,00	11,71 ↑	13,47 ↑	10,34 ↑	10,33	11,50 ↑	6-10	8
Resurse naturale și protecția	Agricultură	55	3,87	31	3,22	31	3,07	44	5,24	66	5,25	49	5,50	79	6,38	49	5,06	86	7,16	75	7,58	3,61	4,06	5,36	5,8 ↑	7,35 ↑	3-5	4
	Silvicultură	25	1,76	0	0,00	26	2,58	0	0,00	31	2,47		0,00	26	2,10		0,00	28	2,33		0,00	1,05	1,41	1,44	1,18	1,28	1-3	2
	Industrie alimentară	53	3,73	29	3,01	28	2,78	20	2,38	37	2,95	35	3,93	39	3,15	43	4,44	37	3,08	34	3,43	3,44	2,6	3,35	3,71	3,24	3 - 5	4
	Protecția mediului	67	4,72	0	0,00	40	3,96	0	0,00	64	5,10		0,00	38	3,07		0,00	46	3,83		0,00	2,81	2,16	2,98	1,72	2,10	1-3	2
TOTAL		1420	100	962	100	1009	100	839	100	1256	100	891	100	1239	100	969	100	1201	100	990	100	100	100	100	100	100		100

Sursa: ISJ – plan de școlarizare la nivel județean**Legendă:** - ↑ - procent care depășește ținta maximă

- ↓ - procent care se află sub ținta minimă

Ponderile numărului de elevi școlarizați în clasa a IX-a învățământ de masă în perioada 2020 - 2023

	Învățământ liceal filiera teoretică	Învățământ liceal filiera vocațională	Învățământ liceal filiera tehnologică	Învățământ profesional și dual
2020-2021	40,00%	8,90%	30,60%	20,50%
2021-2022	42,30%	8,90%	26,70%	22,10%
2022-2023	41,92%	8,54%	28,98%	20,56%
2023-2024	41,03%	8,60%	28,11%	22,22%
2024-2025	41,97%	9,00%	26,88%	22,15%

Sursa: ISJ – plan de școlarizare la nivel județean

Cumulat la nivel județean, planul de școlarizare la clasa a IX-a în ÎPT liceu tehnologic + învățământ profesional) se apropie de țintele stabilite prin PLAI.

În județul Mureș, cea mai mare pondere în învățământul liceal tehnologic o reprezintă elevii școlarizați în calificarea *tehnician activități economice* (13,18 %). A doua specializare ca pondere este *tehnician în administrație* (11,49 %).

O ușoară creștere a ponderii elevilor se constată în învățământul profesional în anul școlar 2023-2024 în clasa a IX-a comparativ cu ieșirile din cadrul ciclului de școlarizare.

Acest lucru se datorează pe de o parte introducerii învățământului dual ca formă de organizare a învățământului profesional și tehnic și a intensificării acțiunilor de promovare a ofertei de formare profesională în special pentru învățământul dual.

Organizarea învățământului dual are la bază un parteneriat extins, între școală, operatorii economici și unități administrativ teritoriale pe raza cărora funcționează școlile și a fost introdus în România prin OUG nr. 81 din 16 noiembrie 2016 cu modificările aduse prin Legea nr. 82/30.03.2018 de aprobare a OUG nr. 81/2016, care modifică și completează LEN nr. 1/2011

Învățământul dual, ca parte a ÎPT, are următoarele caracteristici specifice:

- Este organizat la inițiativa operatorilor economici interesați, în calitate de potențiali angajatori și parteneri de practică;
- Se desfășoară pe baza unui contract de parteneriat și a unor contracte individuale de pregătire practică, prin pregătirea practică organizată în răspunderea principală a operatorilor economici;
- Operatorii economici asigură pregătirea practică a elevilor, bursă la nivelul celei acordate din fonduri publice și alte cheltuieli pentru formarea de calitate a elevilor;
- Facilitează implicarea operatorilor economici în mecanismele decizionale la nivelul unității de învățământ partener.

Facilități fiscale pentru operatorii economici au fost aduse prin OUG nr. 84 din 16 noiembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul financiar-fiscal.

În anul școlar 2023-2024, cea mai mare pondere a elevilor școlarizați în învățământul profesional inclusiv dual se înregistrează pentru calificări specifice domeniilor *mechanică, comerț și turism și alimentație*, cu valori ușor mai scăzute la nivel regional.

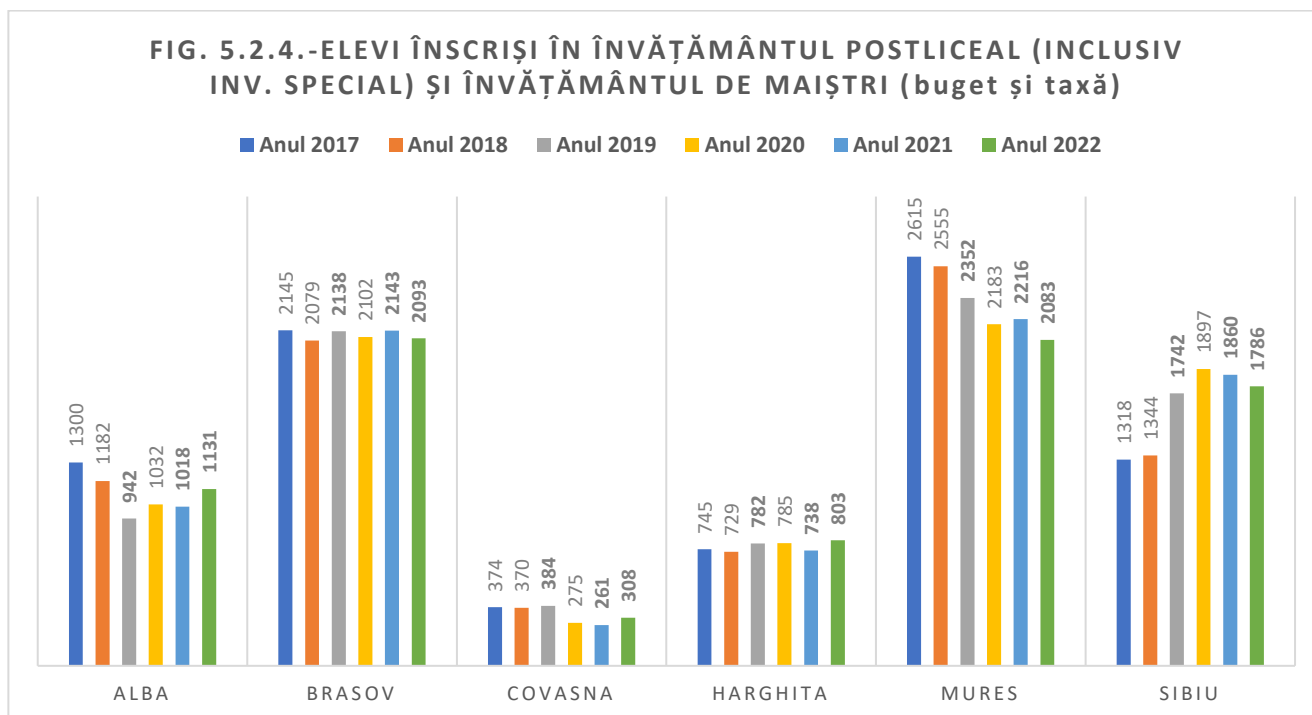
Analiza pe calificări a ponderii elevilor înscriși în învățământul profesional inclusiv dual în clasa a IX-a permite următoarele concluzii :

- Calificarea profesională cea mai mare atractivitate este *mechanic auto*, urmată de calificarea *ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație* cu pondere apropiată nivelului național.

5.2.4 Oferta unităților școlare pentru învățământul postliceal

Numărul total al elevilor înscriși în învățământul postliceal (școala postliceală și școala de maiștri) în perioada 2017- 2022 plasează Județul Mureș pe prima poziție la nivel regional .

În perioada 2017-2022 numărul total al elevilor înscriși în învățământul postliceal (școala postliceală și școala de maiștri) în județul Mureș înregistrează o scădere de 20%. Evoluția numărului de elevi înscriși la început de an în învățământul postliceal este variabilă, cu un maxim de 2615 elevi în anul școlar 2017-2018, urmată de descreștere în ultima parte a intervalului de analiză. În anul 2021 se înregistrează o ușoară creștere a numărului de elevi din învățământul postliceal. –v. fig. 5.2.4

75,8% din numărul elevilor din învățământul postliceal în anul școlar 2022-2023 erau înscriși în școli postliceale și de maiștri aparținând sistemului public, 97,9% dintre elevii înscriși în învățământul postliceal în anul școlar 2022-2023 la nivelul regiunii Centru aparțin școlilor postliceale și doar 2,1% școlilor de maiștri.

Finanțarea școlarizării a 52,73% dintre elevii cuprinși în învățământul postliceal de stat și particular se realizează de la bugetul de stat, iar 93,02 % dintre elevii învățământului postliceal studiază la cursuri de zi. Domeniile de sănătate și asistență pedagogică, agricultură, turism și alimentație sunt cele cu ponderi de elevi mari.

Din analiza școlarizării prin **școlile de maiștri** în anul școlar 2022-2023, se constată stagnări ale ponderii elevilor la intrarea în sistem comparativ cu cei care părăsesc sistemul pentru domeniile: *transporturi, și construcții, instalații și lucrări publice*, în paralel cu scăderi pentru domeniile : *electric și energetic*.

În anul școlar **2024-2025** sunt înscriși un număr de **1892 elevi** în învățământul postliceal (1667) și școala de maiștri (225), din care:

- 1013 elevi frecventează învățământul postliceal la buget,
- 800 elevi frecventează învățământul postliceal cu taxă,
- 79 elevi frecventează învățământul postliceal prin contract instituțional.

5.2.5 Gradul de satisfacere a solicitărilor operatorilor economici pentru școlarizarea în învățământul profesional în anul școlar 2024-2025¹⁹

O condiție pentru a se putea organiza *învățământ profesional* este încheierea între unitatea de învățământ și operatorii economici a unui contract cadru de pregătire a elevilor, ca urmare a unei solicitări din partea operatorilor economici. La nivelul județului Mureș solicitările operatorilor economici pentru școlarizarea prin învățământul profesional pentru anul școlar 2024/2025 au fost satisfăcute în procent de 84,4. Din 900 locuri propuse pentru învățământul profesional s-au ocupat **825** locuri (91,67%)

O condiție care stă la baza organizării *învățământului dual* este încheierea unui contract de parteneriat între unitatea de învățământ, operatorul economic și unitatea administrativ teritorial, ca urmare a solicitărilor din partea operatorilor economici. Pentru anul școlar 2024-2025 solicitările operatorilor economici de școlarizare prin învățământul dual din regiunea Centru au fost onorate în proporție de 84,00%. Din 325 locuri propuse pentru învățământul dual s-au ocupat **188** locuri (57,85%), în următoarele domenii:

- construcții instalații și lucrări publice (40 locuri)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC "CONSTANTIN BRÂNCUȘI" TÎRGU MUREȘ
- electromecanică (53 locuri)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC "ELECTROMUREȘ" TÎRGU MUREȘ (30)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC NR.1 SIGHIȘOARA (13)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC IERNUT (10)
- electric (25 locuri)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC NR.1 SIGHIȘOARA (15)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC IERNUT (10)
- industrie textilă și pielărie (21 locuri)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC NR.1 SIGHIȘOARA
- mecanică (49 locuri)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC „IOAN BOJOR” REGHIN (12)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC NR. 1 SIGHIȘOARA (28)
 - o LICEUL TEHNOLOGIC „GHEORGHE ȘINCAI” TÂRGU MUREȘ (9)

Deși s-au înregistrat solicitări de locuri de școlarizare pentru învățământul dual, din partea operatorilor economici, care au fost cuprinse în proiectul planului de școlarizare pentru anul școlar 2024-2025, pentru calificările: *Lucrător în agroturism; Preparator produse din carne și pește; Electrician constructor; Fierar betonist - montator prefabricate și Zugrav, ipsosar, vopsitor, tapetar*, **elevii nu au fost interesați/ nu s-au înscris la aceste calificări profesionale.**

Principalele motive pentru care nu au fost satisfăcute toate solicitările operatorilor economici au fost generate de lipsa autorizării unităților de învățământ pentru calificările solicitate de operatorii economici, imposibilitatea constituirii formațiunilor de studiu pentru anumite calificări, conform legii, datorită numărului mic de solicitări din partea operatorilor economici, capacitatea limitată de școlarizare a unităților de învățământ.

¹⁹ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa [„Gradul de satisfacere a solicitărilor operatorilor economici”](#)

5.2.6 Parteneriatul cu operatorii economici²⁰

Un parteneriat activ și eficient - îndeosebi în ceea ce privește practica elevilor, orientarea carierei, evaluarea și validarea competențelor dobândite de elevi, planificarea ofertei, elaborarea curriculumului în dezvoltare locală (CDL), contactul profesorilor cu schimbările tehnologice și organizaționale din întreprinderi, formarea adulților etc. - reprezintă o condiție obligatorie pentru un învățământ profesional și tehnic de calitate, orientat spre nevoile beneficiarilor.

Implicarea operatorilor economici este reglementată prin OMEN nr. 3136/20.02.2014 și vizează:

- selecția elevilor la admiterea în învățământul profesional;
- elaborarea în parteneriat cu unitatea de învățământ a curriculum-ului în dezvoltare locală pentru stagiile de pregătire practică;
- formarea elevilor pe parcursul stagiilor de pregătire practică;
- evaluarea curentă și finală a elevilor în cadrul examenului de certificare a calificării profesionale.

Toate unitățile ÎPT au elaborat curriculumul în dezvoltare locală prin consultarea operatorilor economici parteneri.

Informațiile și evaluările din sistemul de educație și formare profesională evidențiază un grad diferit de dezvoltare a parteneriatului cu operatorii economici, în funcție de managementul școlii, interesul operatorilor economici și condițiile locale. În timp ce în unele școli parteneriatul cu întreprinderile se limitează la asigurarea, de multe ori conjuncturală și limitată, a unor locuri de practică pentru elevi, în altele se poate vorbi de o diversitate a relațiilor de parteneriat (din punct de vedere al numărului operatorilor economici implicați și al obiectivelor asumate de parteneri). Numărul de parteneri ai școlilor ÎPT este variabil, depinzând de locație, varietatea domeniilor de pregătire, numărul elevilor etc. Printre parteneri sunt în primul rând operatorii economici, dar și multe instituții și ONG-uri.

Pentru organizarea învățământului dual, implicarea operatorilor economici este sporită, pe lângă organizarea și desfășurarea practicii la aceștia, ei asigurând burse elevilor și angajând și alte cheltuieli pentru o formare profesională de calitate.

La nivelul județului Mureș, la nivelul învățământului profesional, pentru asigurarea stagiilor de practică la operatorii economici.:

- în anul școlar **2023-2024** la data de 30 septembrie 2023, au fost încheiate **394** contracte cadru cu agenți economici pentru învățământul profesional, respectiv **56** contracte de parteneriat cu operatori economici pentru învățământul dual;
- în anul școlar **2024-2025** la data de 8 noiembrie 2024, au fost încheiate **444** contracte cadru cu agenți economici pentru învățământul profesional, respectiv **50** contracte de parteneriat cu operatori economici pentru învățământul dual.

Pe baza acestor constatări, se recomandă:

- Creșterea implicării partenerilor sociali în orientarea profesională a elevilor,
- Dezvoltarea de parteneriate cu agenții economici pentru actualizarea competențelor de specialitate ale profesorilor și maiștrilor instructori din ÎPT,
- Dezvoltarea de parteneriate cu agenții economici pentru formarea adulților,
- Utilizarea oportunităților de finanțare a stagiilor de practică (POCU).

²⁰ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa „[Parteneriatul cu operatori economici](#)”

5.2.7 Rețeaua unităților școlare Î.P.T. din județul Mureș

12,7% dintre unitățile școlare ÎPT sunt concentrate în regiunea Centru, ocupând a 4 a poziție la nivel național. Cea mai mare concentrare a școlilor ÎPT este în județul Mureș (20,7%) iar cea mai mică în județul Covasna (6,5%). Din analiza indicatorului pe medii de rezidență de constată că în mediul rural sunt concentrate 12,9% dintre unitățile ÎPT din regiune, 40% dintre acestea fiind înregistrate în județul Harghita.

În județul Mureș la începutul anului școlar 2024-2025 rețeaua unităților de învățământ profesional și tehnic are următoarea structură. (v.tab. 5.4):

- 25 unități cu învățământ profesional și dual- nivel 3 (din care 23 unități sunt P.J. și 2 unități sunt structuri) în care sunt înscriși 2451 elevi, în 13 domenii de bază.
- 19 unități cu învățământ liceal tehnologic – nivel 4 cu 5683 elevi înscriși la 17 domenii de pregătire.
- 22 unități de învățământ postliceal – nivel 5, cu 1892 elevi înscriși care se pregătesc în 11 domenii de bază.
- 6 unități de învățământ sunt acreditate/autorizate de la nivel 3 până la nivel 5 pentru un domeniu de bază.

Tabel 5.2.7

Nr crt	Unități de învățământ de stat profesional și tehnologic	Domeniu de bază		
		Nivel 3	Nivel 4	Nivel 5
1.	CENTRUL ȘCOLAR DE EDUCAȚIE INCLUZIVĂ NR. 3 REGHIN	* Industrie textilă și pielărie * Fabricarea produselor din lemn		
2.	COLEGIUL "PETRU MAIOR" REGHIN	* Mecanică	* Electronică automatizări * Economic	
3.	COLEGIUL AGRICOL "TRAIAN SĂVULESCU" TÂRGU MUREȘ	* Industrie alimentară	* Comerț * Industrie alimentară * Agricultură * Economic * Protecția mediului	* Industrie alimentară * Turism și alimentație
4.	COLEGIUL ECONOMIC "TRANSILVANIA" TÂRGU MUREȘ	* Turism și alimentație	* Economic * Comerț * Turism și alimentație	
5.	LICEUL SILVIC GURGHIU		* Silvicultură	* Silvicultură
6.	LICEUL TEHNOLOGIC "AUREL PERSU" TÂRGU MUREȘ	* Mecanică	* Mecanică	* Transporturi
7.	LICEUL TEHNOLOGIC "AVRAM IANCU" TÂRGU MUREȘ	* Comerț * Industrie textilă și pielărie	* Comerț	* Comerț
8.	LICEUL TEHNOLOGIC "DOMOKOS KAZMER" SOVATA	* Turism și alimentație * Fabricarea produselor din lemn	* Comerț * Turism și alimentație	* Turism și alimentație
9.	LICEUL TEHNOLOGIC "ELECTROMUREȘ" TÂRGU MUREȘ	* Electromecanică * Electric	* Turism și alimentație * Economic * Electronică automatizări * Electric	
10.	LICEUL TEHNOLOGIC "GHEORGHE ȘINCAI" TÂRGU MUREȘ	* Mecanică	* Electric * Mecanică * Turism și alimentație	* Transporturi * Minier, petrol și gaze

Nr crt	Unități de învățământ de stat profesional și tehnologic	Domeniu de bază		
		Nivel 3	Nivel 4	Nivel 5
				* Turism și alimentație
11.	LICEUL TEHNOLOGIC "IOAN BOJOR" REGHIN	* Agricultură * Mecanică * Turism și alimentație	* Agricultură * Economic * Industrie alimentară * Turism și alimentație	* Agricultură
12.	LICEUL TEHNOLOGIC "ION VLASIU" TÂRGU MUREȘ	* Chimie industrială * Fabricarea produselor din lemn	* Chimie industrială * Electronică automatizări * Fabricarea produselor din lemn * Producție media * Protecția mediului	* Fabricarea produselor din lemn
13.	LICEUL TEHNOLOGIC "ION VLASIU" TÂRGU MUREȘ – structura „LT „Ctin Brâncuși”	* Construcții, instalații și lucrări publice	* Construcții, instalații și lucrări publice	* Construcții, instalații și lucrări publice
14.	LICEUL TEHNOLOGIC "SFÂNTUL GHEORGHE" SÂNGEORGHIU DE PĂDURE	* Estetica și igiena corpului omenesc * Turism și alimentație * Fabricarea produselor din lemn		
15.	LICEUL TEHNOLOGIC "TRAIAN VUIA" TÂRGU MUREȘ	* Mecanică * Estetica și igiena corpului omenesc	* Estetica și igiena corpului omenesc * Electric * Mecanică	* Estetica și igiena corpului omenesc
16.	LICEUL TEHNOLOGIC "VASILE NETEA" DEDA	* Fabricarea produselor din lemn * Turism și alimentație	* Fabricarea produselor din lemn	* Agricultură
17.	LICEUL TEHNOLOGIC IERNUT	* Electric * Electromecanică * Industrie alimentară * Mecanică	* Electric	
18.	LICEUL TEHNOLOGIC NR.1 LUDUȘ	* Mecanică * Industrie textilă și pielărie	* Electric * Mecanică	
19.	LICEUL TEHNOLOGIC NR.1 SIGHIȘOARA	* Comerț * Electric * Electromecanică * Industrie textilă și pielărie * Mecanică * Turism și alimentație	* Comerț * Economic * Electric * Mecanică * Turism și alimentație	
20.	LICEUL TEHNOLOGIC TÂRNĂVENI	* Mecanică	* Economic * Mecanică * Protecția mediului	* Protecția mediului * Transporturi
21.	LICEUL TEHNOLOGIC TÂRNĂVENI -structura „LT „Ctin Brâncuși”	* Comerț * Construcții, instalații și lucrări publice * Industrie textilă și pielărie * Mecanică		
22.	ȘCOALA PROFESIONALĂ "GHEORGHE ȘINCAI" RÂCIU	* Agricultură		
23.	ȘCOALA PROFESIONALĂ BAND	* Mecanică		
24.	LICEUL TEORETIC "BOCSKAI ISTVAN" MIERCUREA NIRAJULUI	* Mecanică * Comerț		* Agricultură
25.	LICEUL TEORETIC "LUCIAN BLAGA" REGHIN	* Fabricarea produselor din lemn	* Turism și alimentație	
26.	LICEUL TEORETIC "SAMUIL MICU" SĂRMAȘU	* Mecanică * Industrie textilă și pielărie		

Nr crt	Unități de învățământ de stat profesional și tehnologic	Domeniu de bază		
		Nivel 3	Nivel 4	Nivel 5
27.	LICEUL TEORETIC "GHEORGHE MARINESCU" TÂRGU MUREȘ			* Sănătate și asistență pedagogică
28.	LICEUL VOCAȚIONAL REFORMAT TÂRGU MUREȘ			* Sănătate și asistență pedagogică
29.	COLEGIUL UMFST „GEORGE EMIL PALADE” TÂRNĂVENI			* Sănătate și asistență pedagogică

5.2.9 Resursele umane din ÎPT²¹

Pe fondul unor fluctuații mici ale efectivelor de elevi, numărul cadrelor didactice din **învățământul liceal tehnologic** a fost ușor fluctuant la nivel național în perioada 2016-2021. Pe ansamblul perioadei, numărul cadrelor didactice din învățământul liceal tehnologic cuprinși în anul școlar 2021-2022 a scăzut cu 8,26% la nivel național față de 2016-2017. În perioada 2016-2021, numărul cadrelor didactice de la profilul tehnic a scăzut cu 14,10 %, iar de la profilul *resurse naturale și protecția mediului scăderea a fost de 8,93%*. În aceeași perioadă s-a înregistrat o creștere de 8,51% a numărului cadrelor didactice de la *profilul servicii*.

Numărul cadrelor didactice din **învățământul profesional** în perioada 2016-2021 a crescut la nivel național datorată reintroducerii învățământului profesional începând din anul școlar 2012-2013, mai întâi ca învățământ profesional cu durata de 2 ani ca opțiune posibilă după clasa a IX-a de liceu, iar din anul școlar 2014-2015 ca traseu de pregătire (învățământ profesional cu durata de 3 ani) după clasa a VIII-a.

Numărul cadrelor didactice din **învățământul postliceal** a înregistrat o evoluție fluctuantă, corelată cu evoluția numărului de elevi, de creștere în intervalul 2016-2018 urmată de scădere începând în perioada 2019-2020 și din nou o creștere în anul 2021.

Analiza pe grupe de vârstă în învățământul liceal tehnologic, indică scăderea continuă la nivel național a ponderi tinerilor sub 35 de ani în total personalului didactic calificat, în paralel cu creșterea ponderii grupelor de vârstă 35-39, 40-44, 45-49, 65 ani și peste. Scăderea ponderi tinerilor sub 35 de ani este explicabilă prin reducerile de posturi pe fondul scăderii populației școlare care au condus la micșorarea numărului de posturi vacante scoase la concurs, o altă explicația posibilă fiind în legătură cu atractivitatea scăzută a carierei didactice în opțiunile tinerilor.

La nivelul Județului Mureș, în perioada 2016-2021, **gradul de acoperire cu profesori calificați în învățământul profesional și liceal tehnologic a înregistrat o scădere accentuată, în special de la profilul tehnic (-8,9%)**.

Adaptarea ofertei ÎPT la schimbările din mediul economic și social necesită un efort susținut de **adaptare din partea profesorilor**. Măsurile privind dezvoltarea profesională a personalului didactic din ÎPT trebuie să vizeze atât *competențele metodice* cât și *actualizarea competențelor de specialitate* cu accent pe noile tehnologii și schimbările organizaționale din mediul economic. Pe de altă parte, ponderea importantă a populației ocupate în educație obligă la identificarea și planificarea unor măsuri adecvate de atenuare a impactului reducerilor de activitate datorate reducerii populației școlare și în vederea facilitării restructurării ofertei școlare, cum ar fi:

²¹ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa „14 Resurse umane” – [pentru vizualizare clic](#) aici

- sprijin pentru a doua specializare prin studii postuniversitare
- programe de formare continuă pentru reconversia profesională și creșterea mobilității ocupaționale a profesorilor (în interiorul și în afara sistemului)

Pentru facilitarea adaptărilor la schimbările din sistem se recomandă ca măsură de fond anticiparea evoluției personalului didactic și adoptarea, în cadrul unei strategii pe termen lung, a unor măsuri însoțitoare, ținând cont de efectele combinate ale reducerii populației școlare și restructurării planurilor de școlarizare din ÎPT pentru adaptarea la nevoile de calificare

5.2.10 Infrastructura unităților școlare din Î.P.T.²²

Informațiile statistice furnizate de INS prin *Baza de date TEMPO-Online* evidențiază la nivelul regiunii Centru, următoarele aspecte privind **infrastructura unităților de învățământ liceal, profesional și postliceal în perioada 2016-2021:**

- **Laboratoare școlare:** La nivelul Regiunii Centru numărul laboratoarelor școlare a înregistrat o scădere de 4,33%, în timp ce la nivel național s-a menținut constant. Județul Mureș se plasează doar pe poziția a 3-a la nivel regional din punct de vedere al numărului de laboratoare existente în anul 2021 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal, după Brașov și Sibiu.
- **Ateliere școlare: Numărul atelierelor școlare a înregistrat o scădere atât la nivelul regiunii Centru, cât și la nivel național. În perioada analizată, Covasna este sigurul județ din regiunea Centru în care a crescut numărul atelierelor școlare.** Județul Mureș ocupă a 4-a poziție la nivel regional, în ceea ce privește numărul atelierelor școlare existente în anul 2021 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal.
În județul Mureș numărul atelierelor școlare a scăzut în anul 2021 față de anul anterior (-2).
- **Număr de calculatoare:** În județul Mureș numărul de calculatoare din unitățile de învățământ existente în anul 2021 în unitățile de învățământ liceal, profesional și postliceal a crescut față de anul anterior (+1052) și cu 60,17% față de anul 2016

5.2.11 Cheltuieli publice pentru educație²³

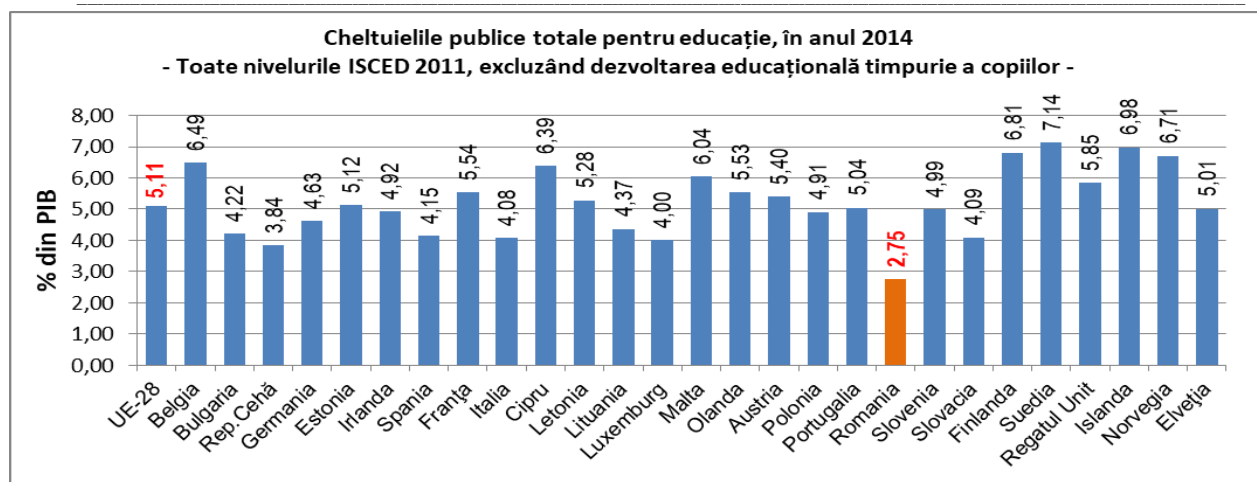
Pe totalul nivelurilor de educație (mai puțin dezvoltarea educațională timpurie a copiilor), **cheltuielile publice alocate în anul 2014 de România pentru educație reprezintă doar 2,75% din produsul intern brut (PIB), procent care situează țara noastră pe ultimul loc dintre statele membre ale Uniunii Europene, mult sub media europeană (UE-18) de 5,11% din PIB.**

În perioada 2012-2014, România a realizat o creștere modestă a cheltuielilor publice totale pentru educație ca procent din PIB, de la 2,64% în 2012, la 2,75% în 2015.

Fig.5.5

²² Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa [„15 Baza materială” – pentru vizualizare clic aici](#)

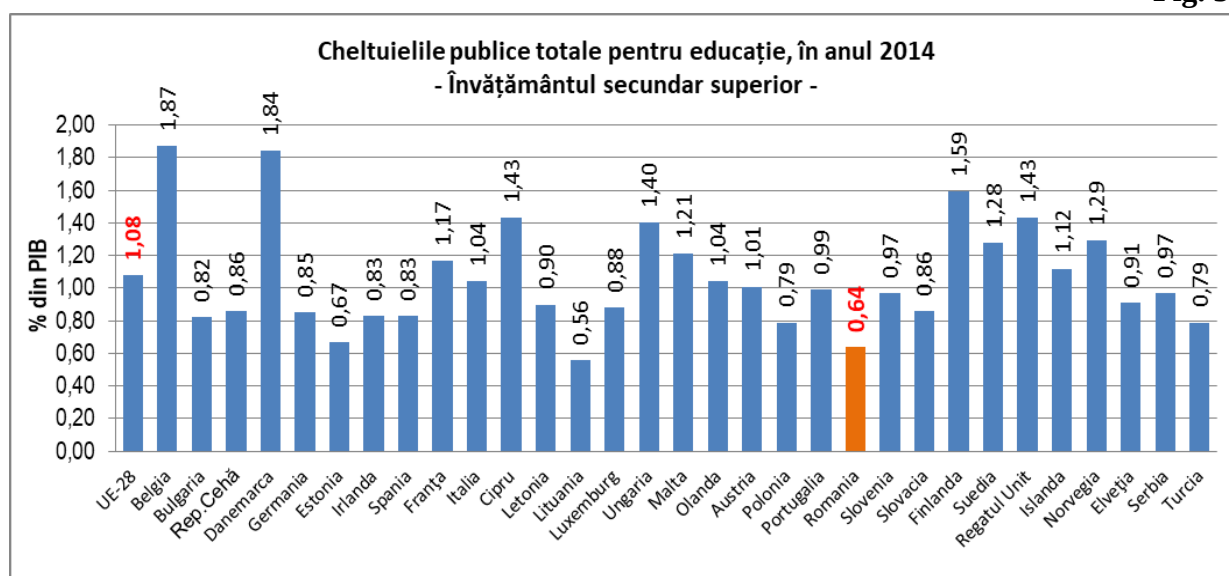
²³ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa [„16 Cheltuieli pentru educație” - pentru vizualizare clic aici](#)

Sursa: Eurostat (date online, cod: educ_uoe_fine06) Cheltuielile publice pentru învățământul secundar superior (ISCED 3) din România au reprezentat în anul 2014, doar 0,64% din PIB, față de media europeană (UE-28) de 1,08%.

Comparativ cu celelalte state membre ale UE, România se situează penultimul loc (înaintea Letoniei) din punct de vedere al cheltuielilor publice pentru învățământul secundar superior, ca procent din PIB.

Fig. 5.6

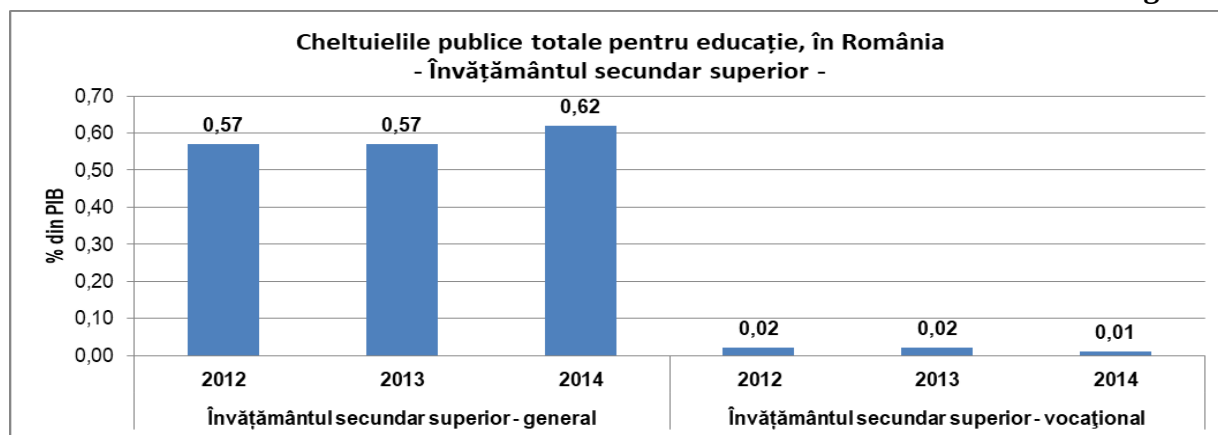
Sursa: Eurostat (date online, cod: educ_uoe_fine06)

Conform datelor Eurostat, **în cadrul învățământului secundar superior cheltuielile publice alocate învățământului vocațional în 2014 (0,01% din PIB) sunt mult mai mici comparativ cu cheltuielile pentru învățământul teoretic (0,62% din PIB).** Această situație contrastează cu nevoile specifice procesului de formare profesională care implică un consum mai mare de resurse (echipamente, consumabile etc.) și cu ponderea mai mare a numărului de elevi înscriși în învățământul vocațional²⁴ care în anul 2014 reprezenta 57,2% din totalul elevilor înscriși în învățământul secundar superior.

²⁴ Datele eurostat privind “vocational education” nu fac distincția existență în sistemul de educație din România între învățământul profesional și tehnic și învățământul vocațional. În consecință, datele Eurostat privind elevii din învățământul secundar superior (ISCED 3-4) cuprinși în “vocational education”, includ atât elevii din învățământul profesional și liceal tehnologic cât și elevii din filiera vocațională a liceului.

Analizând evoluțiile în perioada 2012-2014, cheltuielile pentru învățământul secundar teoretic au crescut de la 0,57% la 0,62% din PIB, în timp ce pentru învățământul vocațional au scăzut de la 0,02% la 0,01% din PIB.

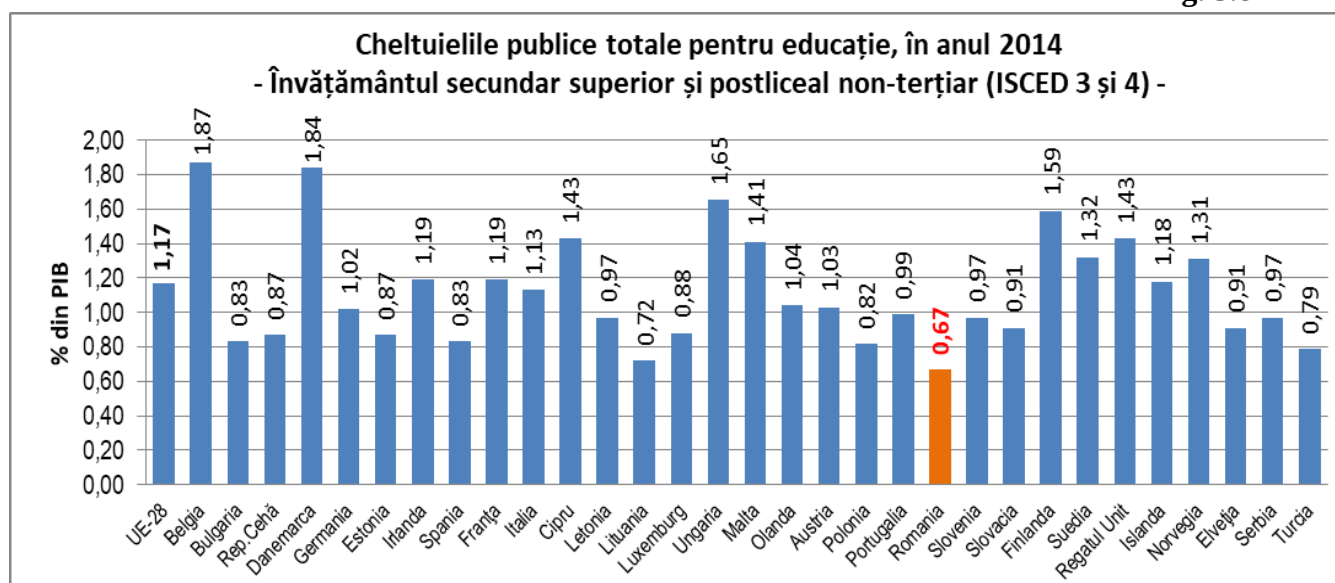
Fig. 5.7

Sursa: Eurostat (date online, cod: educ_uoe_fine06)

Cheltuielile cumulate pentru Învățământul secundar superior și postliceal non-terțiar (nivelurile ISCED 3 și 4) în anul 2014 au reprezentat 0,64% din PIB, procent care situează România pe ultimul loc dintre statele membre ale Uniunii Europene, mult sub media europeană (UE-18) de 1,17% din PIB.

Fig. 5.8

Sursa: Eurostat (date online, cod: educ_uoe_fine06)

Cheltuielile cumulate pentru învățământul secundar superior și postliceal non-terțiar (nivelurile ISCED 3 și 4) în anul 2014 sunt mult mai mici în cazul învățământului vocațional (0,04% din PIB) comparativ cu cheltuielile pentru învățământul teoretic (0,62% din PIB).

5.2.12 Egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen

Adoptate în Legea Educației ca principii care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din România, egalitatea de șanse și de gen și nediscriminarea se manifestă în mod concret în educația și formarea profesională din România, în primul rând prin drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și

la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare, pentru toți cetățenii României, aceste drepturi fiind recunoscute în mod egal minorilor care solicită sau au dobândit o formă de protecție în România, minorilor străini și minorilor apatrizi a căror ședere pe teritoriul României este oficial recunoscută conform legii.

Aceleași drepturi se asigură și cetățenilor celorlalte state membre ale Uniunii Europene, ai statelor aparținând Spațiului Economic European și ai Confederației Elvețiene.

Cu toate că se asigură condiții pentru continuarea studiilor elevilor din mediul rural, fie prin oferta diversificată a școlilor din rural fie prin facilități de transport, cazare și masă, se constată tendința tinerilor de a părăsi ruralul. Din analiza ofertei de formare pentru anul școlar 2017-2018, pe medii de rezidență ale școlilor, se constată că cea mai mare pondere a elevilor din liceul tehnologic se înregistrează în mediul urban (95,9%). Ponderile elevilor din rural înregistrează creșteri la intrările în sistem în anul școlar 2018-2019 comparativ cu ieșirile din sistem, situație constatată în toate județele cu școli ÎPT în mediul rural.

În mediul rural sunt concentrați cca.16% dintre elevii din învățământul profesional.

Absolvenții clasei a VIII a pot opta pentru continuarea studiilor și finalizarea învățământului obligatoriu fie în licee teoretice, tehnologice sau vocaționale, fie în învățământul profesional și dual. Continuarea studiilor se realizează în condiții egale de acces indiferent de mediul de rezidență, de gen sau de etnie.

Județul Mureș se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, copiilor diferitelor etnii fiindu-le asigurat accesul egal la educație, în unități de învățământ/clase cu predare în limba maternă. În ceea ce privește distribuția fete-băieți în oferta de formare profesională, aceasta ține doar de opțiunea pentru o anumită calificare/domeniul de pregătire și de condițiile de acces, fără discriminări de gen. La unele calificări se constată că sunt preponderente fetele cum este cazul calificărilor din domeniul textile-pielărie, materiale de construcții, comerț, industrie alimentară, turism și alimentație în paralele cu o preponderență a băieților pentru calificări din domeniile mecanică, electromecanică, construcții, instalații și lucrări publice.

Ca și în cazul altor etnii și copiii de etnie romă beneficiază de condiții egale de acces pentru finalizarea învățământului obligatoriu. Ei pot candida pentru un loc în învățământul liceal sau profesional în condiții egale de admitere cu ceilalți candidați, dar pot beneficia de unele reglementări speciale fiind prevăzute locuri speciale pentru aceștia, stabilite de comisiile de admitere ca locuri alocate peste numărul de locuri acordat prin planul de școlarizare, în limita a 12 locuri suplimentare la clasă.

În mediul rural sunt concentrați cca.16% dintre elevii din învățământul profesional..

Învățământul special de nivel liceal și profesional are, de asemenea aprobat un număr de locuri pentru fiecare an școlar, alocat în corelare cu numărul estimat de absolvenți de gimnaziu de învățământ special. Tinerii cu cerințe educaționale speciale absolvenți de gimnaziu pot opta pentru un loc în aceste clase sau pot candida pentru un loc în învățământul de masă.

Aceleași principii nediscriminatorii sunt aplicate și personalul didactic, nedidactic și auxiliar din învățământul din regiune, accesul acestuia la posturile vacante realizându-se în condiții egale, indiferent de mediul de rezidență din care provine, de gen sau de etnie.

5.3 Indicatori de proces

5.3.1. Mecanisme decizionale și descentralizarea funcțională în ÎPT

Strategia de descentralizare a învățământului preuniversitar vizează transferul de autoritate, responsabilitate și resurse în privința luării deciziilor și a managementului general și financiar către unitățile de învățământ și comunitatea locală.

Descentralizarea funcțională implică și antrenarea sporită în mecanismele decizionale a partenerilor sociali, pentru a garanta apropierea deciziei de beneficiarii serviciului public de educație.

Cadrul instituțional pentru dezvoltarea parteneriatului social în educație și formare profesională se bazează pe structurile consultative inițiate în sprijinul deciziei la nivel local și regional.

Structurile consultative reglementate prin OMECS nr 4456 din 8 iulie 2015 privind aprobarea Cadrului general de organizare și funcționare a structurilor partenariale consultative pentru învățământul profesional și tehnic sunt următoarele:

- La nivel regional: **Consortiul Regional TVET** - structură partenerială consultativă în sprijinul Centrului Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic și al inspectoratelor școlare județene/al municipiului București
- La nivel local (județean): **Comitetul Local de Dezvoltare a Parteneriatului Social (CLDPS)** - structură partenerială consultativă în sprijinul inspectoratului școlar județean/al Municipiului București

La nivelul școlilor, **Consiliile de administrație ale unităților de învățământ profesional și tehnic** asigură implicarea reprezentanților din partea autorității locale, operatorilor economici, părinților și elevilor în procesul decizional

La nivel național sunt organizate **Comitete sectoriale**.

Principalele atribuții în procesul de planificare în ÎPT ale structurilor menționate sunt următoarele:

- Comitetele sectoriale (la nivel național): validarea Standarde de Pregătire Profesională.
- Consortiul Regional: identificarea nevoilor de calificare la nivel regional, elaborarea Planurilor Regionale de Acțiune pe termen lung pentru ÎPT (PRAI)
- CLDPS: identificarea nevoilor de calificare la nivel județean și elaborarea Planurilor Locale de Acțiune pe termen lung pentru ÎPT (PLAI); avizarea planurilor anuale de școlarizare
- Consiliile de administrație / Consiliile școlare: sprijinirea elaborării și avizarea Planului de Acțiune a Școlii (PAS)

Având în vedere mecanismele de finanțare în vigoare și autonomia comunității locale, este esențială antrenarea autorităților locale în **procesul de planificare strategică pe termen lung în ÎPT**.

Principalele probleme identificate în cadrul acestui proces sunt referitoare la:

- slaba legătură și controlul redus între nivelul regional de planificare și nivelul decizional în învățământ (inspectoratele școlare județene și școlile, autoritățile locale)
- finanțarea învățământului preponderent centrată pe activitățile curente / pe termen scurt și foarte puțin pe nevoile și prioritățile pe termen lung
- antrenarea insuficientă a agenților economici în efortul de planificare pe termen lung în ÎPT
- neimplicarea sau implicarea formală a partenerilor din Consiliile de Administrație ale Școlilor în procesul de planificare pe termen lung la nivelul școlii

Un alt domeniu al descentralizării funcționale este **curriculum în dezvoltare locală** (CDL - componentă importantă a planului de învățământ profesional și tehnic) care vizează adaptarea conținutului pregătirii la cerințele locale din partea beneficiarilor instruirii (operatori economici,

comunitate locală, elevi). Din păcate, în practică se constată de multe ori o **antrenare redusă sau formală din partea școlilor a agenților economici în elaborarea CDL**.

Un alt aspect de importanță strategică și practică pentru validarea rezultatelor procesului de ÎPT este în legătură cu **organizarea și derularea examenelor de absolvire**, care conform metodologiilor în vigoare implică obligatoriu **cooptarea agenților economici** ca membri ai comisiilor de examinare.

5.3.2. Asigurarea calității în ÎPT

La nivel național, activitățile privind asigurarea calității în sistemul național de învățământ sunt coordonate de către ARACIP (pentru învățământul preuniversitar), respectiv ARACIS (pentru învățământul superior).

În ÎPT, introducerea unui sistem de asigurare a calității în educație s-a generalizat începând cu anul școlar 2006-2007 pentru toate unitățile de învățământ.

Mecanismul de asigurare a calității utilizat este construit pe evaluarea internă – autoevaluarea, monitorizarea internă din partea școlii, confruntată cu evaluarea externă (prin inspecție școlară, monitorizarea externă, controlul), ambele fiind structurate pe același set de indicatori și descriptiv ori de performanță conform standardelor în vigoare. Rezultatele evaluării se regăsesc în RAEI și planurile de îmbunătățire a calității.

La nivel european a fost stabilit un set de indicatori EQAVET, relevanți pentru asigurarea calității atât la nivel de sistem, cât și la nivelul furnizorilor de educație și formare profesională. Aplicarea indicatorilor EQAVET ar putea furniza pentru procesul de planificare strategică la toate nivelurile (planurile regionale și locale, planurile de acțiune la nivelul școlii) un set de indicatori standard (benchmark) care să faciliteze decidenților comparațiile în cadrul sistemului și compatibilizarea între cerere și ofertă. Conducând la creșterea transparenței față de beneficiari, mecanismele de asigurare a calității au o importanță decisivă în motivarea și implicarea partenerilor sociali în planificarea ofertei și a strategiilor de îmbunătățire.

5.3.3. Serviciile de orientare și consiliere

În lipsa unor indicatori standard și a unui sistem unitare de raportare a rezultatelor din activitatea serviciilor de orientare și consiliere, datele furnizate ca indicatori de către Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE) nu sunt pe deplin comparabile între județele din regiune și sunt dificil de armonizat. Totuși, din analiza informațiilor disponibile, se poate aprecia că, deși ameliorat în ultimii ani, *gradul de acoperire a serviciilor de orientare și consiliere este insuficient*, în special în mediul rural, datorită unui număr încă insuficient de consilieri în sistem, arondării inegale a numărului de elevi care revin unui consilier, numărului de mic al elevilor testați și consiliați, respectiv al orelor de consiliere/elev pentru orientarea carierei – practic nu se poate vorbi de un mecanism *sistematic* de orientare și consiliere în sprijinul unei decizii corect informate în alegerea carierei, respectiv a traseului de pregătire.

Deosebit de importantă este implicarea partenerilor sociali, în special a operatorilor economici, în acțiunile de orientare și consiliere profesională și în promovarea ofertei ÎPT.

De asemenea, este necesară realizarea monitorizării inserției profesionale a absolvenților prevăzută în Strategia Educației și Formării Profesionale din România, în cadrul direcțiilor de acțiune la obiectivul strategic 1 “Îmbunătățirea relevanței sistemelor de formare profesională pentru piața muncii”

5.4. Indicatori de impact

5.4.1. Impactul sistemului de învățământ profesional și tehnic asupra șomajului

Impactul sistemului de învățământ profesional și tehnic asupra ratei șomajului ar putea fi evaluat prin stabilirea unor corelații în timp între rata de inserție profesională, respectiv rata șomajului absolvenților și rata totală a șomajului.

Rata ridicată a șomajului tinerilor din grupa de vârstă 15-24 de ani (28,4% în 2015), și ponderea ridicată a acestora în numărul total al șomerilor (v. cap. 5), sugerează o **problemă serioasă a sistemului de pregătire în raport cu finalitățile obținute în plan ocupațional**. Din acest motiv, se reține ca un prim indicator de impact, care poate fi măsurat pe baza datelor statistice disponibile, **șomajul tinerilor din grupa de vârstă 15-24 de ani**, cu rezerva că acesta nu este diferențiat pentru absolvenții ÎPT.

Agențiile de Ocupare a Forței de Muncă (AJOFM) pot oferi date anuale valoroase despre absolvenții înregistrați în baza de date ca șomeri, dar acestea nu sunt diferențiate în acord cu noua structură pe niveluri de pregătire și finalitățile din ÎPT. *Se recomandă colaborarea între ministere în vederea structurării (unitare la nivel național) a bazei de date a AJOFM pentru evidențierea diferențiată a absolvenților de ÎPT pe calificări și niveluri de calificare, adaptat noilor trasee și finalități ale sistemului de educație și formare profesională.*

Se impune o mai bună corelare a ofertei Î.P.T. cu cererea pieței muncii, adaptarea conținuturilor învățării la realitățile viitoarelor locuri de muncă pentru absolvenți, creșterea ponderii stagiilor de pregătire practică la operatorii economici parteneri ai școlii în scopul dobândirii de către absolvenți a competențelor specifice viitorului loc de muncă. Pe de altă parte, este necesară creșterea atractivității viitoarelor locuri de muncă pentru absolvenți, atât din punct de vedere al condițiilor de muncă cât și al retribuției.

5.4.2 Inserția profesională a absolvenților Î.P.T. la 6/12 luni de la absolvire, pe niveluri de educație

Pentru monitorizarea inserției socio-profesionale a absolvenților (la 6, 12 și 36 de luni de la absolvire) pe baza metodologiei unitare la nivel național, aprobate prin Ordin al Ministerului Educației, Cercetării și Inovării se recomandă utilizarea oportunităților de finanțare oferite prin POCU în acest scop.

Metodologia de monitorizare a inserției socio-profesionale a absolvenților învățământului profesional și tehnic a fost aplicată în mai multe județe, în perioada 2010-2013, prin proiecte cofinanțate din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Mecanismul de monitorizare a inserției socio-profesionale a absolvenților, este însă insuficient dezvoltat, deoarece nu sunt cuprinși toți absolvenții de programe de formare și, de asemenea, lipsește componenta de monitorizare pe cale administrativă, aplicată sistematic și cuprinzător la nivel teritorial.

Deoarece capacitatea instituțională a instituțiilor cu responsabilități în implementarea metodologiei este limitată, iar costurile sunt foarte ridicate, nu este posibilă încă monitorizarea pe cale administrativă a tuturor absolvenților învățământului profesional și tehnic.

În Strategia Educației și Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020, este prevăzut ca obiectiv monitorizarea inserției profesionale a absolvenților programelor de formare, cu următoarele acțiuni specifice:

- Crearea unui mecanism național de monitorizare pe cale administrativă a inserției profesionale a absolvenților de învățământ profesional și tehnic
- Revizuirea Metodologiei pentru monitorizarea inserției socioprofesionale a absolvenților de învățământ profesional și tehnic, preponderent din perspectiva deficitului de competențe
- Realizarea sistematică a monitorizării inserției socioprofesionale a absolvenților de învățământ profesional și tehnic pe cale administrativă și prin anchete la nivel național.

Acțiunile menționate sunt în responsabilitatea Ministerului Educației Naționale, cu implicarea CNDÎ.P.T..

5.4.3. Gradul de utilizare a competențelor dobândite de absolvenți la locul de muncă.

Acest indicator face parte dintre indicatorii de calitate propuși de Comisia Europeană - Grupul de lucru pentru calitate în VET. În această etapă nu este definit. Date cu privire la acest indicator este posibil să fie colectate, potrivit recomandărilor Comisiei Europene, prin Ancheta asupra forței de muncă.

Informații utile pentru acest indicator pot fi obținute și direct de către școli prin efectuarea unor **sondaje proprii în rândul angajatorilor și absolvenților**.

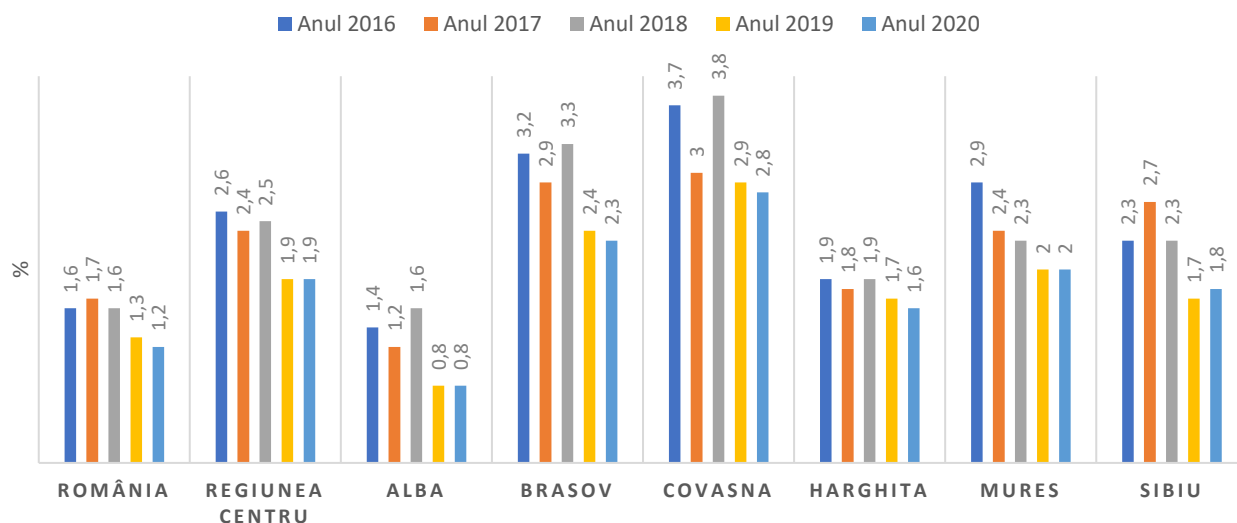
5.5. Indicatori de ieșire

5.5.1. Rata abandonului școlar, pe niveluri de educație ISCED⁵⁷

Rata abandonului școlar este un indicator important în cadrul politicilor de coeziune economică și socială, în strânsă legătură cu accesul la educație și pentru evaluarea gradului de retenție a tinerilor în educație pe fiecare nivel ISCED.

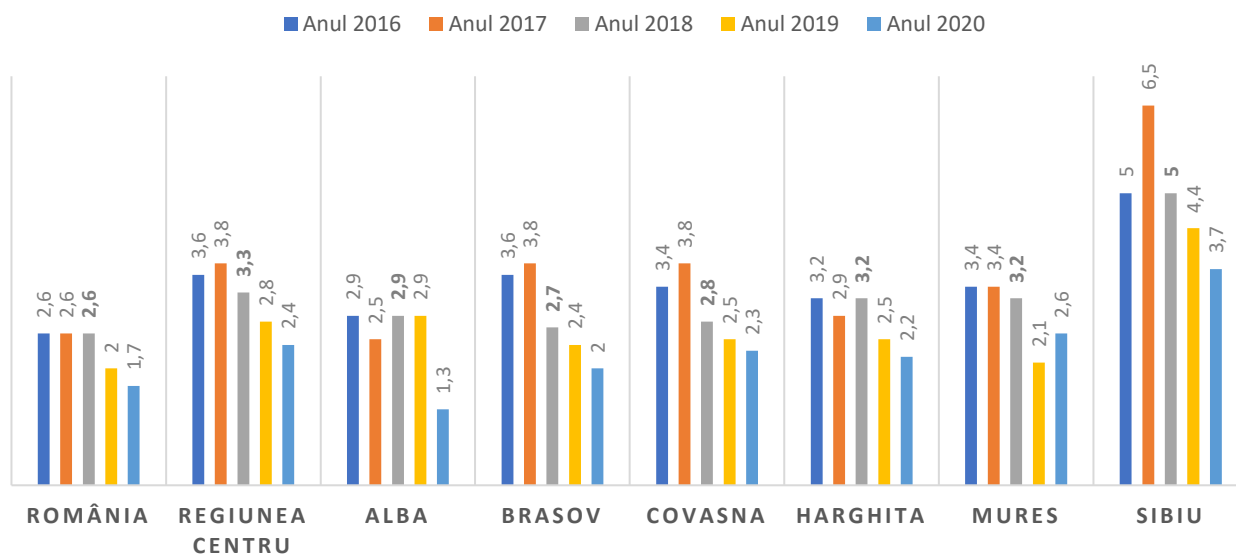
În perioada 2016 – 2021, la nivel județean se constată o tendință de *scădere a abandonului în învățământul primar și gimnazial*, dar care se menține încă ușor peste media de la nivel de regiune (v. fig. 5.9).

fig. 5.9 - RATA ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL - REGIUNEA CENTRU

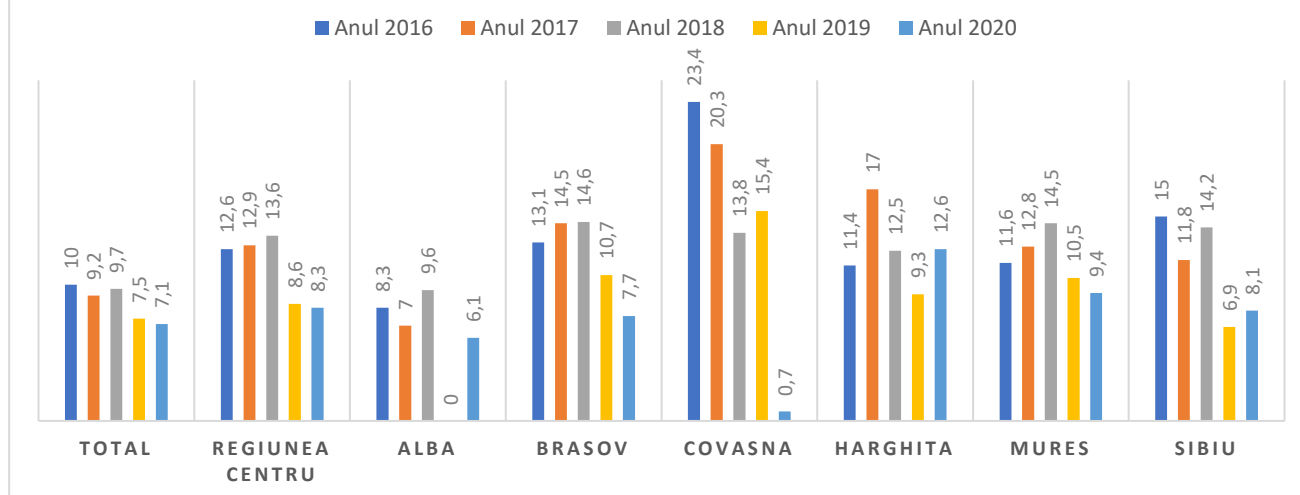
Sursa datelor: INS

fig. 5.10 - RATA ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL ȘI PROFESIONAL - REGIUNEA CENTRU

Sursa datelor INS

fig. 5.11 - RATA ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL POSTLICEAL - REGIUNEA CENTRU

Sursa datelor INS

Valorile cele mai mari ale abandonului școlar se constată în **învățământul postliceal** (9,43% în 2020, în scădere față de anul anterior) și **învățământul liceal și profesional** (2,6% în 2020, în creștere față de anul anterior).

Ratele de abandon în Județul Mureș se situează peste media națională, la toate niveluri de educație. (v. fig.5.9; 5.10; 5.11)

5.5.2. Rata de absolvire²⁵, pe niveluri de educație ISCED²⁶

Rata de absolvire se definește ca fiind procentul absolvenților unui anumit nivel de educație din totalul populației în vârstă teoretică de absolvire specifică nivelului respectiv de educație. Potrivit datelor INS, conform datelor INS pentru 2021, regiunea Centru se caracterizează printr-o rată de absolvire a învățământului profesional mai mare decât la nivel național și rate mai mici de absolvire în cazul nivelurilor de învățământ liceal și postliceal, după cum urmează:

- comparativ cu valoarea indicatorului la nivel național (4,9%), rata de absolvire a învățământului profesional este mai mică la nivelul județului Mureș (3,3%) față de (6,6%) la nivel regional ;
- cu valoarea indicatorului la nivel național (72,2%), și la nivel regional (67,4%), rata de absolvire a învățământului liceal este mai mică la nivelul județului Mureș (64%) ;
- comparativ cu valoarea indicatorului la nivel național (15,9%), rata de absolvire a învățământului postliceal la nivelul județului Mureș (15,7%) .

Ratele de absolvire sunt mai mici pentru populația feminină, comparativ cu cea masculină, în cazul învățământului gimnazial, învățământului profesional și postliceal și mai mari la liceu.

²⁵ Rata de absolvire reprezintă numărul absolvenților unui anumit nivel de educație, exprimat ca raport procentual din totalul populației cu vârstă oficială de absolvire a nivelului respectiv de educație.

²⁶ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa „21Rata de absolvire (INS)” – pentru vizualizare [clic aici](#)

5.5.2.1 Absolvenți pe niveluri de educație

În Județul Mureș la filiera tehnologică numărul de absolvenți a scăzut cu 18,98% (de la 1722 în anul 2016, la 1395 absolvenți în 2020), în timp ce la filiera teoretică numărul de absolvenți a scăzut cu 9,6% (de la 1838 în 2016, la 1662 absolvenți în 2020). În aceeași perioadă, la filiera vocațională numărul de absolvenți a crescut cu 11,43%.

Fig.5.12

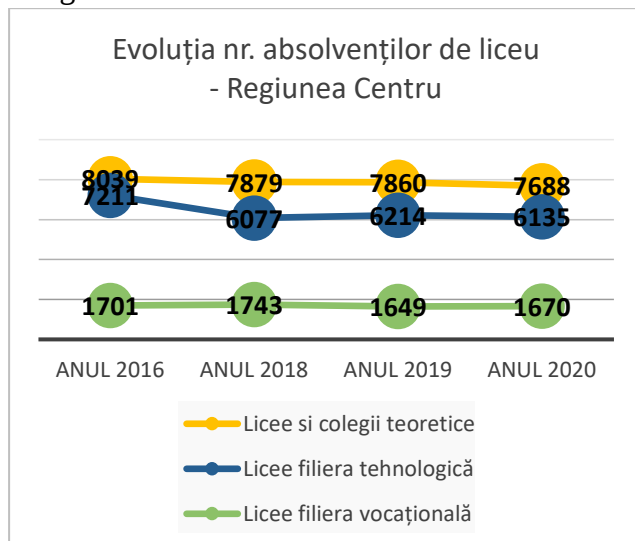
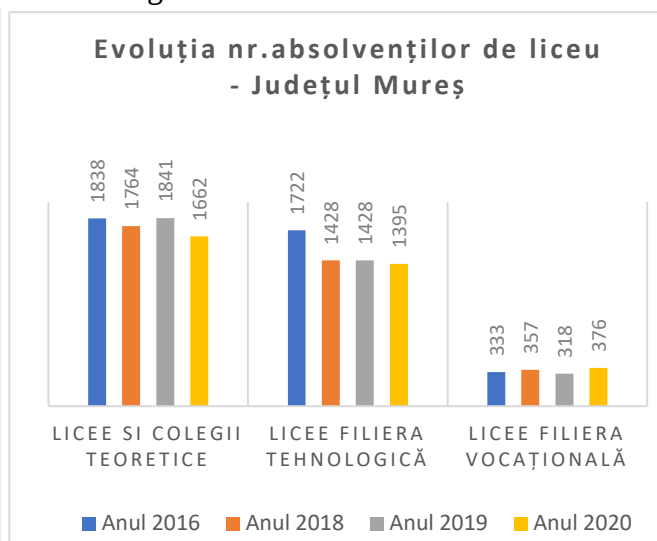

Fig. 5.13

Sursa: INS

Pe ansamblul perioadei 2016-2020, în Județul Mureș, numărul de absolvenți în învățământul profesional a scăzut cu 12 %, de la 708 absolvenți în anul 2016, la numai 623 de absolvenți în 2020.

Fig.5.14

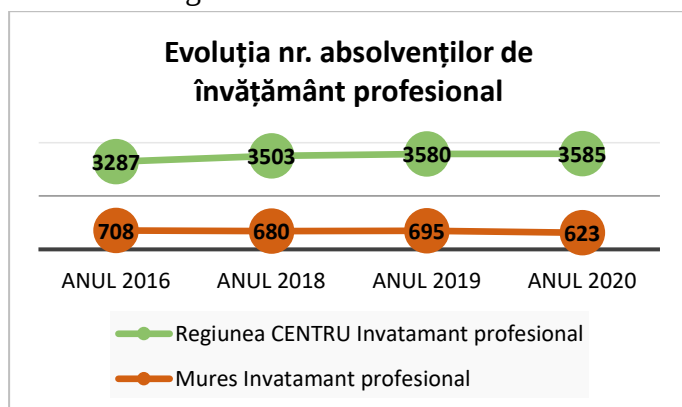
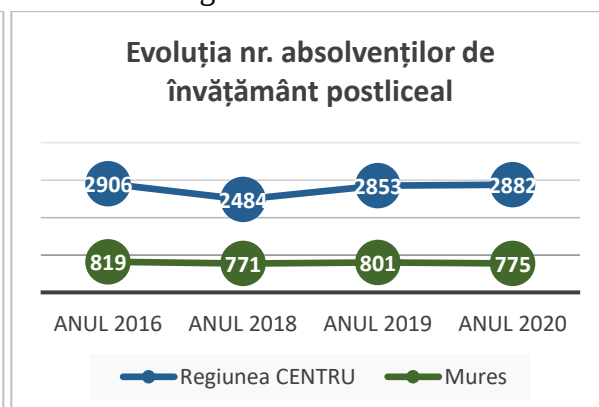

Fig. 5.15

Sursa: INS

Pe ansamblul perioadei 2016-2020, în Județul Mureș, numărul de absolvenți de școală postliceală a scăzut cu 5,37%, de la 819 absolvenți în anul 2016, la 775 absolvenți în 2020. (fig.5.15)

5.5.3. Rata de succes

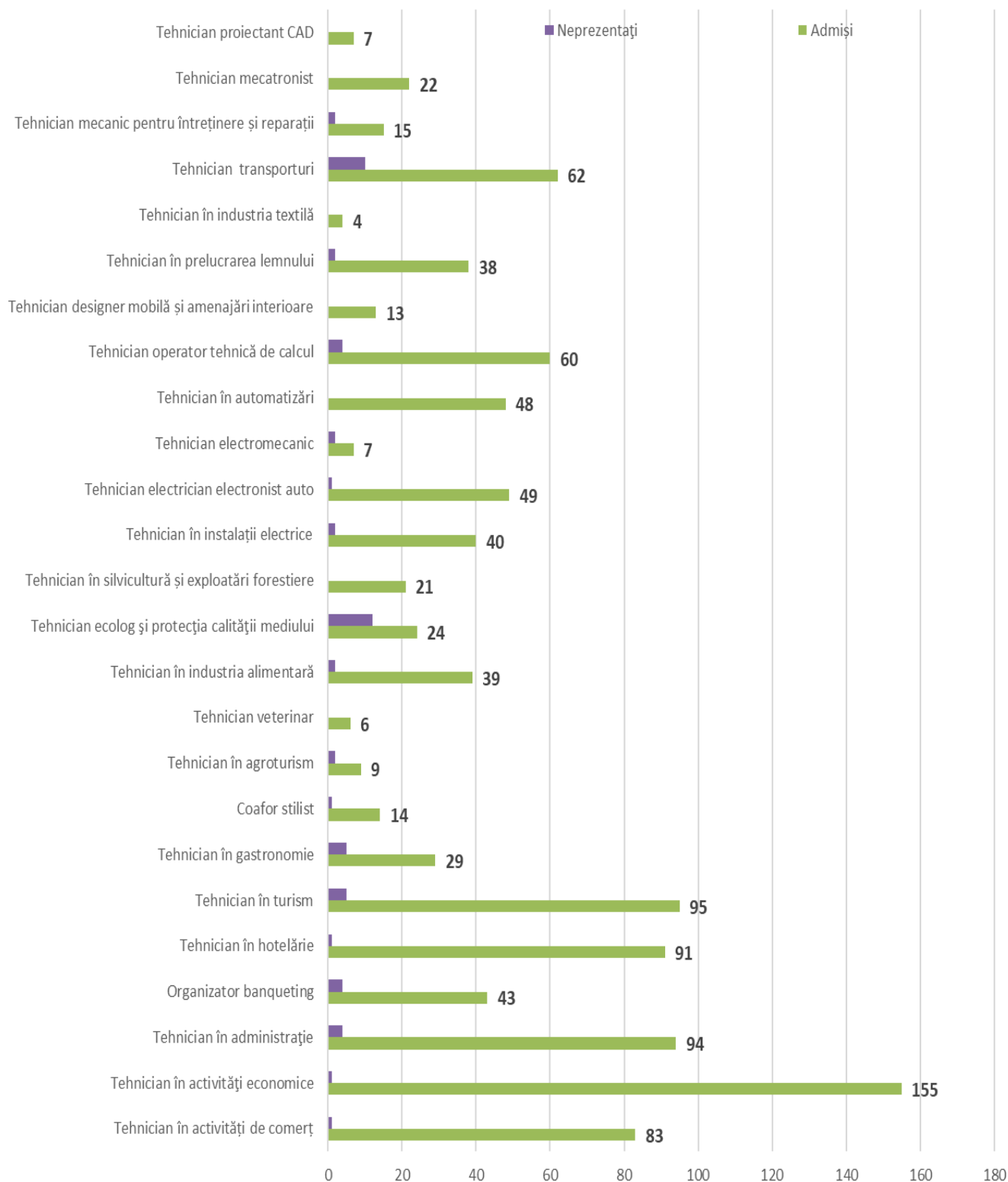
Ratele de succes la examenele finale de certificare a competențelor profesionale (examele de absolvire la școala profesională, postliceală și de maiștri; respectiv atestatul de competențe profesionale la liceul tehnologic) se apropie de 100%. Această constatare este mai degrabă de natură să pună sub semnul întrebării corectitudinea și relevanța evaluărilor finale. Reconsiderarea evaluărilor finale în raport cu SPP, bazate pe achiziții reale în termeni de competențe, este de maximă

importanță pentru asigurarea unei certificări credibile, validată de piața muncii la absolvirea fiecărui nivel de calificare. (sursa: date statistice ISJ Mureș)

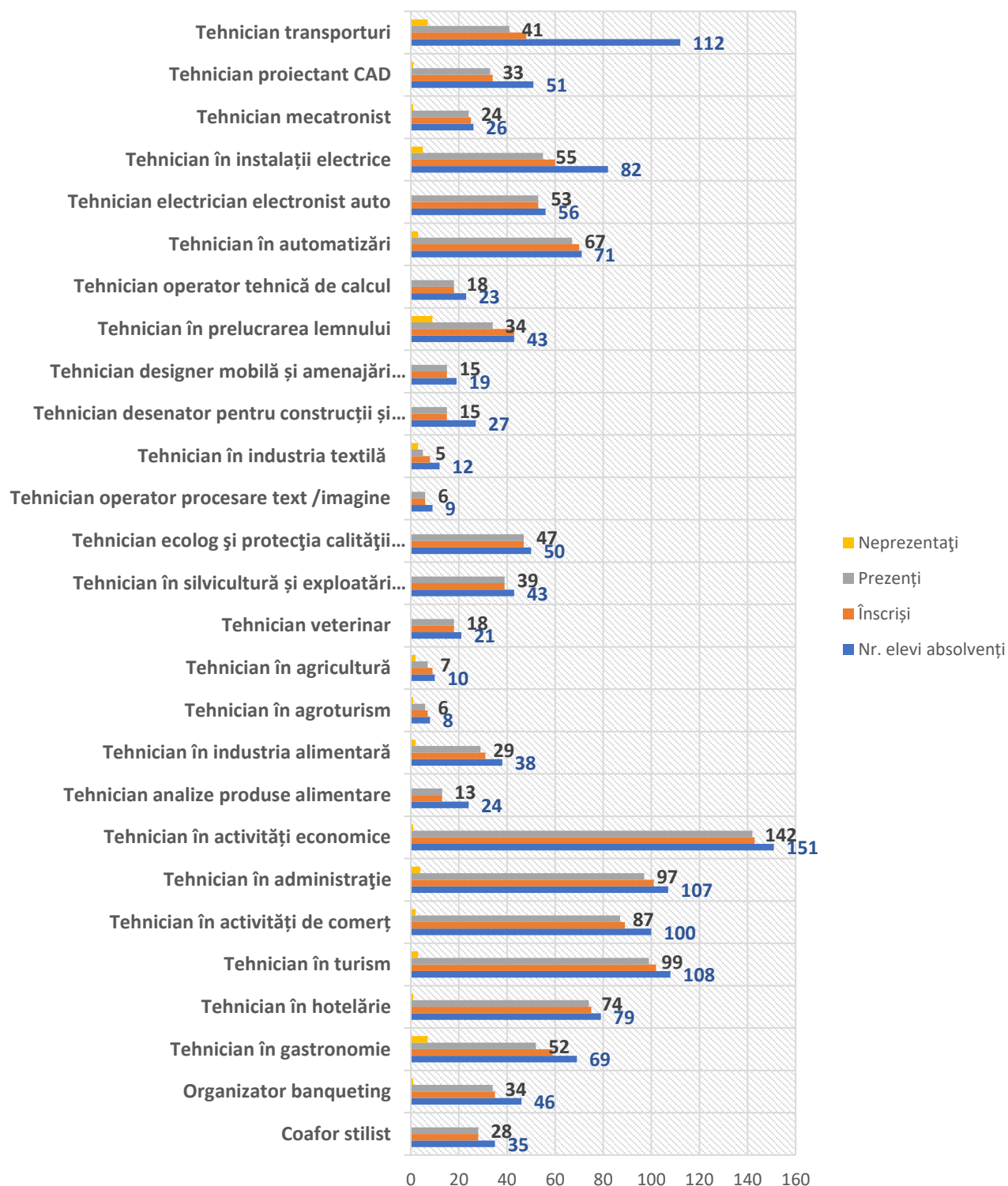
5.5.3.1 Rezultatele examenului de certificare a calificării absolvenților învățământului liceal, filieră tehnologică, NIVEL 4 Sesiunea MAI-IUNIE și Sesiunea AUGUST

	Date statistice candidați - N4				
An școlar	Estimați	Înscriși	Prezenți	Admiși	% prezenți
2022-2023	1406	1129	1068	1068	75,96
2023-2024	1420	1191	1138	1138	95,55

Certificarea absolvenților învățământului liceal tehnologic (N4)- anul școlar 2022-2023

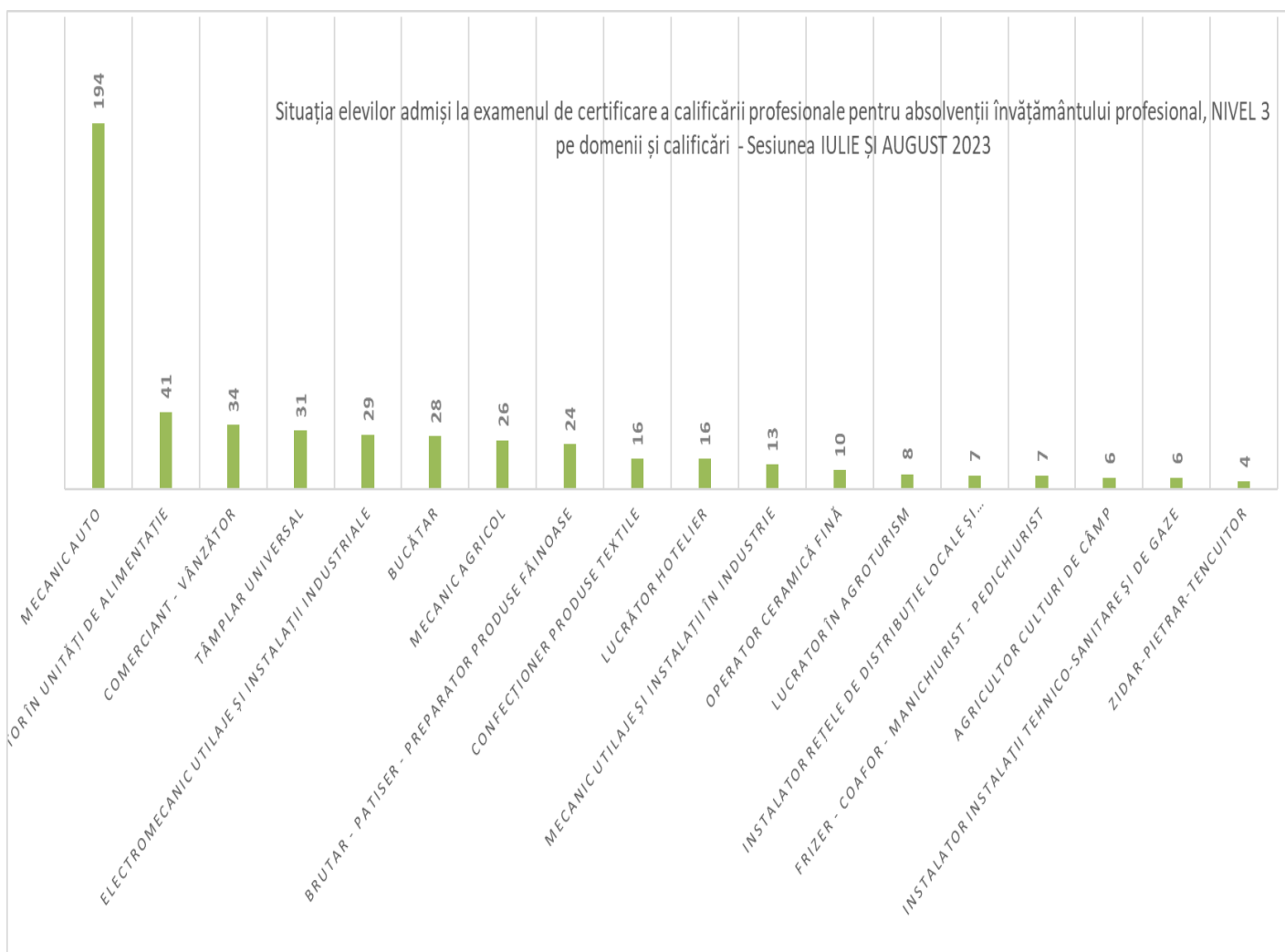

Participarea absolvenților la examenul de certificare a calificării - nivel 4 , anul școal 2023-2024

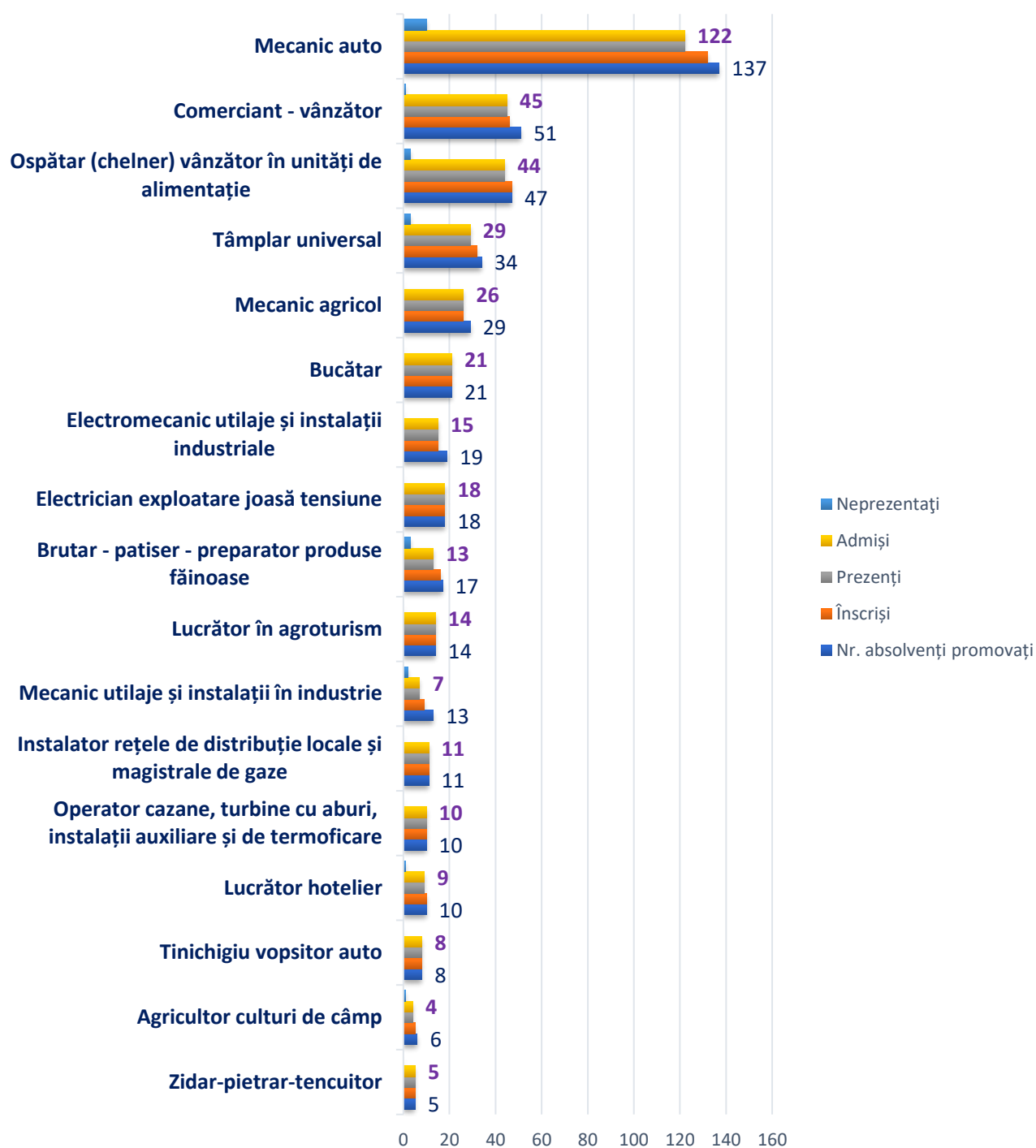

5.5.3.2 - Rezultatele examenului de certificare a calificării profesionale pentru absolvenții învățământului profesional cu durata de 3 ani - **NIVEL 3**, Sesiunea IUNIE – IULIE, Sesiunea AUGUST

	Date statistice candidați - N3				
An școlar	Estimați	Înscriși	Prezenți	Admiși	% prezenți
2022-2023	646	518	500	500	77,40
2023-2024	450	425	401	401	94,35

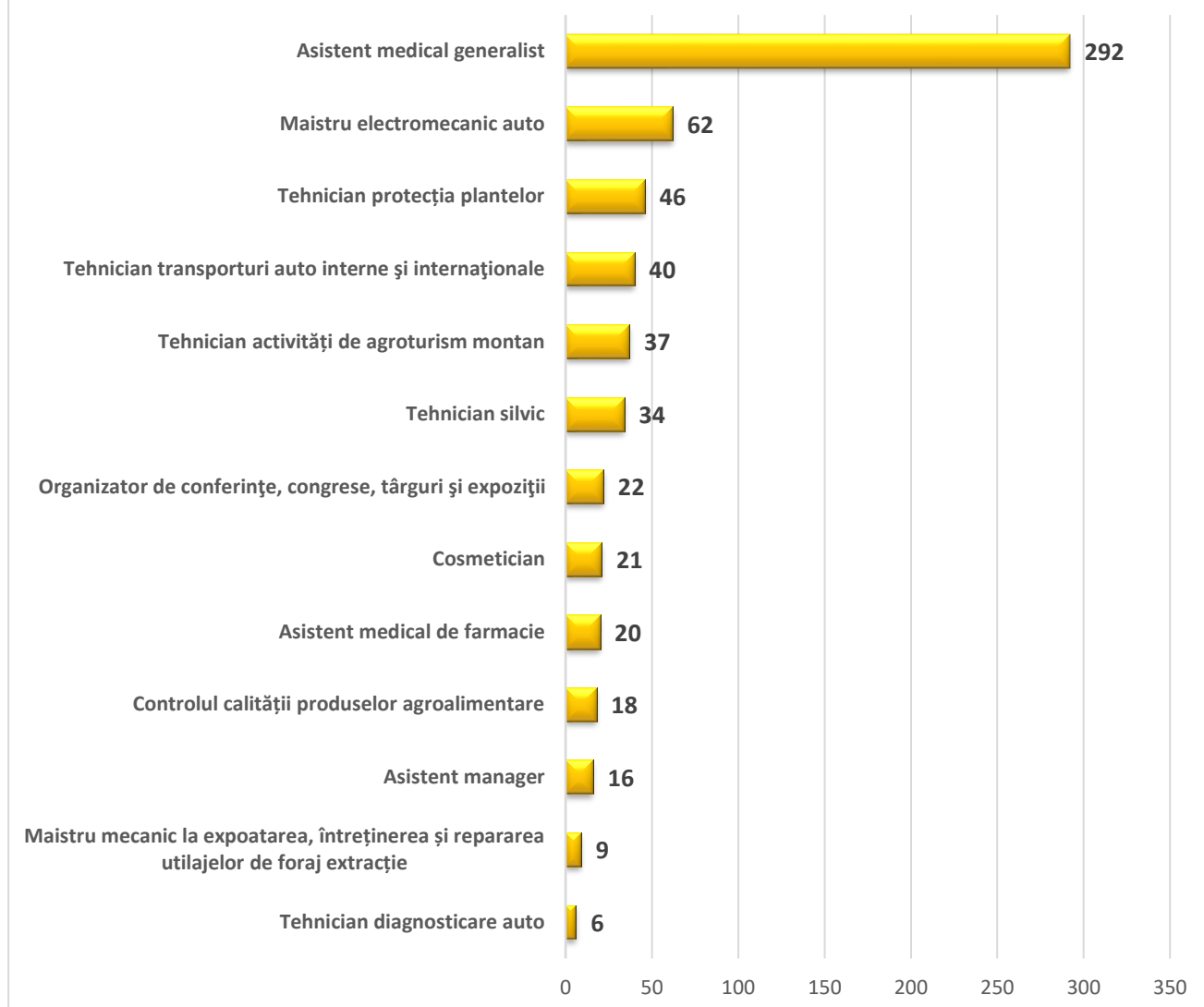
Rezultatele certificării absolvenților învățământului profesional - nivel 3 în anul școlar 2023 - 2024

5.5.3.3 - Rezultatele examenului de certificare a calificării profesionale a absolvenților învățământului postliceal - NIVEL 5, Sesiunea FEBRUARIE, Sesiunea IUNIE - IULIE, Sesiunea IULIE-AUGUST

	Date statistice candidați – N5						
	Estimați	Înscriși	Prezenți	Admiși	Respiși	Eliminați	% prezenți
2022-2023	802	642	624	623	1	0	77,81
2023-2024		721	701	700	1	0	89.74

Certificarea absolvenților învățământului postliceal - N5, 2022-2023

5.5.4 Rata de tranziție la următorul nivel de educație²⁷

Conform datelor INS, la nivelul județului Mureș, **rata de tranziție în învățământul secundar superior (de la învățământul gimnazial la cel liceal și profesional)** în 2024 este de 90,8%. În perioada analizată, conform datelor INS se înregistrează o evoluție fluctuantă a indicatorului, de la 97% în 2016 la 98,8% în 2019 (nivel maxim).

Rata de tranziție în învățământul post-secundar non-terțiar/terțiar (de la liceal, la postliceal și superior), în 2020 în județul Mureș este de 47,7%.

5.5.5 Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație²⁸

Conform definiției Eurostat, indicatorul se referă la tinerii din grupa de vârstă 18-24 de ani care au părăsit sistemul de educație, cu cel mult învățământul secundar inferior absolvit (maxim ISCED 2).

²⁷ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa [„22 Rata tranziție \(INS\)” – pentru vizualizare clic aici](#)

²⁸ Datele la care se face referire în acest capitol se regăsesc în anexa [„24 Rata de părăsire timpurie – EUROSTAT” – pentru vizualizare clic aici](#)

Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație la nivel regional în perioada 2000- 2016 a avut o evoluție *descrescătoare*. Cu toate acestea, Regiunea Centru înregistrează în ultimii doi ani analizați rate superioare mediei naționale (24,2% față de 19,1% la nivel național în 2015, respectiv 20,3% față de 18,5% la nivel național în 2016).

În ciuda ultimelor evoluții și apropierii de media UE-28 (10,6% în 2016), valoarea indicatorului la nivel regional (20,3% în 2016) este încă **departe de ținta UE care prevede o rata medie de abandon școlar timpuriu de maxim 10% până în 2020, ținta asumată de către România fiind 11,3%.**

În 2016 rata de părăsire timpurie ale sistemului educațional este mai mare pentru băieți, situându-se peste media națională (20,9%, față de 18,4% la nivel național).

5.6. Concluzii din analiza ÎPT

În planificarea ofertei și a resurselor sistemului ÎPT pe termen lung trebuie să se țină cont de implicațiile severe ale scăderii demografice, îndeosebi ale populației școlare, în paralel cu fenomenul de îmbătrânire demografică.

Ratele și gradul de cuprindere în educație sub cele calculate la nivel național impun măsuri de creștere a accesului la educație pentru elevii din mediul rural și grupurile dezavantajate.

Măsurile privind dezvoltarea profesională a personalului didactic din ÎPT trebuie să vizeze:

- competențele metodice, în paralel cu competențele digitale (în raport cu noile cerințe și schimbările introduse prin reformele din ÎPT)
- actualizarea competențelor de specialitate cu accent pe noile tehnologii și schimbările organizaționale din mediul economic, realizată în parteneriat și cu sprijinul operatorilor economici parteneri.

Situația bazei materiale a unităților școlare din ÎPT reprezintă o prioritate, din perspectiva normelor obligatorii de siguranță, igienă și confort ale elevilor, standardelor de pregătire și exigențelor unui învățământ centrat pe elev. Se impune realizarea unor programe de reabilitare și modernizare a infrastructurii (spații de curs, laboratoare, ateliere, infrastructura de utilități) și de dotare cu echipamente de laborator și instruire practică.

Având în vedere mecanismele de finanțare în vigoare și autonomia comunității locale, este esențială antrenarea autorităților locale în **procesul de planificare strategică pe termen lung în ÎPT.**

În ceea ce privește mecanismele decizionale și descentralizarea funcțională în Î.P.T. se recomandă:

- Consolidarea structurilor consultative din ÎPT și creșterea rolului partenerilor sociali în planificarea ofertei și antrenarea sporită a acestora în procesele decizionale
- Antrenarea operatorilor economici în planificarea pe termen lung a ÎPT
- Susținerea eforturilor pentru introducerea unui sistem de asigurare a calității
- Promovarea rețelelor de colaborare între școli, inclusiv cu școli din UE, pentru stimularea progresului în raport cu un set comun de indicatori de referință și adoptarea celor mai bune practici (benchmarking)
- Adoptarea planificării prin PAS (planuri de acțiune ale școlilor) corelate cu planurile regionale și locale (PRAI și PLAI) de către toate unitățile de ÎPT

► Adoptarea unor măsuri vizând creșterea gradului de acoperire și a calității serviciilor de orientare și consiliere, cu privire la numărul de ore de consiliere/elev, numărul de elevi testați aptitudinal și consiliați pentru o decizie informată în alegerea carierei, respectiv a traseului de pregătire. Se recomandă adoptarea unui sistem unitar de raportare și a unui indicator calitativ de evaluare a activității serviciilor de orientare și consiliere.

Se constată o tendință îngrijorătoare de creștere a abandonului în învățământul primar și gimnazial (mai ales în mediul rural și în cazul băieților) și ratele mari de abandon școlar în special în învățământul profesional la nivel regional. Abandonul școlar reprezintă motiv de îngrijorare în special în mediul rural și în cazul categoriilor dezavantajate.

În consecință, se recomandă:

- monitorizarea atentă a indicatorului (abandon școlar)
- eforturi conjugate pentru prevenirea abandonului în mod deosebit în mediul rural, comunitățile etnice dezavantajate, zonele afectate de migrarea populației etc.

Deși în scădere, rata de părăsire timpurie a sistemului de educație la nivel național și regional este mult mai mare decât media la nivel european și ținta UE (benchmark).

Încă de la intrarea în sistemul de ÎPT se constată un nivel scăzut al competențelor cheie în special în ceea ce privește o parte din elevii din învățământul profesional - începând cu competențele de bază "tradiționale" (matematice, de comunicare, etc.) și continuând cu competențele de învățare, capacitatea de gândire critică și rezolvarea de probleme, de relaționare interpersonală, etc. Acest fapt necesită din partea școlilor un efort sporit având în vedere:

- învățarea centrată pe elev, urmărirea și încurajarea progresului individual
- programe remediale pentru elevii cu dificultăți de învățare (în special cei din categorii defavorizate)
- facilitarea unor trasee individualizate de formare, etc.

Implicarea școlilor din ÎPT în formarea adulților nu reflectă potențialul acestora. România înregistrează cea mai scăzută rată de participare în formarea continuă a populației adulte. Școlile din ÎPT sunt chemate să contribuie activ la ținta adoptată ca benchmark de UE. Școlile din ÎPT sunt chemate să se implice activ în programele de „A doua șansă” - adresate prioritar grupurilor țintă dezavantajate, pentru ca, pe lângă completarea pregătirii generale, tinerii respectivi să primească și o calificare.

Concluziile formulate din analiza planurilor de școlarizare conduc la nevoia de coordonare pe baza colaborării școlilor în rețea pentru optimizarea ofertei, având în vedere:

- acoperirea rațională a nevoilor de calificare în teritoriu
- eliminarea unor paralelisme nejustificate în scopul lărgirii gamei de calificări pentru care poate opta elevul în zonă
- satisfacerea solicitărilor operatorilor economici
- utilizarea optimă a resurselor materiale și umane cu impact în creșterea eficienței și calității serviciilor
- soluțiile cele mai bune pentru asigurarea accesului la educație și continuării studiilor la nivelul următor de calificare, în condiții de șanse egale (acces, calitate, varietate de opțiuni)
- creșterea ponderii ÎPT, în special a învățământului profesional și măsuri de promovare a învățământului profesional și dual.

6. Monitorizarea implementării PLAI

6.1. Procesul de monitorizare

Monitorizarea și evaluarea sunt componente cheie ale procesului de planificare strategică, pentru că în timp ce procesul de planificare ajută la identificarea obiectivelor de atins și a activităților de realizat, procesul de monitorizare și evaluare ne ajută în a identifica dacă implementarea este corespunzătoare și rezultatele sunt satisfăcătoare pentru atingerea obiectivelor propuse prin planificare. Din această cauză monitorizarea și evaluarea trebuie să fie procese de măsurare a performanțelor și o sursă importantă de informare pentru procesul de actualizare/revizuire din activitatea de planificare.

Procesul de monitorizare și de raportare contribuie la :

- Identificarea succesului și a problemelor din procesul de implementare
- sprijină procesul de luare a deciziilor informate pentru corecta implementare
- conștientizează planul în rândul factorilor interesați și participarea acestora ;
- evaluarea realizărilor planului/programului și auditul activităților și resurselor.

În cadrul unui “ciclu al planificării” se parcurg etapele următoare :

- Stabilirea unor obiective măsurabile clare, inclusiv crearea bazei de informații necesare măsurării progresului în atingerea acestor obiective;
- Monitorizarea periodică a progresului raportat la țintele agreeate

În general procesul de monitorizare utilizează o largă varietate de tehnici și metode și se aplică managementului de resurse, de rezultate, a procesului de implementare și a progresului programului de activități respectiv a modului în care acestea sunt realizate ..

Tipul informațiilor necesare pentru monitorizarea planului/programului se pot grupa în cinci categorii mai largi:

1. Rezultate (results) ale activităților și a ieșirilor/efectelor procesului (outputs)
2. Intrările (inputs) de resurse în program
3. Progresul planului față de obiective și planurile operaționale
4. Modul în care planul este manageriat și modul de lucru
5. Schimbări în cadrul grupurilor țintă

Monitorizarea se poate realiza la 2 niveluri distincte :

Monitorizarea procesului – Aceasta urmărește modul în care sunt utilizate resursele, progresul activităților și modul în care acestea sunt realizate. Presupune :

- Revizuirea și planificarea implementării în mod permanent
- Evaluarea modului în care sunt realizate activitățile față de planificare
- Identificarea și soluționarea problemelor
- Construcție în zona punctelor tari
- Analiza metodelor utilizate în implementare și dacă acestea sunt cele mai bune alternative în atingerea obiectivelor.

Monitorizare Impact -Care urmărește progresul realizat în atingerea indicatorilor de performanță și a impactului pe care planul/programul îl are asupra grupurilor țintă. Presupune :

- Progresul spre atingerea obiectivelor care este măsurat continuu
- Modificarea de activități ca răspuns la schimbările condițiilor de implementare fără a afecta atingerea obiectivelor inițiale
- Poate identifica nevoia de a schimba unele obiective

- Poate identifica nevoia de continuare a unor cercetări
- Poate verifica anumite presupuneri-supoziții de implementare stabilite inițial.

Componentele esențiale ale unui sistem de monitorizare sunt :

- Selecția indicatorilor pentru fiecare plan/program
- Un mod de colectare a datelor în legătură cu indicatorii
- Analiza datelor
- Prezentarea informațiilor într-un format corespunzător
- Utilizarea informațiilor pentru îmbunătățirea activităților

Monitorizarea urmărește și înregistrează informațiile și asigură controlul de calitate

Astfel monitorizarea implementării PRAI/PLAI este un proces permanent dar frecvența de realizare a rapoartelor de monitorizare este stabilită a fi anual ținând cont de principalul scop al acestora respectiv furnizarea de feedback .

În realizarea raportului de monitorizare sunt implicați membrii desemnați din cadrul CR/CLDPS .

6.2. Evaluarea progresului în implementarea PLAI

Stadiul realizării țințelor și măsurilor prin planul anterior se prezintă după cum urmează:

Obiectivul 1.1: Identificarea nevoilor de calificare Progres bun se înregistrează pentru:

- realizarea bazelor de date cu indicatorii privind demografia, economia, piața muncii din surse statistice naționale și administrative regionale și județene;
- actualizarea anuală a bazei de date cu indicatorii privind educația și formarea profesională inițială din surse statistice și administrative județene.

Obiectivul 1.2: Adaptarea ofertei pentru formarea profesională inițială la nevoile de calificare:

PLAI se actualizează anual pe baza informațiilor din PRAI, cu particularitățile specifice județelor. Toate unitățile ÎPT actualizează anual PAS. Planurile de școlarizare au fost proiectate în concordanță parțială cu recomandările din PRAI și PLAI; deși se înregistrează o creștere a ponderii ÎPT în toate județele regiunii, nu a fost atinsă ponderea de 60% recomandată prin Strategia Educației și Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020.

Se recomandă:

- utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU pentru realizare de studii previzionale și anchete în scopul identificării nevoilor de calificare
- analiză în vederea creșterii cifrei de școlarizare pentru Î.P.T. (la min. 60 % până în 2025) și intensificarea acțiunilor promovare a oportunităților de școlarizare prin Î.P.T.

Obiectivul 1.3: Diversificarea serviciilor oferite prin școlile din ÎPT

Creșterea numărului de școli acreditate ca furnizori de formare pentru adulți a condus la un procent de 56% din numărul total de școli din ÎPT din județul Mureș .

Pentru a putea funcționa colaborarea cu AJOFM pentru reconversia profesională a șomerilor și pentru alte programe de măsuri active de ocupare (în mod prioritar pentru tinerii care în 6 luni de la absolvire nu se integrează pe piața muncii) este nevoie ca unitățile de învățământ să accepte colaborările pentru reconversia profesională a șomerilor și pentru alte măsuri active de ocupare.

Elaborarea și promovarea unei oferte diversificate de alte servicii educaționale se poate realiza doar la cerere, pentru diverse categorii de beneficiari, inclusiv în sprijinul educației non-formale și în întâmpinarea unor nevoi diverse (competențe parțiale, IT, diverse hobby-uri, educație pentru tinerele mame sau pentru vârsta a treia, etc.) și dacă unitățile școlare Î.P.T. dispun de resursele necesare pentru a răspunde cererii.

Se recomandă :

- unitățile școlare Î.P.T. să își asume rolul de furnizori de formare continuă pentru comunitățile din care fac parte și să facă demersurile necesare autorizării și derulării cursurilor de formare pentru adulți;
- utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU pentru îmbunătățirea colaborării dintre unitățile școlare ÎPT și AJOFM în sprijinul reconversiei profesionale a șomerilor și pentru alte măsuri active de ocupare; precum și cu operatorii economici în sprijinul formării continue a salariaților, în vederea adaptării la schimbările tehnologice și organizaționale.

Obiectivul 1.4: Creșterea nivelului de calificare și a gradului de adecvare a competențelor formate la nevoile pieței muncii

Progres întârziat se înregistrează pentru:

- Creșterea gradului de acoperire și a calității serviciilor de orientare și consiliere
- Facilitarea accesului la educație prin Î.P.T. pentru grupurile dezavantajate
- Identificarea cerințelor specifice din partea angajatorilor(chestionare) și adaptarea curriculumului în dezvoltare locală în parteneriat cu agenții economici
- Evaluarea impactului măsurilor de adaptare a ofertei pentru formarea profesională inițială și a acțiunilor de creșterea a nivelului de calificare a absolvenților prin studii de urmărire a inserției profesionale a absolvenților Î.P.T.(Studiu la nivelul regional și al fiecărui județ pentru absolvenții Î.P.T., începând cu promoția 2018, la 6 și 12 luni de la absolvire).

Se recomandă:

- analiză în vederea aplicării unor chestionare operatorilor economici pentru identificarea nevoilor de calificare și de competențe pe termen scurt.
- utilizarea oportunităților de finanțare POCU în sprijinul realizării unui studiu de monitorizare a inserției la nivel regional și județean pentru absolvenții ÎPT , începând cu promoția 2018 la 6 și la 12 luni de la absolvire.

Obiectivul 2.1: Îmbunătățirea mecanismelor pentru facilitarea accesului la educație și ocuparea unui loc de muncă

S-a proiectat și implementat un calendar obligatoriu de activități de informare și consiliere a elevilor clasei a VIII a privind oferta de formare la nivel județean/regional.

În promovarea ofertei ÎPT au fost implicați operatori economici parteneri ai unităților de învățământ profesional și tehnic.

Nu se înregistrează niciun progres în ceea ce privește încadrarea unui număr de consilieri CJRAE corespunzător raportului normat de 200 elevi/consilier. Termenul de implementare depinde de existența resurselor financiare, umane și logistice necesare și ca MEN să își asume deciziile în acest sens.

Colaborarea CJRAE din regiune pentru adoptarea unui sistem de investigare a opțiunilor elevilor pentru continuarea studiilor este dependentă de colaborare dintre CJRAE și ISJ și de asumarea acestui rol de către CJRAE

Se recomandă :

- asumarea deciziei la nivelul ME în ceea ce privește reducerea numărului de elevi/consilier
- colaborare între CJRAE din regiune și ISJ pentru adoptarea unui sistem unitar de raportare și indicatori calitativi de evaluare a activităților și rezultatelor serviciilor de consiliere și a unui sistem unitar de investigare a opțiunilor elevilor pentru continuarea studiilor.
- implicare activă a partenerilor sociali (CLDPS, operatori economici, UAT) în orientarea și consilierea elevilor pentru carieră

Obiectivul 3.1: Îmbunătățirea condițiilor de învățare în ÎPT

Condiții de siguranță, igienă și confort pentru elevi:

Din cele 21 de școli cu clase în ÎPT monitorizate la nivel județean:

- Toate școlile au obținut autorizație sanitară de funcționare;
- 90% din școli au realizat evaluarea riscului la locul de muncă în școală;
- Nu toate școlile au amenajările minime necesare pentru accesul persoanelor cu deficiențe neuromotorii.

Asigurarea cel puțin a dotării minime necesare :

- 86 % au cel puțin dotarea minimală asigurată pt. toate atelierele și laboratoarele, iar 14% parțial.

Dotare la nivelul standardelor moderne de pregătire profesională:

- Doar 23% din școli declară că au o dotare la nivelul standardelor moderne de pregătire profesională, iar 32% pentru o parte din ateliere și laboratoare.
- În multe cazuri, starea generală a infrastructurii (clădirile pentru spațiile de pregătire teoretică și practică și infrastructura de utilități) necesită intervenții de reabilitare sau modernizări, lipsesc o parte din atelierele necesare, iar dotarea existentă este învechită. Este nevoie de continuarea investițiilor pentru modernizarea infrastructurii și pentru asigurarea dotărilor moderne și a echipamentelor necesare unui învățământ eficient, centrat pe elev.
- Deși dotarea laboratoarelor de informatică s-a îmbunătățit substanțial în ultimii ani, se simte nevoia completării cu PC a dotării tuturor laboratoarelor și cabinetelor de specialitate (pentru dezvoltarea activităților de predare-învățare- evaluare asistate de calculator)

Obiectivul 4.1: Dezvoltarea managementului unităților școlare Î.P.T.

În cadrul cercurilor metodice s-au organizat stagii de informare și formare pentru echipe de cadre didactice din toate școlile Î.P.T. pentru elaborarea proiectelor cu finanțare din fondurile structurale.

Progres întârziat se înregistrează pentru :

- organizarea de stagii de formare a directorilor și directorilor adjuncți ai școlilor Î.P.T. în domeniul managementului educațional
- organizarea și derularea de stagii de formare pentru membrii echipelor de elaborare a PAS din toate școlile Î.P.T. (cadre didactice și membrii ai CA).

Se recomandă:

- utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU în sprijinul organizării de stagii de formare a membrilor echipelor de elaborare PAS și a membrilor CA, pentru actualizarea competențelor.

- Obiectivul 4.2: Dezvoltarea competențelor metodice și de specialitate ale resurselor umane din

ÎPT Anticiparea evoluțiilor personalului didactic de specialitate din unitățile școlare Î.P.T. pe termen mediu înregistrează progres bun, deficitul și excedentul de cadre didactice fiind anticipate la orizontul anului 2025.

Progres întârziat se înregistrează pentru:

- Stagii de formare pentru cadrele didactice din școlile Î.P.T. pentru aplicarea învățării centrate pe elev și asigurarea calității
- Stagii de formare pentru toți consilierii școlari pentru dezvoltarea competențelor de orientare școlară și vocațională
- Programe de formare continuă pentru dezvoltarea competențelor metodice și adaptarea la cerințele reformei din ÎPT (stagii de formare prin instituțiile acreditate, întâlniri metodice, lecții deschise, scheme de mentorat în școli, etc.).
- Scheme de mentorat pentru profesorii debutanți.

Au rămas nemonitorizate acțiuni vizând:

- Stagiile de documentare a tuturor cadrelor didactice de specialitate din școlile Î.P.T. la agenții economici parteneri pentru adaptarea conținuturilor și metodelor de învățământ la cerințele angajatorilor și la noile tehnologii și echipamente (vizite de documentare / stagii de formare în întreprinderi / întâlniri tematice cu agenții economici). Nu există date centralizate la nivelul ISJ, în ceea ce privește stagiile de documentare a cadrelor didactice de specialitate din școlile ÎPT la operatorii economici parteneri în vederea adaptării conținuturilor și metodelor la cerințele acestora.
- Schimburi de experiență cu alte școli în cadrul rețelelor de colaborare, inclusiv cu școli din UE. La momentul monitorizării nu existau dovezi suficiente în acest scop.
- Elaborarea și implementarea măsurilor necesare pentru asigurarea cu personal didactic de specialitate la disciplinele cu deficit de cadre calificate și sprijinirea cadrelor didactice de specialitate pentru reconversia profesională și creșterea mobilității ocupaționale la disciplinele cu excedent previzionat de cadre calificate;
- Organizarea de stagii de formare privind elemente de metodică, pedagogie și asigurare a calității în educația și formarea profesională pentru tutorii de la operatorii economici parteneri în învățământul dual are perioadă de implementare începând cu anul școlar 2017-2018.

Se recomandă: - utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU în sprijinul organizării de stagiilor de formare ale cadrelor didactice din ÎPT, atât din punct de vedere metodic cât și al adaptării la tehnologiile actuale din companii.

- Dezvoltarea de parteneriate cu agenții economici pentru actualizarea competențelor de specialitate ale profesorilor și maiștrilor instructori din ÎPT; Dezvoltarea de parteneriate cu agenții economici pentru actualizarea competențelor de specialitate ale profesorilor și maiștrilor instructori din ÎPT.

Obiectivul 5.1: Dezvoltarea, diversificarea și creșterea eficienței relațiilor de parteneriat, pentru asistarea deciziei și furnizarea unor servicii de calitate prin sistemul de ÎPT

Pentru toate unitățile școlare ÎPT a fost revizuită componența Consiliilor de Administrație prin cooptarea unor reprezentanți ai agenților economici reprezentativi pentru profilul școlii.

Pentru toți elevii sunt asigurate locuri de practică și condiții de pregătire în întreprinderi, în conformitate cu Standardele de pregătire profesională și cerințele învățării centrate pe elev.

Se recomandă:

- utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU în sprijinul creșterii calității pregătirii practice a elevilor la operatorii economici.

Obiectivul 6.1: Facilitarea accesului la educație prin ÎPT, prevenirea și reducerea abandonului școlar

Se înregistrează un progres întârziat pentru:

- Facilitarea mobilității elevilor în teritoriu (transport/internat, burse, etc.);
- Adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor cu deficiențe/nevoi speciale (rampe de acces, grupuri sanitare adaptate, etc.);
- Implementarea de programe de șansa a doua pentru tinerii care au abandonat învățământul obligatoriu și nu au nici o calificare.

Nu se înregistrează niciun progres pentru :

- Adoptarea unui program de măsuri pentru identificarea și integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în fiecare școală din ÎPT
- Colaborarea cu autoritățile, instituții specializate și ONG pentru oferirea de asistență specializată, consiliere și sprijin familiilor/elevilor cu risc de abandon timpuriu (din medii sociale sau etnice defavorizate, familii de emigranți, familii monoparentale, etc.).

Se recomandă: - utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU în sprijinul organizării și derulării de programe de șansa a 2 a ofertante pentru tinerii care au abandonat învățământul obligatoriu și nu au nici o calificare;

- utilizarea oportunităților de finanțare prin POCU pentru oferirea de asistență specializată, consiliere și sprijin familiilor/elevilor cu risc în scopul reducerii abandonului școlar timpuriu.

7. Analiza SWOT a corelării ofertei de formare profesională cu cererea

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
◆ Preocupare constantă pentru adaptarea ofertei de pregătire la nevoile pieței muncii; ◆ Relansarea învățământului profesional ◆ Introducerea învățământului dual începând cu anul școlar 2017-2018; ◆ Comparativ cu media națională, rate de absolvire mai ridicate pentru învățământul profesional ◆ Rețea de unități de învățământ la nivel regional și județean capabilă să acopere nevoile de calificări ale pieței muncii într-o largă paletă de calificări profesionale ◆ Îmbunătățirea condițiilor de învățare în ÎPT (infrastructură și echipamente) în școlile cuprinse în diferite programe de investiții; ◆ Consolidarea structurilor consultative din ÎPT(CR și CLDPS) ; ◆ Implicarea CNDÎPT în furnizarea către CR, CLDPS, școli a unor studii și analize privind evoluțiile și prognozele demografice, economice și de piața muncii necesare planificării strategice a ofertei Î.P.T. ◆ Creșterea rolului partenerilor sociali în planificarea ofertei și antrenarea sporită a acestora în procesele decizionale; ◆ Introducerea creditelor transferabile și a portofoliului personal pentru formarea continuă; ◆ Creșterea numărului de parteneriate încheiate pentru practica elevilor;	◆ Atractivitate scăzută a Î.P.T., în special a învățământului profesional ◆ Grad scăzut de acoperire cu profesori și maiștri instructori calificați; ◆ Existența unor paralelisme nejustificate (calificări care se repetă în școli din zone teritorial apropiate); ◆ Rata netă de cuprindere în educație mai mică în județ decât la nivel regional și național, la toate nivelurile de educație cu excepția învățământului primar. ◆ Gradul de cuprindere în educație sub media națională, pentru toate grupele de vârstă, cu excepția grupei de vârstă preșcolară (3-6 ani) și grupei 7-10 ani; ◆ Gradul de cuprindere în educație pentru grupa 15-18 ani, mai scăzut decât la nivel național ◆ Rata mare a abandonului școlar, în special în învățământul profesional; ◆ Implicare slabă a școlilor din ÎPT în formarea adulților; ◆ Implicare insuficientă a școlilor din ÎPT în programe de ”șansa a doua”; ◆ Lipsa unui sistem funcțional pentru monitorizarea inserției profesionale a absolvenților; ◆ Informare și consiliere deficitară a elevilor; ◆ Lipsa unui mecanism de monitorizare a calității formării profesionale la operatorii economici.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
◆ Oportunitățile de finanțare prin POCU pentru care pot fi utilizate pentru îmbunătățirea mecanismelor de planificare strategică în ÎPT și creșterea gradului de corelare a ofertei cu piața muncii; ◆ Idem pentru monitorizarea inserției absolvenților	◆ Declin demografic accentuat pentru grupele tinere de vârstă (15-18 ani); ◆ Accentuarea migrației în afara județului, având ca efect reducerea populației școlare; ◆ Disparități urban/rural în ceea ce privește accesul la educație de calitate, risc de excludere socială a categoriilor dezavantajate ◆ Rate de activitate și rate de ocupare semnificativ mai reduse pentru populația

◆ Relansarea creșterii economice în ultimii ani; ◆ Ponderea semnificativă a serviciilor în economie; ◆ Profilul industrial a regiunii; diversitatea activităților industriale; ◆ Dinamica încurajatoare a investițiilor în economie în mod deosebit în industria prelucrătoare; ◆ Nivelul general de instruire al populației ocupate din regiunea Centru este mai ridicat decât media pe țară	feminină și din mediul rural - <i>fenomen îngrijorător al subocupării care afectează în mod deosebit populația feminină din rural, combinat cu o calitate redusă a ocupării în mediul rural</i> (în condițiile unei ocupări paupere, de subzistență, în agricultură); ◆ Decalaj pe sexe și medii rezidențiale a ratelor de ocupare, mai reduse pentru femeile tinere și în mediul rural. ◆ Rata șomajului (BIM) în mediul rural, mai ridicată decât în urban ◆ Ponderea șomerilor tineri din totalul șomerilor (BIM) la nivelul regiunii, mai mare decât la nivel național; ◆ Disparități majore între rural și urban în structura ocupării pe medii rezidențiale:
---	---

8. Rezumatul principalelor concluzii și recomandări pentru planul de măsuri

Scopul analizelor detaliate în prezentul document a fost desprinderea unor **concluzii și recomandări - sintetizate la sfârșitul fiecărui capitol de analiză** - în atenția factorilor de răspundere la diferite niveluri de decizie din sistemul de educație și formare profesională și, în final, de a propune un plan de măsuri (structurate în cadrul priorităților, obiectivelor și țințelor specificate).

Motiv pentru care, prezentul capitol se rezumă la a sintetiza unele dintre implicațiile mai importante rezultate din analiză și de a introduce acțiunile detaliate în capitolul final.

Analiza demografică indică un declin general al populației, în mod deosebit pentru grupele tinere de vârstă. Cel mai însemnat declin se proiectează pentru grupul țință principal (15-18 ani) în care se încadrează elevii de liceu, respectiv învățământul profesional.

De aici, o primă concluzie de interes general pentru orice strategie în domeniul resurselor umane vizează **nevoia unei gestiuni eficiente, previzionale, a dezvoltării resurselor umane, sprijinită de investiții corespunzătoare în capitalul uman.**

Pentru sistemul de educație și formare profesională, previziunile demografice corelate cu concluziile rezultate din analiza indicatorilor pentru educație și din analiza ofertei curente în raport cu tendințele pieței muncii și economiei regionale, conduc la nevoia de planificare a unor măsuri vizând: *ajustarea ofertei în raport cu nevoile de calificare pe termen lung, asigurarea accesului la educație și formare profesională (acces vs. calitate serviciilor și varietatea opțiunilor), optimizarea resurselor.*

De asemenea - pentru compensarea pierderilor de populație școlară și consolidarea poziției școlilor în cadrul comunității - se desprinde nevoia și oportunitatea unei strategii de *diversificare a grupurilor țință și a ofertei de servicii*: implicarea activă pe piața formării adulților, servicii în folosul comunității, contracte cu întreprinderile și alte organizații pentru studii, cercetări și consultanță, etc.

În sprijinul adaptării permanente a ofertei la comanda socială, se recomandă *crearea și aplicarea sistematică a unor proceduri coerente de investigare a nevoilor de calificare la nivel regional și local, care să furnizeze informațiile necesare - credibile, de calitate, periodic actualizate și accesibile școlilor și beneficiarilor sistemului de educație și formare profesională.*

Este esențială coordonarea în acest scop între instituțiile Consorțiului regional, în vederea planificării și implementării unor proceduri adecvate pentru investigarea pieței muncii.

Corelarea bazelor de date din șomaj cu noile finalități (calificări/niveluri de calificare) obținute prin sistemul de educație și formare profesională și cu prevederile viitorului cadru național al calificărilor ar facilita schimbul de informații utile, de interes reciproc.

De asemenea se recomandă colaborarea între instituțiile din educație și formare profesională, universități și ale organizații specializate pentru aplicarea unor proceduri adecvate de sondare a opiniei absolvenților și angajatorilor - vizând inserția profesională, gradul de utilizare a competențelor și alte informații utile privind finalitățile sistemului de educație și formare profesională. Corelarea concluziilor desprinse din analizele detaliate în capitolele PRAI destinate pieței muncii și economiei regionale, cu constatările din analiza ofertei curente a sistemului TVET, a condus la conturarea unor **recomandări pentru viitoarele planuri de școlarizare din regiune.**

În acest scop, au fost utile unele repere oferite de informațiile statistice oficiale și rezultatele din studiile de piață a muncii, combinate cu informațiile parțiale obținute din diverse surse și, nu în ultimul rând, opiniile formulate cu diverse ocazii în întâlnirile Consorțiului Regional și ale Comitetelor Locale de Dezvoltare a Parteneriatului Social pentru Formarea Profesională. Se recomandă stabilirea unor țințe, între niște limite minime și maxime, ca ponderi orientative pentru fiecare domeniu de pregătire – pentru **oferirea unor repere raționale pentru structura planurilor de școlarizare în viitor, dar care să permită**

adaptarea la **specificul local** al fiecărui județ, să încurajeze **flexibilitatea și diversitatea** ofertei, deschiderea spre **evoluțiile viitoare** și **adaptarea la schimbare** (inclusiv adaptările ulterioare ale nomenclatoarelor de pregătire).

În sprijinul raționalizării rețelei școlare și optimizării resurselor se recomandă evaluarea poziției în viitor a fiecărei școli din rețeaua școlară actuală – prin aplicarea unui set de criterii și indicatori obiectivi cu referire la: evoluția demografică, condițiile de acces în zonă/zonile apropiate, calitatea serviciilor, relevanța față de nevoile de calificare și opțiunile elevilor

Corelarea ofertei cu nevoile de calificare este abordată ca o primă prioritate în planul de măsuri. Obiectivele, țintele și măsurile asociate priorității 1 privesc *procedurile de investigare a nevoilor de calificare, ajustarea și optimizarea ofertei, creșterea nivelului de calificare, diversificarea serviciilor oferite de școlile din ÎPT și nu în ultimul rând asigurarea calității.*

Deosebit de importantă este **îmbunătățirea mecanismelor pentru facilitarea accesului la educație și ocupării unui loc de muncă** - vizată prin măsurile asociate priorității 2, urmărind *creșterea gradului de acoperire și a calității serviciilor de orientare și consiliere.*

Măsurile specifice pentru **accesul la educație, creșterea gradului de cuprindere și reducerea abandonului școlar** sunt sintetizate la prioritatea 6 și au în vedere în primul rând:

- elevii din rural și zone mai izolate (cu accent pe calitatea serviciilor, varietatea opțiunilor accesibile)
- minorități etnice (*dreptul la diversitate specifică, depășirea barierele sociale, varietatea opțiunilor*)
- elevii cu nevoi speciale (*dificultățile specifice de acces și integrare*)

Condițiile de învățare. Constatările privind situația bazei materiale a unităților școlare din ÎPT - din perspectiva normelor obligatorii de siguranță, igienă și confort ale elevilor, standardelor de pregătire și exigențelor unui învățământ centrat pe elev - conduc la necesitatea continuării *programei de reabilitare și modernizare a infrastructurii (spații de curs, laboratoare, ateliere, infrastructura de utilități) și de dotare cu echipamente de laborator și instruire practică – v. măsurile asociate priorității*

Resursele umane.

Schimbările din mediul economic impun un efort susținut de adaptare din partea profesorilor. Măsurile privind dezvoltarea profesională a personalului didactic, sintetizate în cadrul priorității 4 vizează atât *competențele metodice* (prin stagii de formare, activități metodice, scheme de mentorat, etc) cât și *actualizarea competențelor de specialitate* ale profesorilor din ÎPT, cu accent pe noile tehnologii și schimbările organizaționale din mediul economic (vizite de documentare / stagii de formare în întreprinderi/ întâlniri tematice cu agenții economici / participare la târguri și expoziții, etc.).

Indicatorul număr de elevi/profesori (norme didactice) presează în direcția măsurilor de concentrare a resurselor în școli viabile, iar finanțarea per elev invită școlile să colaboreze pentru o utilizare eficientă a resurselor umane.

Legătura sistematică și eficientă a școlii cu diversitatea lumii economice și comunitatea locală este o condiție obligatorie pentru sistemul TVET. **Parteneriatul social** (prezență transversală, de altfel, în planul de măsuri), este abordat prin obiective dedicate și măsuri specifice la prioritatea 5 vizând în principal: creșterea reprezentativității partenerilor sociali în mecanismele decizionale; dezvoltarea, diversificarea și eficientizarea relațiilor de parteneriat în cadrul unor rețele funcționale de colaborare instituțională sistematică.

Dintre acțiunile cu impact strategic pentru progresul planului de măsuri se desprind cele care recomandă colaborarea între școli (asociind și rețele de parteneri sociali) care împreună să-și propună:

- investigarea nevoilor de calificare dintr-un sector de activitate sau arie teritorială de interes comun

- coordonare în rețea (sau chiar formarea de consorții de școli) pentru planificarea ofertei pe baza unei strategii comune pe termen lung (segmentarea ofertei prin diferențiere/eliminarea paralelismelor între școli teritorial apropiate, acoperirea rațională a nevoilor de calificare, etc.) - acțiuni comune de marketing și promovare agresivă pe piața serviciilor educaționale
- formarea adulților, contractarea unor servicii pentru întreprinderi (studii, cercetări, consultanță), etc.
- colaborare pentru calificările care presupun competențe combinate, ex.: tehnice și comerciale/economice, tehnice-artistice-IT (design, grafică, publicitate, pagini web) etc. - promovarea colaborării interdisciplinare pentru promovarea inovării și formarea competențelor pentru noile tehnologii, calitate, design, marketing, tehnici de vânzare, antreprenoriat, educația pentru mediu, etc.
- colaborare pentru asigurarea calității prin **benchmarking** (raportare la un set comun de indicatori de referință); schimb de bune practici în cadrul rețelei și cu școli din UE în special privind implementarea asigurării calității, învățarea centrată pe elev, elevii cu nevoi speciale, elaborarea de materiale de învățare, etc.
- utilizarea optimă (în comun) a unor resurse - materiale (pentru unele aplicații practice și de laborator) și umane (schimb de profesori / utilizarea unor profesori pentru a preda în mai multe școli), schimburi de elevi (pentru anumite teme/module)
- colaborare pentru elaborarea de materiale de promovare a carierei pe fiecare domeniu de pregătire
- colaborare în teritoriu pentru asistență specializată, consiliere și sprijin în favoarea familiilor/elevilor cu risc de abandon timpuriu (din medii sociale sau etnice defavorizate, familii de emigranți, familii monoparentale, etc.).

9. Acțiuni propuse – PLAN DE MĂSURI

PRIORITATEA 1: CORELAREA OFERTEI Î.P.T. DIN JUDEȚUL MUREȘ CU NEVOILE DE CALIFICARE			
Indicatori de impact: - Până în 2025, rata șomajului tinerilor din grupa de vârstă 15-24 ani: maxim 12% la nivel județean (față de 28,4 % în 2015, conf. INS, datele din AIGO) - Până în 2025, ponderea șomerilor din grupa 15-24 ani în numărul total de șomeri înregistrați în evidențele AJOFM: max. 10% la nivel județean (față de 25,8% în 2015)			
Obiectivul 1.1.: Indicatori: Cererea pieței muncii pe sectoare economice și calificări relevante identificate		Precondiții și riscuri Piața muncii regională și județeană nu va suporta dezvoltări imprevizibile pe termen scurt	
Rezultate A 1. — Baze de date cu indicatorii relevanți privind aspectele demografice, economice, de piața muncii la nivel regional și județean actualizate anual A 2. — Baze de date cu indicatorii relevanți privind aspectele formării profesionale inițiale la nivel regional și județean actualizate anual A3. -- Studii previzionale și anchete în întreprinderi		Precondiții și riscuri Instituțiile care dețin informațiile (INS, ANOFM, ISJ, AJOFM) pun la dispoziție datele necesare în timp util. Asumare de sarcini de către membrii CR.	
Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile pentru implementare	Precondiții și riscuri
A1. Realizarea de baze de date cu indicatorii privind demografia, economia, piața muncii din surse statistice naționale și administrative regionale și județene	Anual luna martie	ADR, INS, AJOFM, membrii CR, ISJ	Punerea la dispoziția membrilor CR în timp util, a datelor necesare de către instituțiile care le gestionează (INS) Asumare de sarcini de către membrii CR
A2. Actualizarea anuală a bazei de date cu indicatorii privind educația și formarea profesională inițială din surse statistice și administrative județene	Anual: luna februarie	ISJ	Idem

Obiectivul 1.2.: Adaptarea ofertei pentru formarea profesională inițială la nevoile de calificare Indicatori: - Ponderea Î.P.T. în planurile de școlarizare este de minim 60% din totalul planului de școlarizare - În anul școlar 2024-2025 vor fi aliniate la țintele PRAI și PLAI cel puțin 12 domenii de formare profesională. Abaterile maxime la domeniile aliniate vor fi în anul școlar 2024 – 2025 echivalente cu ponderea unei clase. - Ponderile profilurilor la liceul tehnologic sunt aliniate la țintele PRAI și PLAI în anul școlar 2024-2025. - Distribuția pe calificări a planurilor de școlarizare respectă recomandările PRAI, PLAI și CR, CLDPS			Precondiții și riscuri Piața muncii regională și județeană nu suportă dezvoltări imprevizibile pe termen scurt ISJ își asumă recomandările PRAI, PLAI și CR și pun în aplicare măsurile necesare adaptării ofertei de școlarizare prin Î.P.T.
Rezultate A 1. - Raport anual de monitorizare a PLAI A 2. - Raport anual de monitorizare PAS A3. - PRAI actualizat anual A 4.- PLAI actualizat A 5- PAS actualizat A 6- Planurile de școlarizare în concordanță cu recomandările PRAI și PLAI, avizate de către CLDPS			Precondiții și riscuri Membrii CR și CLDPS își asumă roluri în echipele de monitorizare, evaluare și actualizare. Instituțiile componente ale CR pun la dispoziția CR datele necesare monitorizării, evaluării și actualizării în timp util ISJ și CLDPS își asumă luarea deciziilor privind adaptarea planului de școlarizare în concordanță cu recomandările PLAI
Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile pentru implementare	Precondiții și riscuri
A.1 Monitorizarea și evaluarea acțiunilor planificate în PLAI anterior	Anual luna februarie	- Instituția care asigură președinția CR - Echipele CR pentru monitorizarea și evaluare PLAI	Asumare roluri de către membrii CR, în cadrul echipelor de monitorizare și evaluare a PLAI
A.2 Monitorizarea și Evaluarea acțiunilor planificate în PAS anterior	Anual luna februarie	- ISJ - Echipele CR și CLDPS pentru monitorizarea și evaluare PAS	Asumare roluri de către membrii CLDPS în cadrul echipelor de monitorizare și evaluare PAS

A.3. Actualizarea anuală a PLAI pe baza informațiilor din PRAI, cu particularizările specifice județului	Anual octombrie	luna	- ISJ ; Grup de lucru al CR pentru monitorizare și evaluare PLAI - Grup de lucru al CLDPS pentru actualizarea PLAI	Asumare de sarcini de către instituțiile reprezentate în CLDPS
A.4. Actualizarea anuală a PAS de către toate unitățile ÎPT	Anual noiembrie- decembrie	lunile	- Unități școlare ÎPT -ISJ	Asumare sarcini unități de învățământ în vederea actualizării PAS Asumare sarcini ISJ și CLDPS de sprijin unităților de învățământ în vederea actualizării PAS
A.5. Proiectarea anuală a planurilor de școlarizare în concordanță cu recomandările din PRAI și PLAI	Anual decembrie	luna	- ISJ - CR, CLDPS	Asumarea de decizii de către ISJ și CLDPS privind adaptarea planurilor de școlarizare în concordanță cu recomandările PRAI, PLAI

Obiectivul 1.3.: Diversificarea serviciilor oferite prin școlile din Î.P.T. Indicatori: Toate unitățile școlare Î.P.T. au rol funcțional de centre pentru furnizarea de servicii de formare profesională pentru comunitățile locale	Precondiții și riscuri Concurența altor furnizori de formare profesională
Rezultate A 1. – Dublarea numărului de servicii de formare profesională acreditate A 2. – Dublarea numărului de programe de reconversie profesională a șomerilor și alte programe de măsuri active în care sunt implicate școlile Î.P.T. până în 2025 A3. - Minimum 50% dintre unitățile școlare Î.P.T. din regiune sunt implicate în proiecte pentru formarea profesională a angajaților agenților economici până în 2025 A4 - Elaborarea și promovarea unei oferte diversificate de alte servicii educaționale la cerere, pentru diverse categorii de beneficiari, inclusiv în sprijinul educației non-formale și în întâmpinarea unor nevoi diverse (competențe parțiale, IT, diverse hobby-uri, educație pentru tinerele mame sau pentru vârsta a treia, etc.) A.5. -Oferirea de programe de sprijin (facilități) pentru participarea la educație (ex. pentru mamele care participă la cursuri de formare continuă: îngrijirea copiilor în cadrul școlii pe parcursul orelor de curs A.6.- Identificarea și valorificarea oportunităților de contractare a unor servicii de servicii de consultanță, cercetare, microproducție etc.	Precondiții și riscuri Unitățile școlare Î.P.T. își asumă rolul de furnizori de formare continuă pentru comunitățile din care fac parte și fac demersurile necesare autorizării și derulării cursurilor de formare pentru adulți

Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Derularea procedurilor de acreditare	anual	-Unități școlare ÎPT -ISJ -ME	Asumare de sarcini de către unitățile de învățământ în vederea pregătirii documentației de acreditare Respectarea termenelor privind acțiunile necesare acreditării
A.2. Colaborare cu AJOFM pentru reconversia profesională a șomerilor și alte programe de măsuri active de ocupare, în mod prioritar pentru tinerii care în 6 luni de la absolvire nu se integrează pe piața muncii	permanent	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Colaborare unități de învățământ – AJOFM în vederea reconversiei profesionale a șomerilor și pentru alte măsuri active de ocupare
A.3. Relația cu întreprinderile pentru formarea continuă a salariaților, în vederea adaptării la schimbările tehnologice și organizaționale – proiecte finanțate prin FSE			Unitățile școlare ÎPT dispun de resurse financiare în acest scop
A.4. Elaborarea și promovarea unei oferte diversificate de alte servicii educaționale la cerere, pentru diverse categorii de beneficiari, inclusiv în sprijinul educației non-formale și în întâmpinarea unor nevoi diverse (competențe parțiale, IT, diverse hobby-uri, educație pentru tinerele mame sau pentru vârsta a treia, etc.)	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Există cerere locală de servicii educaționale Unitățile școlare Î.P.T. dispun de resursele necesare pentru a răspunde cererii.
A.5. Oferirea de programe de sprijin (facilități) pentru participarea la educație (ex. pentru mamele care participă la cursuri de formare continuă: îngrijirea copiilor în cadrul școlii pe parcursul orelor de curs	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Există cerere locală de programe de sprijin pentru participarea la educație Unitățile școlare ÎPT dispun de resursele necesare pentru derularea programelor de sprijin
A.6. Identificarea și valorificarea oportunităților de contractare a unor servicii de servicii de consultanță, cercetare, microproducție, etc	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Există cerere locală de servicii de consultanță, cercetare. Există cerere locală pentru realizarea microproducției de către unitățile școlare Î.P.T. Unitățile școlare Î.P.T. dispun de resursele necesare pentru derularea servicii de consultanță, cercetare, microproducție,

Obiectivul 1.4.: Creșterea nivelului de calificare și a gradului de adaptare a competențelor formate la nevoile pieței muncii Indicatori: - Minim 55% dintre absolvenții Î.P.T. care nu continuă studiile se angajează în cel mult 6 luni de la absolvire, începând cu promoțiile de absolvenți din anul școlar 2022-2023 - Cel puțin 75% dintre angajatorii chestionați se declară mulțumiți de competențele dobândite de absolvenți, începând cu promoțiile de absolvenți din anul școlar 2022-2023			Precondiții și riscuri Absolvenții învățământului profesional și tehnic doresc să își continue studiile Oferta angajatorilor să fie atractivă pentru absolvenți
Rezultate A 1. – Planul de școlarizare pentru învățământul seral răspunde nevoilor de formare identificate A 2. – vezi prioritatea 4 , A3. – vezi prioritatea 5 A4.-Toate unitățile școlare Î.P.T. realizează investigarea cerințelor specifice din partea angajatorilor privind competențele absolvenților începând cu anul școlar 2020-2021 – Toate unitățile școlare realizează CDL în parteneriat cu agenții economici A5.-Constituirea de rețele de școli pe domenii de formare profesională în care sunt cuprinse toate școlile Î.P.T., începând cu anul școlar 2019-2020. A6.-Toate rețelele de școli constituite pe domenii de formare profesională elaborează și aplică programe comune pentru utilizarea de către elevi a dotărilor de care dispun școlile A7.- vezi prioritatea 2 A8.- Studiu la nivel regional și județean pentru absolvenții ÎPT , începând cu promoția 2018 la 6 și la 12 luni de la absolvire			Precondiții și riscuri Absolvenții învățământului profesional optează pentru continuarea studiilor prin învățământul seral Angajatorii sunt dispuși să colaboreze la completarea chestionarelor și elaborarea CDL. Toate școlile Î.P.T. sunt interesate să constituie rețele de școli pe domenii de formare profesională
Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Adaptarea ofertei de școlarizare prin Î.P.T. la învățământul seral pentru a oferi șanse de continuare a studiilor absolvenților care optează și pentru angajare.	Anual, luna decembrie	ISJ	Absolvenții învățământului profesional optează pentru continuarea studiilor prin învățământul seral
A.2. Creșterea gradului de acoperire și a calității serviciilor de orientare și consiliere (vezi acțiunile de la Prioritatea 4)			
A.3. Facilitarea accesului la educație prin Î.P.T. pentru grupurile dezavantajate (vezi acțiunile de la Prioritatea 5)			

A.4. Identificarea cerințelor specifice din partea angajatorilor(chestionare) și adaptarea curriculumului în dezvoltare locală în parteneriat cu agenții economici	Anual, luna septembrie	ISJ Unitățile școlare Î.P.T. CR și CLDPS	Operatorii economici să colaboreze la elaborarea chestionarelor și a CDL Asumarea de către ISJ, CR, CLDPS de roluri de consultanță pentru unitățile școlare și operatorii economici Asumare rol de avizare a CDL de către ISJ, CR și CLDPS
A.5. Dezvoltarea rețelilor de școli pentru fiecare din domeniile de formare profesională prioritare la nivel județean	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Toate școlile Î.P.T. sunt interesate să constituie rețele de școli pe domenii de formare profesională
A.6.Dotarea cu echipamente de instruire conform standardelor de pregătire practică	Permanent	Unitățile școlare Î.P.T.	
A.7. Evaluarea impactului măsurilor de adaptare a ofertei pentru formarea profesională inițială și a acțiunilor de creșterea a nivelului de calificare a absolvenților prin studii de urmărire a inserției profesionale a absolvenților Î.P.T.: - Studiu la nivelul regional și al fiecărui județ pentru absolvenții Î.P.T., începând cu promoția 2018, la 6 și 12 luni de la absolvire	Anual, luna august	CNDÎ.P.T. AJOFM ITM	CNDÎPT implementează proiect strategic cu finanțare POCU Asumare roluri CNDÎPT, ISJ, AJOFM și ITM

PRIORITATEA 2: DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE ORIENTARE SI CONSILIERE**Indicatori de impact:****Creșterea gradului de acoperire și a calității serviciilor de orientare și consiliere**

Obiectivul 2.1.: Îmbunătățirea mecanismelor pentru facilitarea accesului la educație și ocuparea unui loc de muncă

Indicatori: -Reducerea, până în 2025, la max. 200 a numărului de elevi arondați/consilier -Realizarea unui număr mediu de minim 2 ore de consiliere specializată / elev, anual începând cu 2019/2020 pentru elevii din clasele terminale (VIII, XI și, XII/XIII ciclul superior al liceului)

- Sistem unitar de raportare și indicatori calitativi de evaluare a activităților și rezultatelor serviciilor de consiliere din regiune, adoptat și implementat la nivel regional până în 2020

-Sistem unitar de investigare a opțiunilor elevilor adoptat și implementat la nivel regional până în 2020

-- Calendar obligatoriu și unitar de activități de informare și consiliere a elevilor adoptat și implementat începând cu 2019

-Calendar activități de orientare și consiliere pentru carieră în parteneriat cu operatorii economici

- Materiale de promovare a carierei, oferta și alternativele în cadrul sistemului de ÎPT, pe fiecare domeniu de pregătire, accesibile elevilor începând din 2022

Precondiții și riscuri

Existența resurselor financiare, umane și logistice necesare Legislația permite creșterea numărului de consilieri școlari

Rezultate:

A1- Încadrarea unui număr de consilieri CJRAE corespunzător raportului normat de 200 elevi/consilier

A2- Colaborarea CJRAE din regiune pentru adoptarea unui sistem unitar de raportare și indicatori calitativi de evaluare a activităților și rezultatelor serviciilor de consiliere

A3- Idem pentru adoptarea unui sistem de investigare a opțiunilor elevilor pentru continuarea studiilor

A4- Proiectarea și implementarea unui calendar obligatoriu de activități de informare și consiliere pentru:

clasele a VII-a, VIII-a: calificări - cariera profesională

cl. a VIII-a: oferta de formare la nivel județean/regional

clasa a IX a pentru învățământul profesional și tehnic

clase terminale din Î.P.T.: alternative de angajare și/sau de continuare a studiilor

A5.- Implicarea partenerilor sociali în acțiuni de orientare și consiliere pentru carieră

A6- Colaborarea școlilor în rețea pentru elaborarea de materiale de promovare a carierei pe fiecare domeniu de pregătire

Precondiții și riscuri

Existența resurselor financiare, umane și logistice necesare

Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Încadrarea unui număr de consilieri CJRAE corespunzător raportului normat de 200 elevi/consilier	Septembrie 2025	IȘJ CJRAE	Existența resurselor financiare, umane și logistice necesare Asumare decizii de către ME
A.2. Colaborarea CJRAE din regiune pentru adoptarea unui sistem unitar de raportare și indicatori calitativi de evaluare a activităților și rezultatelor serviciilor de consiliere	Decembrie-mai	IȘJ CJRAE	Colaborarea CJRAE din regiune Asumarea rolurilor de către IȘJ și CJRAE
A.3. Idem pentru adoptarea unui sistem de investigare a opțiunilor elevilor pentru continuarea studiilor	Octombrie	IȘJ CJRAE	Colaborarea CJRAE din regiune Asumarea rolurilor de către IȘJ și CJRAE
A.4. Proiectarea și implementarea unui calendar obligatoriu de activități de informare și consiliere pentru: - clasele a VII-a, VIII-a: calificări - cariera profesională - cl. a VIII-a: oferta de formare la nivel județean/regional - clasa a IX a pentru ÎPT - clase terminale din Î.P.T.: alternative de angajare și/sau de continuare a studiilor	Anual,	IȘJ CJRAE AJOFM	Colaborarea IȘJ, CJRAE și AJOFM din regiune Asumarea rolurilor de către IȘJ CJRAE și AJOFM
A.5. Implicarea partenerilor sociali în acțiuni de orientare și consiliere pentru carieră	Anual	IȘJ CJRAE Unități școlare ÎPT Operatori economici	Asumare roluri de către IȘJ, CJRAE, operatorii economici și unități de învățământ în cadrul parteneriatului pentru orientarea și consilierea pentru carieră a elevilor
A.6. Colaborarea școlilor în rețea pentru elaborarea de materiale de promovare a carierei pe fiecare domeniu de pregătire	Anual,	ISJ, CJRAE Unitățile școlare Î.P.T. cuprinse în rețelele de școli pe domenii Agenții economici parteneri	Existența resurselor financiare Asumarea rolurilor de către ISJ, CJRAE, Unitățile de învățământ, Agenții economici

PRIORITATEA 3: REABILITAREA SI MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII SI DOTARII SCOLILOR DIN Î.P.T.			
Indicatori de impact: Creșterea ratei de tranziție a absolvenților învățământului gimnazial în Î.P.T. Creșterea ratei de tranziție a absolvenților învățământului profesional			
Obiectivul 3.1.: Îmbunătățirea condițiilor de învățare în ÎPT Indicatori: Până în 2022, toate școlile Î.P.T. din regiune corespund normelor de siguranță și igienă Anual sunt cuprinse în programe de reabilitare și dotare 10-20% din unitățile școlare Î.P.T. începând cu 2018		Precondiții și riscuri Sunt disponibile resursele de finanțare din surse bugetare locale și naționale Sunt disponibile surse de finanțare POR Sunt disponibile surse de finanțare FEDR	
Rezultate A1. - Școlile TVET de la nivelul județului sunt ierarhizate funcție de relevanța lor în raport cu nevoile de formare profesională inițială A2. - Unitățile școlare Î.P.T. necesar a fi reabilitate cu prioritate sunt identificate la nivel regional A3. - Anual sunt cuprinse în programe de reabilitare 10-20% din totalul unităților școlare ce necesită reabilitare A4. - Liste de echipamente necesare școlilor Î.P.T. identificate ca prioritare pentru dezvoltare A5. - Unitățile școlare Î.P.T. necesar a fi dezvoltate cu prioritate sunt cuprinse în programe de dotări cu finanțare din fonduri bugetare, Europene sau alte fonduri atrase, A6. -Toate școlile Î.P.T. din județ sunt cuprinse în programe de dotări cu finanțare din surse bugetare și FEDR pentru asigurarea standardelor de dotare minim obligatorie până în 2023. Anual sunt cuprinse în programe de dotare 10-20% din unitățile școlare ÎPT.		Precondiții și riscuri CR și CLDPS decid prin consens direcțiile de restructurare a rețelei școlare Î.P.T., ierarhia și prioritățile de reabilitare a unităților școlare Î.P.T. la nivel regional. Consiliile locale și unitățile școlare Î.P.T. adoptă deciziile de reabilitare a infrastructurii școlilor Există sursele de finanțare necesare reabilitării școlilor	
Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Ierarhizarea unităților școlare Î.P.T. în funcție de prioritățile de dezvoltarea acestora ca răspuns la nevoile de calificare identificate	Revizuire anuală	CR, CLDPS, CJ, ISJ	CR și CLDPS decid prin consens ierarhia și prioritățile de reabilitare/dezvoltare/dotare a unităților școlare Î.P.T. la nivel regional

A.2. Identificarea unităților școlare Î.P.T. necesar a fi dezvoltate cu prioritate la nivel regional	Anual	CR, CLDPS, CJ, ISJ	CR și CLDPS decid prin consens recomandările pentru ISJ și autoritățile locale privind ierarhizarea și prioritățile de reabilitare a unităților școlare Î.P.T. la nivel regional
A.3. Cuprinderea unităților școlare Î.P.T. identificate ca prioritare pentru reabilitare în programe de reabilitare cu finanțare de la bugetele locale, național și prin FEDR	Anual	ISJ, CJ, CL	Există sursele de finanțare necesare reabilitării școlilor Unitățile școlare și CL decid cuprinderea școlilor în programe.
A.4. Cuprinderea tuturor unităților școlare Î.P.T. care necesită reabilitarea infrastructurii în programe de reabilitare. Anual sunt cuprinse 1020% din școlile Î.P.T. care necesită reabilitare în programe	Anual	CL, ISJ, Unitățile școlare	Există sursele de finanțare necesare reabilitării școlilor Unitățile școlare și CL decid cuprinderea școlilor în programe.
A.5. Evaluarea necesarului de dotare cu echipamente de instruire la unitățile școlare IPT necesar a fi dezvoltate cu prioritate	Anual, luna septembrie	ISJ, CL, Operatorii economici parteneri Unitățile școlare	
A.6. Dotarea cu echipamente a unităților școlare Î.P.T.. Anual sunt cuprinse 10-20% din școlile Î.P.T. în programe de dotare	Anual	ISJ, CL, Operatorii economici parteneri Unitățile școlare	Există sursele de finanțare necesare Unitățile școlare și CL decid cuprinderea școlilor în programe

PRIORITATEA 4: DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE DIN Î.P.T.

Indicatori de impact: Creșterea capacității de management a unităților școlare

Creșterea competențelor metodice și de specialitate a tuturor cadrelor didactice de specialitate din unitățile școlare Î.P.T.

Obiectivul 4.1.: Dezvoltarea managementului unităților școlare Î.P.T.

Indicatori:

Toți directorii și directorii adjuncți ai școlilor Î.P.T. au competențele necesare exercitării unui management eficient până în 2023.

Toate unitățile școlare Î.P.T. au echipe de cadre didactice și membrii ai CA cu competențe necesare pentru elaborarea PAS

Precondiții și riscuri Există sursele financiare umane și logistice necesare

Rezultate A 1. –Toți directorii și directorii adjuncți ai școlilor Î.P.T. au parcurs cel puțin un stagiul de formare până în 2023. A 2. – Membrii echipelor de elaborare a PAS din toate unitățile școlare Î.P.T. au competențele necesare elaborării PAS. A3. - Echipa de cadre didactice din școlile ÎPT informate și formate pentru elaborarea de proiecte cu finanțare din fonduri structurale			Precondiții și riscuri CCD și ISJ își asumă rolurile de furnizori de formare Există resursele financiare umane și logistice necesare
Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Stagii de formare a directorilor și directorilor adjuncți ai școlilor Î.P.T. în domeniul managementului educațional	Anual	ISJ, CCD	Asumare roluri de furnizori de formare de către ISJ și CCD Există sursele financiare și umane necesare
A.2. Formări și schimburi de experiență pentru membrii echipelor de elaborare a PAS din școlile Î.P.T. (cadre didactice și membrii ai CA)	Anual, luna mai	ISJ Unitățile ÎPT	Asumare roluri de furnizor de formare în cadrul rețelelor de școli constituite Există resursele financiare și umane necesare
A.3. Stagii de informare și formare pentru echipe de cadre didactice din toate școlile Î.P.T. pentru elaborarea proiectelor cu finanțare din fondurile structurale	Stagii anuale	CCD, ISJ prin POCU	Asumare de roluri de furnizor de formare de către CCD și ISJ
Obiectivul 4.2.: Dezvoltarea competențelor metodice și de specialitate ale resurselor umane din ÎPT Indicatori: Toate cadrele didactice de specialitate din unitățile școlare Î.P.T. au dezvoltat competențele necesare desfășurării unei activități didactice de calitate începând cu anul școlar 2022-2023 Ponderea cadrelor didactice necalificate la disciplinele de specialitate este sub 2 % în 2023 Toți consilierii școlari au dezvoltat competențele de orientare școlară și vocațională a elevilor			Precondiții și riscuri Există resursele financiare umane și logistice necesare

Rezultate	Precondiții și riscuri
A 1. –Toate cadrele didactice din școlile Î.P.T. au abilitățile necesare pentru aplicarea învățării centrate pe elev până la sfârșitul anului 2023. Anual sunt cuprinse în programele de formare 15 - 20% din cadrele didactice din școlile Î.P.T.	Există resursele financiare necesare Agenții economici acceptă implicarea în organizarea stagiilor de documentare a cadrelor didactice
Toate cadrele didactice din școlile Î.P.T. au abilitățile necesare pentru aplicarea sistemului de asigurare a calității până la sfârșitul anului 2023. Anual sunt cuprinse în programele de formare 15 -20% din cadrele didactice din școlile Î.P.T. A 2. - Toate cadrele didactice de specialitate parcurg anual stagiul de documentare la agenții economici parteneri începând cu anul 2019-2020 Toate cadrele didactice de specialitate din școlile TVET integrează în procesul didactic cerințele angajatorilor și noutățile tehnologice identificate în colaborare cu agenților economici parteneri A3. – Toți consilierii școlari au dezvoltat competențele de orientare școlară și vocațională a elevilor A4. -Toate cadrele didactice de specialitate sunt cuprinse anual în activitățile metodice organizate la nivelul școlii sau al rețelei școlare Cel puțin 20% dintre cadrele didactice de specialitate participă anual la stagii de formare organizate de instituții abilitate A5.- Scheme de mentorat realizate pentru toți profesorii debutanți în toate unitățile școlare Î.P.T. A6.- Cel puțin un schimb de experiență organizat anual în cadrul fiecărei rețele de școli pe domenii de formare profesională prioritare A7.- Deficitul și excedentul de cadre didactice de specialitate sunt anticipate la orizontul anului 2025 A8.- Setul de măsuri pentru asigurarea cu cadre didactice de specialitate la specializări cu deficit de cadre calificate este elaborat și aplicat începând cu 2018-2019. Ponderea cadrelor didactice necalificate la disciplinele de specialitate este sub 2 % în 2022. Setul de măsuri pentru sprijinirea reconversiei profesionale a cadrelor didactice la specializări cu excedent de cadre didactice calificate este elaborat și aplicat începând cu 2019-2020 A9.- Toți tutorii de la operatorii economici parteneri în învățământul dual parcurg stagii de formare privind elemente de metodică, pedagogie și asigurare a calității în educația și formarea profesională	Specialiști cu specializări necesare optează pentru cariera didactică

Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Stagii de formare pentru cadrele didactice din școlile Î.P.T. pentru aplicarea învățării centrate pe elev și asigurarea calității	Anual	ISJ, CCD ,Unitățile școlare ÎPT	Există resursele financiare necesare
A.2. Stagii de documentare a tuturor cadrelor didactice de specialitate din școlile Î.P.T. la agenții economici parteneri pentru adaptarea conținuturilor și metodelor de învățământ la cerințele angajatorilor și la noile tehnologii și echipamente(vizite de documentare / stagiile de formare în întreprinderi / întâlniri tematice cu agenții economici)	Anual	ISJ, Unitățile școlare Î.P.T., Operatorii economici parteneri	Agenții economici acceptă implicarea în organizarea stagiilor de documentare a cadrelor didactice
A.3 Stagii de formare pentru toți consilierii școlari pentru dezvoltarea competențelor de orientare școlară și vocațională	Anual	ISJ CCD	Există resursele financiare necesare
A.4. Programe de formare continuă pentru dezvoltarea competențelor metodice și adaptarea la cerințele reformei din ÎPT (stagii de formare prin instituțiile acreditate, întâlniri metodice, lecții deschise, scheme de mentorat în școli, etc.)	Anual	ISJ CCD, Universități	Există resursele financiare necesare
A.5.Scheme de mentorat pentru profesorii debutanți	Anual	ISJ, Unitățile școlare Î.P.T.	Unitățile de învățământ acceptă implicarea în schemele de mentorat
A.6. Schimburi de experiență cu alte școli în cadrul rețelelor de colaborare, inclusiv cu școli din UE	Anual	ISJ, Unitățile școlare cuprinse în Programe POCU VET,	Resursele financiare necesare sunt disponibile la nivelul unităților școlare Î.P.T.
A.7. Anticiparea evoluțiilor personalului didactic de specialitate din unitățile școlare Î.P.T. pe termen mediu	Anual, luna decembrie	ISJ	
A.8. Elaborarea și implementarea măsurilor necesare pentru asigurarea cu personal didactic de specialitate la disciplinele cu deficit de cadre calificate și sprijinirea cadrelor didactice de specialitate pentru reconversia profesională și creșterea mobilității ocupaționale la disciplinele cu excedent previzionat de cadre calificate	Anual	ISJ, Universități	Oferte de programe de formare inițială, reconversie profesională
A.9. Stagii de formare privind elemente de metodică, pedagogie și asigurare a calității în educația și formarea profesională pentru tutorii de la operatorii economici parteneri în învățământul dual	Anual	ISJ CCD	Există resursele financiare necesare

PRIORITATEA 5: DEZVOLTAREA SI DIVERSIFICAREA PARENTERIATULUI SOCIAL IN Î.P.T.**Indicatori de impact:****Structuri parteneriale funcționale și eficiente**

Obiectivul 5.1.: Dezvoltarea, diversificarea și creșterea eficienței relațiilor de parteneriat, pentru asistarea deciziei și furnizarea unor servicii de calitate prin sistemul de ÎPT

Indicatori:

Asistarea deciziei privind IPT se realizează cu eficiență la cele 3 nivele de management participativ:

- regional prin Consorțiul regional
- local (județean) prin CLDPS
- școlii prin CA

Precondiții și riscuri

Instituțiile reprezentate CLDPS își asumă rolurile pentru dezvoltarea parteneriatului ISJ, unitățile Î.P.T. și agenții economici își asumă rolurile pentru dezvoltarea parteneriatului

Rezultate

A 1. - Reprezentarea în Consiliul de administrație al unităților școlare a cel puțin câte 1 partener social

A 2. – Toți elevii din Î.P.T. beneficiază de locuri de practică și condiții de pregătire la operatorii economici parteneri

A3. - Implementarea de către unitățile de învățământ, în parteneriat cu agenții economici de proiecte prin POCU

Precondiții și riscuri

Instituțiile reprezentate în CR și CLDPS își asumă rolul de aplicant pentru proiectele POCU Existența resurselor financiare Agenții economici parteneri își asumă implicarea în CA Unitățile școlare își asumă rolul de aplicant pentru proiectele POCU Lansarea apelurilor la propuneri de proiecte POCU

Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1.Revizuirea componenței Consiliilor de Administrație din sistemul de ÎPT prin cooptarea unor reprezentanți ai agenților economici reprezentativi pentru profilul școlii	Anual,	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Agenții economici parteneri acceptă implicarea în CA

A.2. Asigurarea locurilor de practică și condițiilor de pregătire în întreprinderi pentru toți elevii, în conformitate cu Standardele de pregătire profesională și cerințele învățării centrate pe elev	Anual,	ISJ, CR, CLDPS Unitățile școlare Î.P.T. Agenții economici parteneri	Agentii economici parteneri acceptă realizarea practicii elevilor în întreprinderi Asumare roluri de consultanță pentru unitățile școlare Î.P.T. și agenții economici parteneri de către: ISJ, CR și CLDPS Asumare roluri de monitorizare a calității formării profesionale prin Î.P.T. de către ISJ, CR și CLDPS
A.3. Elaborarea și implementarea proiectelor cu finanțare din FSE pentru desfășurarea practicii elevilor la agenții economici	Funcție de calendarul de lansare a apelurilor la propuneri de proiecte POCU	ISJ ; Unitățile școlare Î.P.T. Agenții economici parteneri	Asumare rol de aplicant pentru proiecte POCU de către unitățile școlare ÎPT

PRIORITATEA 6: ASIGURAREA ACCESULUI LA Î.P.T. SI CRESTEREA GRADULUI DE CUPRINDERE IN EDUCATIE

Indicatori de impact:

Abandon școlar la ÎPT, maxim 2 % până în 2025. Asigurarea ratelor de tranziție menționate la Prioritatea 1, obiectivul 4

Obiectivul 6.1.: Facilitarea accesului la educație prin ÎPT, prevenirea și reducerea abandonului școlar

Indicatori:

Abandon școlar in ÎPT, maxim 2 % până în 2025.

Precondiții și riscuri Existența resurselor financiare

Rezultate

A 1. – Elevii din categoriile dezavantajate beneficiază de facilități specifice de acces și de sprijin pentru continuarea studiilor în cadrul ÎPT

A 2. – Toate unitățile școlare au infrastructura adaptată pentru accesul elevilor cu deficiențe până în 2020

A 3. – Program de măsuri pentru identificarea și integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale adoptat și implementat anual în toate unitățile școlare Î.P.T.

A 4.- Elevii cu risc de abandon timpuriu identificați și sprijiniți prin asistență specializată și consiliere

A 5.- Programe pentru a doua șansă oferite pentru toți elevii care au abandonat învățământul obligatoriu și nu au nicio calificare

Precondiții și riscuri

Existența resurselor financiare

Unitățile școlare și CL își asumă rolul de promotori de proiecte cu finanțare din surse naționale, locale și fonduri structurale

Acțiuni - Activități	Termene	Instituții responsabile	Precondiții și riscuri
A.1. Facilitarea mobilității elevilor în teritoriu (transport/internat, burse, etc.)	Anual	ISJ, CJ, CL	Existența resurselor financiare Unitățile școlare realizează proiecte cu finanțare POCU
A.2. Infrastructură adaptată pentru accesul elevilor cu deficiențe/nevoi speciale (rampe de acces, grupuri sanitare adaptate, etc.)	Anual	ISJ, CJ, CL	Existența resurselor financiare Unitățile școlare și CL își asumă rolul de promotori de proiecte pentru reabilitarea infrastructurii și dotarea școlilor.
A.3. Adoptarea unui program de măsuri pentru identificarea și integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în fiecare școală din ÎPT	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Existența resurselor financiare Unitățile școlare realizează proiecte cu finanțare POCU
A.4. Colaborare cu autoritățile, instituții specializate și ONG pentru oferirea de asistență specializată, consiliere și sprijin familiilor/elevilor cu risc de abandon timpuriu (din medii sociale sau etnice defavorizate, familii de emigranți, familii monoparentale, etc.)	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Existența resurselor financiare Unitățile școlare realizează proiecte cu finanțare POCU
A.5. Programe de șansa a doua pentru tinerii care au abandonat învățământul obligatoriu și nu au nici o calificare	Anual	ISJ Unitățile școlare Î.P.T.	Existența resurselor financiare

